



VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

KATALIKŲ TEOLOGIJOS FAKULTETAS

TEOLOGIJOS KATEDRA

Sigitas Jurkštas

**NAUJŲJŲ MEDIJŲ PANAUDOJIMO JAUNIMO SIELOVADOJE
LIETUVOJE GERINIMO GALIMYBĖS**

Licencianto baigiamasis darbas

Pastoracinės teologijos studijų programa, valstybinis kodas 621V64001

Teologijos studijų kryptis

Vadovė doc. dr. Lina Šulcienė

(Parašas)

(Data)

Konsultantė dr. Aušra Vasiliauskaitė

(Parašas)

(Data)

Apginta doc. dr. Benas Ulevičius

(Fakulteto dekanas)

(Parašas)

(Data)

Kaunas, 2017

TURINYS

SANTRAUKA	5
SUMMARY	6
ĮVADAS	7
SĄVOKŲ ŽODYNĖLIS	11
1. NAUJŲJŲ MEDIJŲ SAMPRATA FILOSOFINIŲ, ISTORINIŲ IR KATALIKŲ BAŽNYČIOS MOKYMO ASPEKTAIS	13
1.1. Naujųjų medijų filosofinė samprata	13
1.1.1. Technika yra gamtos - Dievo kūrybos imitavimas ir atbaigimas	13
1.1.2. Medijos - žmogaus tęsiniai	14
1.1.3. Medijos - technologinės prigimties komunikavimo priemonės	14
1.1.4. Pati medija yra pranešimas	15
1.2. Naujųjų medijų istorinis socialinis kontekstas	16
1.2.1. Svarbiausi medijų istorijos įvykiai	16
1.2.2. Medijų evoliucija	18
1.2.3. Kompiuterių paplitimas Lietuvoje ir pasaulyje šiandien	23
1.2.4. Naujųjų medijų socialinis kontekstas	23
1.2.4.1. Naujųjų medijų teikiamos naujos galimybės visuomenės pažangai	23
1.2.4.2. Naujųjų medijų keliami pavojai visuomenei	25
1.3. Katalikų Bažnyčios požiūris į naująsias medijas ir naudojimąsi jomis	26
1.3.1. Komunikavimo teologija ir medijų dovana	26
1.3.2. Naujųjų medijų teikiamos naujos galimybės Bažnyčios misijai	28
1.3.2.1. Medijos gali tarnauti vienybei	28
1.3.2.2. Medijos neatstoja asmenų bendrystės, bet gali ją papildyti	28
1.3.2.3. Naujosios medijos - galimybė pasiekti nutolusius, ieškoti tiesos ir dialogo	28
1.3.2.4. Tikėjimo mokymo priemonių atnaujinimas pasitelkiant naująsias medijas	30
1.3.3. Atsakomybė naudojantis naujosiomis medijomis	30
1.3.3.1. Medijos daro didelę įtaką visuomenei	30
1.3.3.2. Kitiškas požiūris į piktnaudžiavimą komunikavimo priemonėmis	30
2. ATSLIEPIMO Į ŠIUOLAIKINIUS JAUNIMO SIELOVADOS IŠŠŪKIUS PANAUDOJANT NAUJĄSIAS MEDIJAS GALIMYBĖS	32
2.1. Jaunimo sielovados pagrindimas, samprata, istorinė raida ir modeliai	32

2.1.1. Jaunimo sielovados raida ir modeliai	32
2.1.1.1. Jaunimo sielovados raida pasaulyje	32
2.1.1.2. Ateitininkų visapusiškos jaunimo sielovados modelis	33
2.1.1.3. JAV jaunimo sielovados modelis	33
2.1.1.4. Saleziečių jaunimo sielovados modelis	35
2.1.2. Jaunimo sielovados Lietuvoje sampratos problemos	36
2.1.2.1. Prioritetų problema: neįvertinta tikybos pamokų svarba	36
2.1.2.2. Bažnyčios ir pasaulio santykio problema jaunimo sielovadoje	38
2.1.2.3. Jaunimo sielovados redukavimas iki pastoracinės rūpybos	39
2.1.3. Jaunimo raidos periodų imlumas evangelizacijai	40
2.1.3.1. Paauglystė: tapatybės ar vaidmenų maišaties dilema	40
2.1.3.2. Ankstyvoji suaugystė: intymumo ar vienišumo dilema	42
2.1.3.3. Naujosios (Z) kartos ugdymo pedagoginiai ir psichologiniai aspektai	44
2.1.3.4. Vaizdinės informacijos reikšmė ugdyme ir informavime	45
2.2. Šiuolaikiniai iššūkiai jaunimo sielovadai: Katalikų Bažnyčios požiūris	46
2.2.1. Jaunimo ir šventųjų liudijimas nuo Dievo nutolusiame pasaulyje	47
2.2.2. Savęs dovanojimas vietoj besaikio vartojimo	47
2.2.2.1. Susitaikymas ir tarnystė vargšams vietoj puikybės ir išdidumo	47
2.2.2.2. Drąsa neatšaukiamiems įsipareigojimams	48
2.2.2.3. Saikingumas ir pagarba vietoj vartotojiško požiūrio į gamtą ir žmones	48
2.2.3. Išlaisvinanti tiesa vietoj laisvės be tiesos	49
2.2.3.1. Drąsa ieškoti absoliučios tiesos reliatyvizacijos ir šaknų praradimo procese	49
2.2.3.2. Laisvės nukreipimas gėrio link vietoj jos suabsoliutinimo	50
2.2.3.3. Dialogo tarp kartų, religijų ir konfesijų ieškojimas	50
2.2.3.4. Tarnavimas tiesai ir auklėjimui per visuomenės komunikavimo priemones vietoj manipuliavimo tiesa	52
2.3. Naujųjų medijų panaudojimas atsiliepiant į iššūkius jaunimo sielovadai: teorinė galimybių studija	52
3. NAUJŲJŲ MEDIJŲ PANAUDOJIMO JAUNIMO EVANGELIZACIJAI LIETUVOJE TYRIMAI	57
3.1. Tikybos mokytojų bei katechetų poreikiai ir situacija Lietuvoje panaudojant naujas medijas pamokose ir katechezėse	57
3.1.1. Tyrimo metodikos pagrindimas	57
3.1.2. Tyrimo rezultatai	60
3.1.2.1. Skaitmeninių medijų naudojimo tikybos pamokose ir katechezėse dažnumas	60

3.1.2.2. Medijų išteklių poreikiai tikybos pamokoms ir katechezei	62
3.2. Naujųjų medijų teikiamų galimybių išnaudojimas katalikiškų institucijų ir organizacijų interneto svetainėse	67
3.2.1. Tyrimo metodikos pagrindimas	67
3.2.2. Tyrimo rezultatai	69
3.2.2.1. Galimybė lengvai rasti informaciją	69
3.2.2.2. Suderinamumas su mobiliaisiais įrenginiais ir programėlių jiems pasiūla	69
3.2.2.3. Patogi paramos internetu galimybė	70
3.2.2.4. Komunikacijos abipusiškumas ir socialinių tinklų išnaudojimas	70
3.2.2.5. Vaizdo, garso ir tekstinių išteklių naudojimas veiklos reklamai bei evangelizacijai	72
4. NAUJŲJŲ MEDJŲ PANAUDOJIMO JAUNIMO EVANGELIZACIJAI LIETUVOJE GERINIMO GALIMYBĖS	74
4.1. Naujųjų medijų panaudojimo tikybos pamokose gerinimo galimybės	74
4.2. Evangelizacijos internetu gerinimo galimybės	78
IŠVADOS	83
LITERATŪRA IR ŠALTINIAI	85
PRIEDAI	

SANTRAUKA

Naujosios medijos (NM) suteikia naujas galimybes jaunimo sielovadai. Jų panaudojimas ypač aktualus Z-kartos, NM skiriančio didžiąją dalį laisvalaikio, sudominimui krikščionybė. Jeigu šiose medijose neskelbiama Evangelija, tuomet visuomenėje ima dominuoti kitos, sveikatai ir dorai dažnai žalingos vertybės. Viena svarbiausių NM panaudojimo evangelizacijai sričių yra tikybos pamokos, nes Lietuvoje jas lanko apie 60% moksleivių. Šiuo tyrimu siekiama apžvelgiant medijas bei jaunimo sielovadą istoriniu, filosofiniu, socialiniu ir KB Mokymo aspektais bei pasitelkiant du empirinius tyrimus, aprašyti konkrečias priemones, kaip geriau panaudoti NM jaunimo sielovadai.

Darbas pradedamas Medijų filosofijos ir jų vystymosi istorine apžvalga bei svarbiausių tendencijų išryškinimu. Pati medija yra pranešimas, nes žmonės labiau kreipia dėmesį į tai, kaip sakoma, o ne į tai, kas sakoma. Nors medijų filosofai į naujus išradimus dažnai žvelgia pesimistiškai, KB juos priima kaip Dievo dovaną. Blogis kyla ne iš NM, bet dėl nuodėmės.

Antroje dalyje siekiama perprasti jaunimo sielovadą įvairiais lygmenimis; pateikiamas KB požiūris į aktualius iššūkius ir teorinė galimybių studija apie NM panaudojimo galimybes atsiliepiant į iššūkius jaunimo sielovadai. Šie atsakymai jau yra Evangelijoje: Jėzus Kristus savo pavyzdžiu mokė nekintamas moralines tiesas perteikti palyginimais ir įkūnyti Dievo Žodį kultūroje. Sėkmingų sielovados modelių patirtis rodo, jog pasitelkus visapusišką ugdymą, žaidimus, muziką, galima efektyviau perduoti Evangelijos žinią. Z-kartos jaunimui sudominti būtinos NM, įtraukiančios vaizduotę, jausmus ir vaizdinę atmintį. Kadangi pasaulėžiūra dažniausiai pasirenkama vėlyvojoje paauglystėje, tada ypač svarbus tikybos pamokų vaidmuo.

Darbą sukonkretina atliktų dviejų empirinių tyrimų rezultatai. Tyrime "Tikybos mokytojų bei katechetų poreikiai ir situacija Lietuvoje panaudojant naujasias medijas pamokose ir katechezėse" dalyvavo 38 tikybos mokytojai ir 23 katechetai, atsakę į anketos klausimus. Respondentai nurodė krikščioniškų filmų lietuvių kalba trūkumą, ypač apologetikos, lytiškumo ugdymo, vaizdingų pamokančių istorijų, dialogo su kitomis religijomis bei tikėjimo ir mokslo dialogo tematika. Taip pat atskleistas susistemintų duomenų bazių internete (krikščioniškų filmų, muzikos, tikybos metodinės medžiagos) ryškus poreikis. Antrajame tyrime "Naujųjų medijų teikiamų galimybių išnaudojimas katalikiškų institucijų ir organizacijų interneto svetainėse" testuotos 60 svetainių. Gauti tokie rezultatai: integruotą paiešką turėjo tik 20% tirtų svetainių, suderinamos su mobiliaisiais - 30%, galimybę dalintis socialiniuose tinkluose - 20%, komentuoti - 12%, paremti internetu - 15%, nors vieną vaizdo įrašą - 30%, nors vieną garso įrašą - 17%, "Facebook" puslapį - 53%, "Youtube" kanalą - 42%. Šie skaičiai liudija apie neišnaudotas galimybes evangelizacijai bei dialogui su visuomene.

Darbas baigiamas konkrečių NM panaudojimo jaunimo sielovadoje Lietuvoje gerinimo galimybių išskyrimu pagal svarbą ir aprašymu. I-oje kategorijoje "Naujųjų medijų panaudojimo tikybos pamokose gerinimo galimybės" išskirtos 4 galimybės: 1) krikščioniškų filmų ir jų ištraukų duomenų bazės kūrimas; 2) trumpų krikščioniškų filmų vertimas ir kūrimas; 3) šiuolaikiškų bei patrauklių tikėjimo mokymo priemonių ir užduočių kūrimas; 4) portalo tikybos mokytojams ir katechetams kūrimas. II-oje kategorijoje "Evangelizacijos internetu gerinimo galimybės" išskirtos 5 galimybės: 1) krikščioniškos muzikos portalo kūrimas; 2) puslapių socialiniuose tinkluose kūrimas; 3) programėlių mobiliesiems įrenginiams vertimas ir kūrimas; 4) interneto svetainių atnaujinimas; 5) katalikiškos televizijos klausimas.

SUMMARY

IMPROVEMENT POSSIBILITIES OF THE NEW MEDIA APPLICATION IN THE CATHOLIC YOUTH MINISTRY IN LITHUANIA

The new media (NM) provides new opportunities for the Catholic youth ministry. The use of NM is most relevant for the engagement in Christianity of the Gen Z, which spends most of time with NM. If the Gospel is not proclaimed in NM, then other values, often harmful for the health and morals, begin to prevail in the society. One of the most important media evangelisation fields are the Catholic faith lessons, attended by 60% school students in Lithuania. The aims of this thesis are to examine the historical, philosophical, social and the Catholic Church (CC) Teaching aspects of the NM and the Catholic youth ministry, and, by the means of two empirical studies, to describe specific measures, how to better use the NM for evangelisation.

The thesis begins with the historical review of the media philosophy and the most important NM trends. The media is the message, because people are more likely to pay attention to *how* it is being said, rather than *what* is being said. Even if media philosophers often have pessimistic look to new scientific discoveries, CC accept them as a gift from God. The evil arises not from NM, but from sin.

In the second part of the thesis, the different levels of the Catholic youth ministry are described; the CC approach to its relevant challenges and the theoretical study of the NM application possibilities in response to these challenges are given. The answers are already in the Gospel: Jesus Christ by his own example taught to convey these immutable moral truths by parables and to embody the Word of God in the culture. The experience of successful pastoral models shows that the Gospel message can be more effectively communicated through a comprehensive education, games, and music. To engage the youth of the Gen Z, the NM, which affects imagination, feelings and visual memory, are necessary. As the worldview is generally chosen in late adolescence, the role of religious education is particularly important during this period of life.

The thesis is particularized by the data of two empirical studies. 38 religious teachers and 23 catechists participated in the study named “the situation and need of religion teachers and catechists in Lithuania using NM in the classroom” by answering the questionnaire. Respondents stated the lack of the Christian films in Lithuanian, especially on the subjects of apologetics, sexual education, parable stories, interreligious dialogue, and dialogue between science and faith. The study also showed the need of structured databases on the Internet (on the subjects of Christian films, music, catechetical methodological materials).

In the second study, “the application of NM possibilities in the websites of Catholic institutions and organizations”, 60 sites were tested. The results of this study: only 20% of sites had an integrated website search feature; 30% - compatible with mobile devices; 20% - had a feature to share on social networks; 12% - had comments sections; 15% - support through online banking feature; 30% - had at least one video; 17% - had at least one sound clip; 53% - had a Facebook page, 42% - had a Youtube channel. These figures are evidence of missed opportunities for evangelization and dialogue with the public.

The thesis ends with the listing of the NM application in the Catholic youth ministry improvement possibilities by importance. The 1st category “the improvement possibilities of NM use in the Catholic faith lessons” has 4 options identified: 1) creation of a database of Christian films and their excerpts; 2) creation and translation of short Christian films; 3) creation of modern and attractive teaching tools and tasks; 4) creation of a web portal for religious teachers and catechists. The 2nd category “The possibilities of improvement of evangelisation on the internet” has 5 options: 1) creation of the Christian music web portal; 2) creation of pages in social networks; 3) creation and translation of apps for mobile devices; 4) renewal of catholic websites; 5) the question of catholic television.

IVADAS

Tyrimo aktualumas. Apaštalai skelbdavo Evangeliją tūkstančiams žmonių areopaguose, tačiau šiuolaikiniai areopagai, pasiekiantis dar didesnę auditoriją, yra būtent medijų priemonės – televizija, radijas, spauda, internetas, jame esantys socialiniai tinklai, tinklaraščiai ir kitos žiniasklaidos priemonės. Naujosios technologijos suteikia naujas galimybes jaunimo evangelizacijai, sielovadai ir kartu evangelizuotojų bendradarbiavimui. Pasitelkiant garso ir vaizdo technologijas bei kompiuterių teikiamas galimybes pigiai ir greitai atkurti bei perkurti įvairius meno kūrinius, jos įgalina perduoti Evangelijos žinią įtikinamiau ir paveikiau. Naujosios komunikacijų technologijos, tarsi dideli tinklai, pagaunantys daug žuvų, leidžia greitai perduoti skelbiamą turinį daug didesniam žmonių skaičiui, negu bet kada Bažnyčios istorijoje. Jeigu šiose priemonėse neskelbiama Evangelija, tuomet Bažnyčia užleidžia vietą kitoms žinioms ir vertybėms, dažnai pavergiančioms jaunos žmones. Todėl Katalikų Bažnyčia ragina ganytojus ir savo narius neapsileisti šioje srityje, priimti naujas informacines technologijas kaip Dievo Apvaizdos numatytą vertingą dovaną ir panaudoti jas naujojoje evangelizacijoje.¹ Tai ypač aktualu Lietuvoje, kuri yra viena iš labiausiai kompiuterizuotų šalių Europoje ir kurioje internetu naudojasi didžioji dalis gyventojų bei absoliuti dauguma jaunimo.² Tačiau Lietuvos jaunimą galima sutikti ne tik internete: tikybos pamokas šalyje lanko apie 60% visų moksleivių.³ Tai didžiulė galimybė atskleisti jiems Evangeliją. Tačiau šiuolaikiniam jaunimui neužtenka žinios turinio, bet taip pat reikia patrauklios ir įdomios formos. Tokią patrauklią formą tikybos mokymui ir evangelizacijai visų pirma gali suteikti naujosiomis medijomis sukurtos priemonės. Tad Bažnyčia ir jos nariai bando ieškoti būdų, kaip pasitelkus naujausias informacines ir komunikacines technologijas pasiekti jaunimą.

Tyrimo problema.

Naujosios medijos per mažai išnaudojamos jaunimo evangelizacijoje ir sielovadoje Lietuvoje. Tai liudija labai mažas vyskupijų darbuotojų skaičius šioje srityje, dėl šios priežasties neatnaujintos Bažnyčios institucijų ir organizacijų interneto svetainės, krikščioniškų programėlių išmaniesiems telefonams lietuvių kalba nebuvimas, kokybiškų metodinių priemonių tikybos pamokoms ir katechezei (pvz. trumpų krikščioniškų filmų lietuvių kalba) trūkumas ir kt. Vyskupijų katechetikos centrai dirba šia linkme, tačiau trūksta koordinuotų pastangų ir pačių tikybos mokytojų bendradarbiavimo bei dalinimosi savo sukurtomis priemonėmis ir patirtimi.

Probleminis klausimas:

Kaip jaunimo sielovadoje Lietuvoje geriau panaudoti naujas medijas ir jų teikiamas galimybes?

¹ *Popiežius Jonas Paulius II.* Laiškas 24-osios Pasaulinės visuomenės komunikavimo priemonių dienos proga. 1990.

² Informacinių technologijų naudojimas namų ūkiuose. Oficialiosios statistikos portalas. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?eventId=62513> Žiūrėta: 2017-05-15.

³ Tikybos pamokas lankančių mokinių skaičius 2015-2016 m. Lietuvos katechetikos centro statistika. Prieiga per internetą: http://vilniauskc.lt/v2/Dokumentai/Statistika/LKC_statistika_2015-2016_mokiniai.doc Žiūrėta: 2017-05-18.

VDU Pastoracinės teologijos programoje buvo atlikti tokie tyrimai susijusiomis temomis:

1) O. P. Volskis magistriniame darbe „**Evangelijos skelbimas socialinėmis komunikavimo priemonėmis Kauno arkivyskupijoje**“ (2009) pristato Bažnyčios mokymą apie socialines komunikavimo priemones iki Vatikano II susirinkimo ir po jo. Taip pat autorius analizuoja medijų savybių įtaką komunikavimui, pristato komunikacijos teoriją, kelis jos modelius ir taiko juos Evangelijos skelbimui. Galiausiai O. P. Volskis analizuoja kelių katalikiškos žiniasklaidos priemonių veiklą ir situaciją Kauno arkivyskupijoje bei šios vietinės Bažnyčios požiūrį ir veiklą skelbiant Evangeliją socialinėmis komunikavimo priemonėmis. Autoriaus iškelta hipotezė, jog „Evangelijos skelbimas socialinėmis komunikacijos priemonėmis Kauno arkivyskupijoje yra teoriškai menkai pagrįsta ir nepakankamai išvystyta sritis“⁴ atlikus tyrimą patvirtinama.

2) J. Obolevičiūtė Magistro darbe „**Informacinių technologijų pritaikomumo tikybos pamokose gairės**“ (2009) siekė teoriškai ir empiriškai pagrįsti informacinių technologijų integravimo į dorinio ugdymo(si) procesą reikšmingumą.⁵

3) J. Milušauskienė Licenciato darbe „**Visuomenės komunikavimo tarnystės prioritetai Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje**“ (2012) atskleidžia komunikacijos sampratą bei reikšmę komunikacijos bei teologijos mokslų aspektais ir parodo pastoracinio visuomenės komunikavimo plano sudarymo būtinybę Lietuvoje. Visuomenės komunikavimas atskleidžiamas kaip pagrindinė Bažnyčios veikla. Taip pat atskleidžiamas tokio planavimo ir veikimo trūkumas Lietuvoje, nors Visuotinės Bažnyčios dokumentuose dažnai kalba apie būtinybę panaudoti visuomenės komunikavimo priemones Bažnyčios misijai.⁶

4) R. Baliūnaitė Licenciato darbe „**Šiuolaikinių komunikavimo priemonių naudojimo galimybės užsienio lietuvių sielovadoje**“ (2014) aptaria Bažnyčios mokymą apie šiuolaikines komunikavimo priemones, gilina į užsienio lietuvių sielovados problemą bei svarsto šių komunikavimo priemonių panaudojimo joje galimybes. Tarp į užsienį išvykusių lietuvių ir jaunimo Lietuvoje, nelankančio Bažnyčios, yra tam tikras panašumas: juos visus galima pasiekti per šiuolaikines komunikavimo priemones.⁷

Tyrimo naujumas: Šio darbo naujumas slypi naujuose teorinių ir empirinių tyrimų duomenyse, kurie ypač aktualūs greitai besivystančioje naujųjų medijų srityje. Empiriniai tyrimai vykdyti ir rekomendacijos pateikiamos Lietuvos lygmeniu.

Tyrimo objektas:

Naujųjų medijų panaudojimo jaunimo sielovadoje Lietuvoje gerinimo galimybės.

⁴ Volskis O. P. Evangelijos skelbimas socialinėmis komunikavimo priemonėmis Kauno arkivyskupijoje. Magistro darbas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. 2009. P. 4.

⁵ Obolevičiūtė J. Informacinių technologijų pritaikomumo tikybos pamokose gairės. Magistro darbas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. 2009.

⁶ Milušauskienė J. Visuomenės komunikavimo tarnystės prioritetai Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje. Magistro darbas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. 2012.

⁷ Baliūnaitė R. Šiuolaikinių komunikavimo priemonių naudojimo galimybės užsienio lietuvių sielovadoje. Magistro darbas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. 2014.

Tyrimo tikslas:

Atskleisti naujų medijų panaudojimo jaunimo sielovadoje Lietuvoje gerinimo galimybes.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti naujų medijų sampratą istoriniu, filosofiniu ir Bažnyčios Mokymo aspektais.
2. Atskleisti Bažnyčios atsiliepimo į šiandienos iššūkius jaunimo evangelizacijai galimybes, panaudojant naujas medijas.
3. Atskleisti tikybos mokytojų ir katechetų poreikius ir situaciją Lietuvoje panaudojant naujas medijas pamokose bei katechezėse.
4. Nustatyti, kaip katalikiškų institucijų ir organizacijų interneto svetainėse išnaudojamos naujų medijų teikiamos galimybės.
5. Aprašyti rekomenduojamas naujų medijų panaudojimo jaunimo evangelizacijai Lietuvoje gerinimo galimybes.

Teorinio tyrimo metodai: sisteminė, palyginamoji, aspektinė analizė, sintezė, apibendrinimas ir interpretavimas.

Empiriniai tyrimai:

1. Tikybos mokytojų bei katechetų poreikiai ir situacija Lietuvoje panaudojant naujas medijas pamokose ir katechezėse.

Tyrimo tipas: aprašomasis.

Duomenų šaltiniai: tikybos mokytojai ir katechetai.

Duomenų rinkimo metodas: anketinė apklausa.

Duomenų analizės metodai: kiekybinių anketų duomenų analizė, rezultatų sumavimas, rikiavimas pagal stiprumą ir grafinis atvaizdavimas, tipinių tendencijų apibrėžimas ir interpretavimas; kokybinių anketų duomenų analizė, atsakymų sąrašo sudarymas ir surikiavimas pagal dažnį, kategorijų išskyrimas, aprašymas ir interpretavimas.

2. Naujų medijų teikiamų galimybių išnaudojimas katalikiškų institucijų ir organizacijų interneto svetainėse.

Tyrimo tipas: vertinamasis.

Duomenų šaltiniai: katalikiškos interneto svetainės.

Duomenų rinkimo metodas: interneto svetainių testavimas pagal požymius.

Duomenų analizės metodai: testavimo duomenų sumavimas ir požymių dažnumo nustatymas, grafinis atvaizdavimas ir interpretavimas.

Raktiniai žodžiai ir frazės: naujosios medijos, jaunimo sielovada, tikybos pamokos, evangelizacija internete, tikybos mokytojų ir katechetų poreikiai, katalikiškos interneto svetainės.

Tyrimo struktūra (Grafinis tyrimo atvaizdavimas pateikiamas 5 priede). Šiuo tyrimu siekiama apžvelgti medijas bei jaunimo sielovadą įvairiais, taip pat ir Bažnyčios Mokymo aspektais, o pasitelkus du empirinius tyrimus, prioriteto tvarka aprašyti konkrečias Lietuvoje pritaikomas priemones, kaip geriau panaudoti naujas medijas jaunimo evangelizacijai. Tyrimas pradedamas Medijų filosofijos ir vystymosi istorine apžvalga iki šių dienų bei svarbiausių tendencijų išryškinimu

(1.1. ir 1.2. skyriai). Toliau pateikiamas Katalikų Bažnyčios požiūris į naująsias medijas (1.3. sk.). Antroje dalyje siekiama geriau perprasti jaunimo sielovadą visais lygmenimis - istoriniu, globaliu, valstybiniu ir tarpasmeniniu (2.1. sk.), pateikiamas Katalikų Bažnyčios požiūris į aktualius iššūkius (2.2. sk.) ir teorinė galimybių studija apie naujųjų medijų panaudojimo galimybes atsiliepiant į iššūkius jaunimo sielovadai. Tyrimą sukonkretina Lietuvos lygmeniu atliktų dviejų empirinių tyrimų aprašymai ir rezultatai (3.1. ir 3.2. sk.). Baigiama konkrečių naujųjų medijų panaudojimo jaunimo evangelizacijoje Lietuvoje gerinimo galimybių išskyrimu, surangavimu pagal svarbą ir aprašymu.

Svarbiausių Bažnyčios dokumentų apie naująsias medijas apžvalga

1963 m. Vatikano II susirinkimo dekrete dėl visuomenės komunikavimo priemonių „**Inter mirifica**“ aptariamas moralinis Bažnyčios mokymas šių priemonių atžvilgiu ir raginamas pastoracinis jos narių aktyvumas panaudojant visuomenės komunikavimo priemones Evangelizacijai.⁸

1971 m. Dekretui „Inter mirifica“ taikyti Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių komisija parengė pastoracinę instrukciją „**Communio et progressio**“. Jame toliau nagrinėjama komunikacijos priemonių problematika ir jų pritaikymas visuomenėje Bažnyčios požiūriu. Taip pat nurodomos katalikų užduotys šioje srityje.⁹

1992 m. Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba (toliau - PVKPT) išleido pastoracinę instrukciją „**Aetatis novae**“, kurioje analizuojama šiuolaikinės visuomenės situacija, atskleidžiami visuomenės komunikavimo priemonių privalumai ir iššūkiai bei pavojai. Taip pat pateikiamos Bažnyčios sielovadinės veiklos gairės šioje srityje, o vyskupai raginami planingai panaudoti komunikavimo priemones pastoracijoje.¹⁰

2000 m. PVKPT dokumente „**Visuomenės komunikavimo etika**“ analizuojami visuomenės komunikavimo priemonių privalumai ir trūkumai bei pateikiami jų naudojimo etiniai principai.¹¹

2002 m. PVKPT išleido du dokumentus - „**Bažnyčia ir internetas**“¹² ir „**Interneto etika**“¹³, kuriuose pakartojamas ankstesniuose dokumentuose išsakytas Bažnyčios mokymas, iš naujo aptariamos interneto galimybės bei iššūkiai ir pavojai.

⁸ Dekretas dėl visuomenės komunikavimo priemonių *Inter Mirifica* // Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Vilnius: Aidai. 2001. 1.

⁹ Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba. Pastoracinė instrukcija *Communio et Progressio*. 1971. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/instrukcijos/communio_et_progressio.html Žiūrėta: 2016-12-01.

¹⁰ Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba. Pastoracinė instrukcija *Aetatis Novae*. 1992. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/instrukcijos/aetatis_novae.html Žiūrėta: 2016-12-01.

¹¹ Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba. Visuomenės komunikavimo etika. 2000. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/komunikavimo-etika.html Žiūrėta: 2016-12-01.

¹² Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba. Bažnyčia ir internetas. 2002. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/baznycia-ir-internetas.html Žiūrėta: 2016-12-01.

¹³ Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba. Interneto etika. 2002. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/interneto-etika.html Žiūrėta: 2017-01-02.

SĄVOKŲ ŽODYNĖLIS

Asmenybė - „dinaminė organizacija tų individo psichofizinių sistemų, kurios nulemia jam būdingą elgesį ir mintį.“¹⁴

Gender (socialinės lyties) ideologija – tai ideologija, neigianti biologijos ir psichologijos mokslų duomenis, ir teigianti, jog žmogus gali pasirinkti savo lytinę tapatybę ir lytinę orientaciją ir tokiu būdu suformuoti savo socialinę lytį. Lytinė tapatybė ir lytinė orientacija laikomos neapibrėžtomis ir kintamomis, taip pat visos orientacijos laikomos moraliai į teisiškai lygiavertiškomis, nė vienai iš jų neteikiamas prioritetas kitų atžvilgiu.¹⁵

Jaunimo pastoracija arba **jaunimo sielovada** - „kryptinga bažnytinės bendruomenės veikla su jaunimu, per kurią siekiama, kad jaunimas savo kasdienybėje praktiškai gyventų tikėjimo vertybėmis“. ¹⁶ Tai Bažnyčios tarnavimas jaunam žmogui, vykdomas kartu su juo ir per jį.¹⁷

Jaunimo pastoracinė rūpyba (arba **sielovadinis konsultavimas**) – tai psichoterapijos ir teologijos sritis jungianti pagalba jaunimui ugdantis santykių kūrimo, atkaklumo, nesmurtinio konfliktų sprendimo, sprendimų priėmimo ir planavimo įgūdžius; apsisprendžiant dėl pašaukimo ar profesinės karjeros; integruojant lytiškumą ir dvasingumą; formuojant tėvystės bei bendravimo, konfliktų sprendimų ir susitaikymo šeimoje įgūdžius; nukreipiant tam tikras krizes, skyrybas ir netektis išgyvenančius paauglius ir šeimas į savitarpio pagalbos grupes.¹⁸

Jaunimo raida – tai fizinis, kognityvinis (pažinimo), psichosocialinis ir asmenybės vystymasis, sąlygojamas genetiškai užkoduotų mechanizmų, aplinkos poveikio bei paties asmens apsisprendimų.

Komunikacija arba **komunikavimas** (lot. k. *communicare* – dalytis, daryti bendrą; *communis* - bendras) - bendravimas plačiaja prasme, kurio metu tiesiogiai ar netiesiogiai susiejami skirtingi asmenys, keičiamasi mintimis ar idėjomis, dalinamasi informacijos ištekliais. Skiriama tarpasmeninė, grupinė, organizacinė, viešoji ir masinė komunikacija.¹⁹

Masinė komunikacija arba **masinis komunikavimas** yra procesas, kurio metu specializuotos siuntėjų grupės technologinėmis priemonėmis perduoda simbolinę turinį didelei, heterogeninei, anoniminei ir plačiai pasklidusiai auditorijai.²⁰

Medijos (lot. *medium* – vidurys, tarpininkas) siaurąja prasme (angl. *mass media*) -

¹⁴ Psichologijos žodynas. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla. 1993. P. 307.

¹⁵ *American College of Pediatricians*. Gender Ideology Harms Children. Prieiga per internetą: <http://www.acpeds.org/the-college-speaks/position-statements/gender-ideology-harms-children> Žiūrėta: 2016-05-24.

¹⁶ *Palaimaitė R.* Kristologinės žinios perteikimo teorinis modelis Lietuvos jaunimo evangelizacijoje. Daktaro disertacija. Kaunas: VDU. 2013.

¹⁷ Plg. Pokalbiai apie jaunimo neformalųjį ugdymą: JNU vakar šiandien ir poryt. Lietuvos jaunimo neformalaus ugdymo asociacija. 2005. Prieiga per internetą: https://neformaliai.files.wordpress.com/2013/01/lijna_knyzhka_ok.pdf Žiūrėta: 2016-04-29.

¹⁸ *United States Catholic Conference*. Renewing the Vision: A Framework for Catholic Youth Ministry. Washington, D.C.. 1997. Prieiga per internetą: <http://www.usccb.org/about/laity-marriage-family-life-and-youth/young-adults/renewing-the-vision.cfm> Žiūrėta: 2016-05-20.

¹⁹ Plg. *Nevinskaitė L.* Šiuolaikinės medijos ir masinės komunikacijos teorijos. Vilnius. 2011. P. 8-10.

²⁰ *McQuail D.* Mass Communication Theory: An Introduction. London: Sage. 2006. P. 10.

žiniasklaida. Platesne prasme - žmogaus pojūčius ir nervų sistemą išplečiančios technologijos, leidžiančios priimti, saugoti, apdoroti ir perduoti informaciją. Plačiausia prasme - tai visi išradimai, tarsi žmogaus tęsiniai, skirti pratęsti jo kūno funkcijoms²¹.

Šiame darbe ši sąvoka daugiausia naudojama viduriniąja prasme - tai komunikacijos priemonės arba kanalai, naudojami stebėti, įrašyti, saugoti, apdoroti ir/ar perduoti informaciją.²² Senosios arba tradicinės medijos – tai spauda, radijas, fotografija, fonografija, telefonas, televizija ir kitos, kurios saugo ar perduoda informaciją analogine, o ne skaitmenine forma, ir dar negeba jos apdoroti.

Naujosios medijos – tai nuolat atsirandančios, dar svarstomos ir ne visai institucionalizuotos komunikacijos ir informacijos technologijos.²³ Naujosios medijos – tai visos *skaitmeninės* informacijos rinkimo, saugojimo, perdavimo ir *apdorojimo* priemonės.

Reliatyvizmas - „metodologinis principas, absoliutinantis pažinimo, vertybių, tikrovės kintamumą, sąlygiškumą ir neigiantis daiktų, reiškinių pastovumą, žinių perimamumą.“²⁴ Ypač pavojingas yra moralinis reliatyvizmas, skelbiantis, jog nėra nekintamų moralės normų, jog jos visos žmonių sugalvotos, vadinasi, neturinčios absoliutaus autoriteto. Taip pat tiesos reliatyvizmas skelbia, jog nėra absoliučios tiesos, o pretenduoti į ją – tai kelti grėsmę tarpusavio taikai ir norėti kitus pavergti.

²¹ Plg. McLuhan M. Kaip suprasti medijas: žmogaus tęsiniai. Vilnius, Baltos lankos. 2003. P. 61.

²² Plg. Nevinskaitė L. Ten pat. P. 14.

²³ Plg. Peters B. And Lead Us Not Into Thinking The New Is New: A Bibliographic Case for New Media History. // New Media & Society. 2009. Vol. 11 (1&2). P. 13-30.

²⁴ Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius: Vyriausioji enciklopedijų redakcija. 1985.

1. NAUJŲJŲ MEDIJŲ SAMPRATA FILOSOFINIŲ, ISTORINIŲ IR KATALIKŲ BAŽNYČIOS MOKYMO ASPEKTAIS

Šiame skyriuje nesiekama aptarti išsamios medijų sampratos ir jos problematikos, o tik trumpai apžvelgti pagrindinius medijų sampratos elementus: populiariesnės medijų filosofijos problemines kryptis, naujų medijų sampratą, medijų evoliuciją istoriniame kontekste bei jų teikiamas galimybes ir keliamus pavojus. Kadangi tai teologinis darbas, filosofinės problemos iškart nagrinėjamos krikščioniškos teologinės interpretacijos kontekste.

1.1. Naujų medijų filosofinė samprata

1.1.1. Technika yra gamtos - Dievo kūrybos imitavimas ir atbaigimas

Medijų filosofija išsivystė iš technologijų filosofijos, kuri kaip mokslas pirmą kartą susisteminta tik XIX a. Ernsto Kappo 1877 m. knygoje vokiečių k. „Technikos mokslo filosofijos pagrindai“. Joje Kappas tyrinėjo visuomenės problemas kilusias dėl mašinų atsiradimo²⁵. Kai kurie filosofai baiminosi technikos, joje matė žmonių varžovę, atimsiančią jiems darbo vietas (kas ir įvyko industrinės revoliucijos metu). Pvz. Samuel Butler 1872 m. satyrinėje novelėje *Erewhon* (iš angl. *nowhere* - niekur) išsako mintį, kad mašinos gali būti ne tik naudingos, bet ir pavojingos, kad jos gali tapti protingos ir perimti visuomenės kontrolę²⁶.

Anot Kappo, technika yra žmogaus organų projekcija²⁷. Iš tiesų, žmogus kuria ne iš nieko, bet pasitelkdamas egzistuojančias žaliavas ir, svarbiausia, mėgdžiodamas gyvosios gamtos mašinas. Praktiškai visos technikos priemonės ir net pats gamybos procesas yra tam tikrų gyvų organizmų, visų pirma iš paties žmogaus kūno, imitacija. Ši tiesa mąstoma jau nuo pačios filosofijos pradžios. Graikų filosofai „technē“ (gr. τέχνη - menas, amatas, įgūdis, meno ar amato žinios)²⁸ kildino iš bandymų imituoti gamtą. Ši mintis aptinkama jau Herakleito ir Demokrito, taip pat Platono raštuose²⁹. Taigi technika yra Dievo kūrybos imitavimas. Todėl nereikėtų priskirti nuopelnų už technikos išradimus vien žmonėms - iš tiesų žmonių sukurti mechanizmai yra Dievo sukurtųjų pamėgdžiojimas. Taigi jei žmogus atspindi patį Dievą, tai žmogaus kūriniai, ypač technikos priemonės, atspindi Dievo kūrinius. Aristotelis šią technikos sampratą papildė, teigdamas, jog kartais technika imituoja gamtą, bet kartais eina toliau ir užbaigia tai, ko gamta negali užbaigti³⁰. „Kūrinija yra savaip gera ir tobula,

²⁵ Jordan T. G. Kapp, Ernst // Handbook of Texas Online. Prieiga per internetą: <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fka01> Žiūrėta: 2017-04-25.

²⁶ Franssen M., Lokhorst G.J., De Poel I. Philosophy of Technology. // Stanford Encyclopedia of Philosophy. 2009. Prieiga per internetą: <https://plato.stanford.edu/archives/spr2010/entries/technology/> Žiūrėta: 2017-04-25.

²⁷ Huning A. Inžinieriaus kūryba // Technikos filosofijos įvadas. Sud. Mureika J. Vilnius: Alma littera. 1998. P. 48.

²⁸ Strong's Exhaustive Concordance to the Bible. G5078. 1979. Prieiga per internetą: <https://www.blueletterbible.org/lang/lexicon/lexicon.cfm?Strong=G5078&t=KJV> Žiūrėta: 2017-04-25.

²⁹ Plg. Franssen M., Lokhorst G.J., De Poel I. Philosophy of Technology. // Stanford Encyclopedia of Philosophy. 2009. Prieiga per internetą: <https://plato.stanford.edu/archives/spr2010/entries/technology/> Žiūrėta: 2017-04-25.

³⁰ Aristotle. Physics. II.8. The Internet Classics Archive. Prieiga per internetą: <http://classics.mit.edu/Aristotle/physics.2.ii.html>

bet iš Kūrėjo rankų išėjo ne visiškai užbaigta. Ji yra sukurta keliaujanti („*in statu viae*“) į galutinį tobulumą, kurį dar reikia pasiekti ir kuriam Dievas ją skyrė,” - teigia Katalikų Bažnyčios Katekizmas (KBK 302)³¹. Taigi kūrinija ir pats žmogus yra netobuli ne todėl, kad jų Kūrėjas būtų netobulas, bet todėl, kad Jis juos sukūrė keliaujančius į tobulumą. Vadinasi, paties Kūrėjo yra numatyta vieta ir žmogaus darbui, ir technikai, kuria žmogus tobulina save ir kūriniją, taip prisidedamas prie savo ir kūrinijos galutinio tikslo. Tačiau, kadangi žmogus yra laisvas, jis gali savo darbą, techniką ir pačius Dievo kūrinius panaudoti taip pat blogam. Visgi dėl to technika, būdama tik priemonė, netampa bloga, bet žmogus tampa blogas ją naudodamas blogam.

1.1.2. Medijos - žmogaus tęsiniai

Medijų sąvoka yra labai nauja: plačiai ji pradėta vartoti tik XX a. pabaigoje, devintajame dešimtmetyje. Tai nulėmė spartus informacinių technologijų vystymosi šuolis, padaręs įtaką iš esmės visoms kultūros sritims. Medijas tyrinėja medijų mokslai, apimantys socialinių, technologinių ir humanitarinių mokslų sritis, tokias kaip medijų istorija, medijų menas (estetika), medijų filosofija, komunikacija ir informacinės technologijos. Čia nekalbama apie parapsichologinį mediumizmą³². Toliau bus apžvelgiamos pagrindinės modernių medijų teoretikų nagrinėjamos filosofinės temos.

Medijų sąvoką įvedė Marshal McLuhan, taip pavadindamas žmonių technikos išradimus³³. Mediumai arba Medijos reiškia „tarpininkės“ (iš lot. *medium* - vidurinis, tarpinis). McLuhan technikos priemonės vadina žmogaus tęsiniais. Jis vartoja medijų sąvoką plačiąja prasme: pvz., akies tęsiniai yra ir akiniai, ir mikroskopas, ir vaizdo kamera, ir televizorius, ir kompiuterio ekranas; ausies tęsiniai yra klausos aparatas, magnetofonas, grotuvas ir kt.; kojų tęsiniai yra riedlentė, dviratis, automobilis ir kt.; rankų tęsiniai yra įvairūs įrankiai, taip pat mašinos, robotai ir kt. Taigi medijos yra žmogaus tęsiniai plačiąja prasme - ne tik atskirų organų, bet ir jų sistemų, netgi proto bei valios tęsiniai. Žmonėms susitikusiems gatvėje medijos nereikalingos – jie bendrauja tiesiogiai. Taip pat ir paprastoms užduotims atlikti žmogui užtenka jo kūno organų. Tačiau kuomet žmonės skiria tam tikras atstumas, arba reikalinga atlikti sudėtingesnę užduotį, tam žmogus pasitelkia įrankius ir techniką - medijas.

1.1.3. Medijos - technologinės prigimties komunikavimo priemonės

Siaurąja prasme medijos reiškia žiniasklaidos priemonių visumą (iš angl. *mass media*). Tad visuomenėje kalbant apie medijas dažniausiai turimos mintyje technikos priemonės, naudojamos komunikacijoje ir pačios visuomenės komunikavimo (žiniasklaidos) priemonės. Taigi visuomenė sutelkia dėmesį būtent į tuos žmogaus tęsinius, kurie skirti informacijai rinkti, saugoti, apdoroti bei

Žiūrėta: 2017-05-15

³¹ Katalikų Bažnyčios Katekizmas. Kaunas: Tarpdiecezinė Katechetikos Komisijos Leidykla. 1996. (Toliau – KBK).

³² Plg. *Michelkevičius V.* Meno ir komunikacijos studijų sąveika: medijos ir medijų menas. // *Acta Academiae Artium Vilnensis*. Nr. 44. 2007. P. 41-45.

³³ *McLuhan M.* Kaip suprasti medijas: žmogaus tęsiniai. Vilnius: Baltos lankos. 2003.

perduoti. Šis ypatingas dėmesys informacijai susijęs su sparčiu informacijos technologijų vystymusi pastaraisiais dešimtmečiais, visiškai pakeitusiu ekonomiką ir žmonių gyvenimo būdą³⁴. Tačiau taip pat dėmesys informacijai kyla iš jos pačios unikalių savybių ir teikiamų milžiniškų galimybių: informacija yra sukaupta žmonijos patirtis, kuri leidžia keisti pasaulį, nugalėti ligas, kurti darbo vietas. Bibline prasme informacija žmogų išlaisvina ir netgi atveria jam kelią į amžinąjį gyvenimą (plg. Jn 8,32; Mk 16,15-16). Galiausiai keitimasis informacija yra žmonių bendravimo pagrindas, o su bendravimu susijęs galutinis žmogaus tikslas (kaip teikiantis laimę ir kylantis iš žmogaus panašumo į Švenčiausiąją Trejybę bei vedantis į bendrystę Joje³⁵). Taigi informacija visada susijusi su žmonių bendryste ir didžiulių naujų galimybių atvėrimu. Tačiau be žmogaus valios ją įgyvendinti, informacija gali ir likti didžiulėmis, bet nepanaudotomis galimybėmis. Visgi informacinės technologijos ypatingai padidino žmonijos galimybes, įgalindamos akimirksniu ir beveik be sąnaudų atgaminti neribotą informacijos kiekį bei ją dalintis su beveik visais žmonėmis planetoje. Taigi informacija, daugelio kartų kurta ir kaupta tūkstančius metų, staiga tapo visiems laisvai prieinama. Tuo tarpu programiniai medijų kūrimo įrankiai, dar prieš pora dešimtmečių kainavę tūkstančius dolerių, dabar tapo nemokami ir prieinami visiems.³⁶

1.1.4. Pati medija yra pranešimas

“Medija yra pranešimas” - tai garsusis Marshal McLuhan teiginys. Autorius turbūt norėjo pasakyti, kad medijų studijos turėtų didesnę dėmesį kreipti į pačią mediją, technikos ir komunikacijos priemonę, negu į jos turinį. Kadangi kiekvienas naujas technikos išradimas radikaliai keičia visuomenę. Šį teiginį autorius aiškino, pasitelkdamas lemputės analogiją: pačiu savo buvimu, tiesiog šviesdama lemputė įgalina žmones nakties metu bendrauti, dirbti, pramogauti. Arba, pvz., kompiuterių atsiradimas taip pat pakeitė daugumos planetos gyventojų įpročius, laiko praleidimą, gyvenimo būdą ir darbo metodus, pasiūlė jiems aibę naujų galimybių. Panašiai kaip ir spaudos atsiradimas XV a. iš pagrindų pakeitė to meto visuomenę.

Panašią analogiją visai kitoje srityje pastebėjo psichologijos profesorius Albert Mehrabian, 1981 m. paskelbęs garsiąją tezę, jog tik 7% informacijos komunikacijoje perduodama žodžiais, o kiti 93% - balso tonu, mimika ir kūno kalba³⁷. Šiuos rezultatus jis gavo tyręs žmonių nuostatas ir emocijas, taigi tai mažiau taikytina su tuo nesusijusioms sritims. Visgi 7% Mehrabian'o dėsnis verčia atkreipti dėmesį, jog komunikacijoje turinys vaidina gana mažą vaidmenį palyginti su medija - būdu ir keliu, kuriuo jis yra perduodamas. Panašus dėsnis atrandamas ir santykių moralėje: tiesa pasakyta be meilės sužeidžia ir atneša daugiau žalos, negu naudos, tuo tarpu tiesa su meile išlaisvina ir gydo. Tai pati Evangelijos esmė: mylėti. Evangelijoje meilei teikiama pirmenybė prieš tikėjimą, tikėjimo tiesas (plg. 1 Kor 13,13). Taigi jau Evangelijoje Dievo išmintis moko, jog daryti dalykus su meile yra daug

³⁴ *Manovich L.* Naujųjų medijų kalba. Vilnius: Mene. 2009. P. 14.

³⁵ *Laumenskaitė I. E.* Krikščioniškoji antropologija: problemos ir atvėrtys // SOTER. 2014. Nr. 50 (78). P. 95-114.

³⁶ *Manovich L.* Ten pat. P. 14.

³⁷ Plg. *Mehrabian A.* Silent Messages. Implicit communication of emotions and attitudes. Belmont, CA: Wadsworth. 1981.

svarbiu, negu daryti juos teisingai. Vadinasi, naujosios medijos tiek padeda skleisti Evangeliją, kiek jos padeda skleisti meilę.

1.2. Naujųjų medijų istorinis socialinis kontekstas

1.2.1. Svarbiausi medijų istorijos įvykiai

Toliau apžvelgiami medijų istorijos įvykiai, vedantys prie naujųjų - skaitmeninių medijų atsiradimo ir visų informacijos apdorojimo ir komunikacijos išradimų suvienijimo jose.

Medijų istorija siekia senus rašto atsiradimo laikus. Tačiau masinės medijos - galimybė paskleisti informaciją dideliame kiekiui žmonių prasidėjo vėliau. Nors Europoje masinių medijų era prasidėjo 1453 m., kai Gutenbergas atspausdino pirmąją lotynišką Bibliją, Kinijoje jau 868 m. atspausdinta "Deimantinė sutra", o 1041 m. išrastas kilnojamas molinis šriftas. Tačiau to meto Kinijos visuomenė nebuvo pasiruošusi tokiam išradimui: popierius buvo brangus, o liaudis nemokėjo skaityti.³⁸

Vėliau, XVI a. atsirado žurnalai, periodinė spauda. 1844 m. Samuelis Morzė išrado elektroninį *telegrafą*, o 1858 m. telegrafo kabelis sujungė Europą su Amerika. 1902 m. baigtas kurti telegrafo ryšio pasaulinis žiedas.

1876 m. vasario 14 d. Aleksandras Grehamas Belas ir Eliša Grėjus į tą patį patentų nepriklausomai vienas nuo kito atnešė užregistruoti *telefono* išradimą. Jau 1878 pradėti gaminti pirmieji telefonai.³⁹

1876 m. Tomas Edisonas užpatentavo pirmąjį garso įrašymo įrenginį - *fonografą*.⁴⁰

Broliai Luis ir August Lumiere sukūrė *kinematografą*, pirmą kartą pademonstruotą 1895 m., ir davė pradžią kinui.⁴¹ Džuliani Markoni – *radijo* ir *televizijos* pradininkas. 1895 m. elektromagnetinėmis bangomis pasiuntė Morzės abėcėlės signalą už 2,5 km buvusiam piemeniui. 1901 m. aitvaru iškėlus anteną užmegztas bevielis ryšys su Amerika. Buvo siunčiamos pradžioje tik rašytinės telegramos. 1909 m. už bevielį telegrafą Markoni gavo Nobelio premiją.⁴² 1921 m. radijo signalais pradėtas perduoti balsas, 1922 m. atsirado trumpųjų bangų radijas.⁴³

Mechaninę televiziją 1925 m. pirmas sukūrė John Logie Baird. 1929 m. BBC buvo pirmoji

³⁸ Bhattacharyya A. The Interesting Evolutionary History of Mass Media. 2016. Prieiga per internetą: <http://www.buzzle.com/articles/history-of-mass-media.html> Žiūrėta: 2016-12-11.

³⁹ Ekonomikos mokymo centras. Viskas apie telefoną. Prieiga per internetą: http://www.kvalifikacija.lt/index.php?view=article&catid=42%3Astraipsniai&id=127%3Aviskas-apie-telefona&option=com_content&Itemid=66 Žiūrėta: 2016-12-11.

⁴⁰ The Library of Congress: America's Story from America's Library. Thomas Edison and the First Phonograph. Prieiga per internetą: http://www.americalibrary.gov/jb/recon/jb_recon_phonograph_1.html Žiūrėta: 2016-12-11.

⁴¹ Jankauskas G. Kas, kada ir kur parodė pirmuosius filmus? // Bernardinai.lt. Prieiga per internetą: <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2013-05-09-gediminas-jankauskas-kas-kada-ir-kur-parode-pirmuosius-filmus/100583> Žiūrėta: 2016-12-11.

⁴² The Nobel Foundation. Guglielmo Marconi - Biographical. Prieiga per internetą: http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/physics/laureates/1909/marconi-bio.html Žiūrėta: 2016-12-11.

⁴³ Verma S. Invention Story of Radio // Engineers Garage. Prieiga per internetą: <http://www.engineersgarage.com/invention-stories/radio-history> Žiūrėta: 2016-12-11.

Europoje veikianti televizijos sistema. Prie elektroninės televizijos sukūrimo prisidėjo rusų mokslininkai. 1932 m. Walt Disney sukūrė pirmą spalvotą filmą „Gėlė ir medžiai“.⁴⁴

Pramogos atkeliavo į žmonių namus ir tokiu būdu silpnino bendruomeninius ryšius. Kita vertus, tai suteikė žmonėms bendrų diskusijų ir pokalbių temų.

1936 m. Alan Turing teoriškai aprašė kompiuterį, kuris duos pradžią naujosioms medijoms ir kompiuterių bei komunikacijos technologijų susivienijimui.

1939 m. Bell Telephone Laboratories pagamino mokslininko George Stibitz sukurtą kompleksinių skaičių kalkuliatorių, kuriuo buvo galima naudotis nuotoliniu būdu per telefono linijas.

1941 m. vokiečių inžinierius Konrad Zuse nepriklausomai sukonstravo Z3 kompiuterį - aritmetinį skaičiuotuvą, panaudodamas kaip perfojuotą 35mm kino juostą. Tai kompiuterijos ir medijų technologijų susivienijimo pradžia.

Tais pačiais metais Britų Tabuliatorių Kompanija (vėliau IBM) pagamino inžinierių Alan Turing ir Harold Keen sukurtą elektromechaninį skaičiuotuvą iššifruoti nacių karinei komunikacijai. Tokių mašinų pagaminta keli šimtai. JAV Ajovos valstijos universiteto profesorius John Vincent Atanasoff kartu su doktorantu Clifford Berry 1939-1942 m. sukūrė ABC - Atanasoff-Berry kompiuterį. Teisiniuose ginčuose dėl patentų buvo priimtas visai kompiuterių vystymosi istorijai labai svarbus sprendimas: nors Atanasoff buvo pripažintas keleto pamatinių kompiuterio idėjų autoriumi, visgi kompiuterio koncepcija buvo paskelbtas nepatentuojama ir todėl atvira visiems. 1942 m. birtų inžinierius Tommy Flowers sukonstravo kitą dešifravimo mašiną Colossus, sutrumpinusią nacių karinių žinučių dešifravimo laiką nuo savaičių iki valandų. Manoma, kad ši mašina padėjo greičiau nugalėti nacius ir užbaigti antrąjį pasaulinį karą. Vėliau elektromechaninius kompiuterius pakeitė elektriniai. ENIAC, pradėtas kurti 1943 m. mokslininkų John Mauchly ir J. Presper Eckert Pensilvanijos universitete. Šis elektrinis kompiuteris buvo 1000 kartų greitesnis už bet kokią iki tol sukurtą elektromechaninį kompiuterį. Tačiau ENIAC svėrė 30 tonų, buvo sudarytas iš 18000 vakuuminių vamzdelių ir užėmė 93 m² plotą. 1948 m. Mančesterio universiteto tyrėjai sukūrė pirmąją 17 instrukcijų kompiuterinę programą, kurią parašė Tom Kilburn. 1976 m. sukurti monitoriai asmeniniams kompiuteriams, kuriuos pradėta labai sparčiai tobulinti. Jie naudoti mokyklose, žaidimams. Visgi pirmieji kompiuteriai, kuriems reikėjo didelio finansavimo, buvo sukurti, kaip minėta II pasaulinio karo metu, siekiant užsitikrinti saugumą ir iššifruoti nacių komunikaciją.⁴⁵

Internetas atsirado dėl šaltojo karo, JAV siekiant sukurti branduoliniams smūgiams atsparią komunikacijos sistemą, kuri būtų nepriklausoma nuo didelių ir lengvai pažeidžiamų valdymo centrų. 1962 m. Masačusetso technologijos institute pradėta kompiuterių tyrimų programa DARPA, kuri sukūrė pirmąjį kompiuterinį tinklą „Arpanet“ pradėjusį veikti 1969 m., kuris vėliau išaugo į internetą. Jis vienijo ministerijos užsakymus vykdančius universitetus ir pramonės susivienijimus. 1972 m.

⁴⁴ Bhattacharyya A. The Interesting Evolutionary History of Mass Media. 2016. Prieiga per internetą: <http://www.buzzle.com/articles/history-of-mass-media.html> Žiūrėta: 2016-12-11.

⁴⁵ Computer History Museum. Timeline of Computer History. Prieiga per internetą: <http://www.computerhistory.org/timeline/computers/> Žiūrėta: 2016-12-12.

Arpanet pirmąkart pristatytas visuomenei. Tais metais išrastas elektroninis paštas.

Neprofesionalams lengviau naudotis internetu padėjo Tim Berners-Lee hiperteksto perdavimo protokolo (HTTP) išradimas 1990 m., suteikęs lengvą informacijos paieškos sistemą. Tai buvo pasaulinio žiniatinklio (WWW - World Wide Web) pradžia.⁴⁶ Internetas sujungė kitas medijas, sudarė galimybę atsirasti skaitmeninei televizijai ir interneto radijui. Internetas grąžino žmones nuo vienkryptės masinės informacijos prie tarpasmeninio bendravimo, įgalino diskutuoti su informacijos autoriais. Kai kompiuteriai pakankamai išsivystė, kad galėtų greitai apdoroti didelius informacijos kiekius, tai davė impulsą vystytis ir populiarėti naujosios medijos.

1.2.2. Medijų evoliucija

Naujosios medijos atsiranda sparčiai vystantis naujoms technologijoms. Vieni tyrėjai tai vadina medijų revoliucija, kiti – evoliucija. Daugumos tyrėjų sutarimu, naujosios medijos atsiranda evoliucionuojant senosioms medijoms ir kartu atsirandant naujas galimybes sukuriančioms naujoms technologijoms.⁴⁷ Atsirandant galimybei kiekvienam kurti informacijos sklaidos kanalus, medijų srityje stipriai išauga konkurencija sukurianti didesnius reikalavimus bei iššūkius ir dažnai atimanti auditorijos dėmesį. Šiuolaikinė pavienė žiniasklaidos priemonė nebepajėgia suburti tokios didelės auditorijos kaip anksčiau⁴⁸, tačiau kiekviena organizacija ar individas jau turi panašesnes galimybes reikšti savo nuomonę ir taip daryti įtaką viešajai nuomonei, o kartu ir valstybiniams sprendimams.

Naujosios medijos skiriasi nuo senųjų - spaudos, radijo, televizijos, kino, telefono - visų pirma tuo, kad jos iš analoginių tapo skaitmeninėmis. Anksčiau medijos buvo skirtingos informacijos perdavimo laikmenos ir būdai. Kompiuteris visas šias medijas suvienijo, tapo medijų mašina. Kompiuteris ne tik saugo ir perduoda informaciją teksto, garso, vaizdo formatais, bet ir gali ją kurti, redaguoti, perkeisti, apdoroti. Su kompiuteriu atsirado ir visai naujos senųjų medijų atmainos - internetinė televizija, kompiuteriniai žaidimai, išmanieji telefonai, virtualioji realybė, socialiniai tinklai, kompiuterinės programos, tinklaraščiai ir kt.

Toliau aprašomi du pavyzdžiai senųjų medijų, televizijos ir telefono, tapusių naujomis.

Televizijos evoliucija.

Televizija pasirinkta būtent dėl katalikiškos televizijos atkūrimo klausimų šiandienio aktualumo Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje.

Siaurąja prasme televiziją (gr. *tele* - tolimas, lot. *visio* - matymas) apibūdina kasdienis nenutrūkstamas vaizdo transliavimas radijo bangomis arba kabeliu tiesiogiai arba iš įrašų, pagal iš anksto numatytą programą.⁴⁹ Visgi naujos technologijos leido praplėsti televizijos sampratą. Įrašų saugykla internete leidžia vartotojams bet kuriuo metu pasirinkti norimą žiūrėti įrašą, tad išnyksta

⁴⁶ Leiner B. M., Cref V. G. et al. Brief History of the Internet. Prieiga per internetą: <http://www.internetsociety.org/internet/what-internet/history-internet/brief-history-internet> Žiūrėta: 2016-12-12.

⁴⁷ Plg. Nevinskaitė L. Šiuolaikinės medijos ir masinės komunikacijos teorijos. Ten pat. P. 16-24.

⁴⁸ Plg. Bennet W. L., Iyengar S. A. New Era of Minimal Effects? The Changing Foundations of Political Communication. // Journal of Communication. 2008. Vol. 54 (4). P. 707-731.

⁴⁹ Plg. The Free Dictionary: television. Prieiga per internetą: <http://www.thefreedictionary.com/television> Žiūrėta: 2015 10 28.

transliavimo realiuoju laiku poreikis. Norimos laidos ar filmo pasirinkimo galimybė internete yra netgi patrauklesnė vartotojams, nes suteikia didelę pasirinkimo laisvę. Lietuvoje kol kas verslo subjektai nesuspėjo pasiūlyti galimybės legaliai už tam tikrą mokestį internete žiūrėti plataus pasirinkimo spektro programas ir filmus, todėl klesti nelegalūs filmų kanalai, tokie kaip filmai.in, filmux.net, linkomanija.net ir pan. Tuo tarpu dėl labai spartaus interneto išsivystymo Lietuvos įstatyminė bazė dar tik pradeda reguliuoti, kad būtų galima tokias svetaines uždrausti, 2016 m. pradedamos pirmosios bylos.⁵⁰

Apačioje pateikta lentelė detaliau atskleidžia internetinės ir tradicinės televizijos privalumus:

1 lentelė. Internetinės ir tradicinės televizijos palyginimas

	Internetinė televizija	Tradicinė televizija
<i>Programų turinio pasirinkimas</i>	<i>Plati pasirinkimo galimybė</i>	Galima žiūrėti tik tai, kas transliuojama
<i>Žiūrėjimo patogumas</i>	Galimybė žiūrėti per kompiuterius arba naujesnius televizorius	Galimybė žiūrėti per naujesnius kompiuterius arba televizorius
<i>Filmų pasiūla</i>	Internetu nepateikiami filmai ir serialai, kurių autorinės teisės saugomos, nebent specialiose svetainėse už tam tikrą mokestį	<i>Transliuojami ir filmai, kurių autorinės teisės saugomos</i>
<i>Naudojimo sudėtingumas</i>	Kompiuteriuose sudėtingesnis valdymas, televizoriuose - paprastesnis	Televizoriuose paprastesnis valdymas
<i>Reklama</i>	<i>Galima išjungti didžiąją dalį reklamų</i>	Reklamų negalima išjungti
<i>Ekrano įstrižainė*</i>	Dažniausiai 14-24 coliai, nedidėja Išmaniųjų tel. 3-6coliai, nedidėja	<i>Dažniausiai 40-50 colių, nuolat didėja**</i>
<i>Kaina</i>	Daugeliu atvejų nemokama, reikia mokėti tik už internetą; filmų kanalai mokami, tačiau nebrangesni už kabelinę televiziją	Lietuvoje yra 12 nemokamų nacionalinės televizijos programų, kitos - mokamos***

*Duomenys iš rapidtables.com⁵¹

** Duomenys iš statista.com⁵²

***Duomenys iš delfi.lt⁵³

Ši lentelė atskleidžia internetinės televizijos privalumus ir trūkumus. Tradicinės televizijos techninių priemonių gamintojai siekia nutolinti savo verslo pabaigą siūlydami vis didėjančios

⁵⁰ LATGA per teismus Lietuvoje bandys uždrausti "Likomaniją". Prieiga per internetą: <http://www.delfi.lt/veidai/kinas/latga-per-teismus-lietuvoje-bandys-uzdrausti-linkomanija.d?id=71616070> Žiūrėta: 2017-05-17.

⁵¹ Screen Resolution Statistics. Prieiga per internetą: <http://www.rapidtables.com/web/dev/screen-resolution-statistics.htm> Žiūrėta: 2017-05-15.

⁵² Richter F. TV screens are getting bigger and bigger. 2015-09-08. Prieiga per internetą: <https://www.statista.com/chart/3780/tv-screen-size/> Žiūrėta: 2017-05-17.

⁵³ Nemokamų TV kanalų - vis mažiau. Prieiga per internetą: <http://www.delfi.lt/verslas/medija/nemokamu-tv-kanalu-vis-maziau.d?id=59523431> Žiūrėta: 2017-05-17.

įstrižainės televizorius, tačiau kompiuterių projektoriai leidžia žymiai didesnius atvaizdavimo dydžius daug mažesniais kaštais. Ateityje projektoriai bus integruoti į nešiojamus kompiuterius panašiai, kaip dabar vaizdo kameros.⁵⁴ Taigi naujos technologijos greitai išstumia tradicinę televiziją į internetą.

Kadangi tokios interneto svetainės, kaip Youtube, Vimeo, Dailymotion ir daugelis kitų siūlo nemokamai susikurti savo kanalus ir įkelti neribotą kiekį (tai siūlo ne visos svetainės) vaizdo įrašų, atsiranda galimybė kiekvienam, turinčiam minimalias technines žinias, sukurti internetinės televizijos kanalą, dažniausiai *Video pagal poreikį* tipo.

Adobe kompanija JAV atliko tyrimą pavadintą “Adobe Digital Index 2014 U.S.” apie internetinės televizijos augimo tempus. 2014 metais žiūrinčiųjų tik internetinę televiziją vartotojų skaičius per metus išaugo 146%. Televizijos peržiūrų per internetą skaičius išaugo net 388%. Tokį augimą lėmė mobiliųjų telefonų ir planšetinių kompiuterių paplitimas, įgalinantis žiūrėti televiziją bet kur ir bet kada, o taip pat didesnės interneto teikiamos galimybės žiūrėti įvairias pasaulio sporto čempionato varžybas, per tai pritraukiančios vartotojus žiūrėti internete ir kito turinio laidas bei filmus. Visa tai paskatino ir internete peržiūrėto turinio kiekio augimą: 125% padaugėjo filmų peržiūrų, 81% - įvairių laidų transliacijų ir 31% - sporto laidų peržiūrų.⁵⁵

Šie rezultatai atskleidžia aiškias tendencijas, jog įprastinė televizija dideliu greičiu persikelia į internetą, o jo prieinamumas per mobiliuosius įrenginius dar labiau padidina internetinės televizijos populiarumą.

Telefono evoliucija.

Nuo to laiko, kai 1878 m. pradėti gaminti pirmieji telefonai⁵⁶, galime įžvelgti telefono evoliuciją į mažą nešiojamą kompiuterį. Kadangi kompiuteriai išplito visose medijose, jie neaplenkė ir telefonų. Tačiau telefono medija yra ypatingas žmogaus kūno tęsinys, leidžiantis jam pasiekti kitoje planetos pusėje esančius žmones, vietas, banko sąskaitas bei kitus medijų išteklius. Telefoną ypač tinka vadinti žmogaus organų tęsiniu, nes jį žmogus gali visuomet turėti su savimi, kaip savo dirbtinį organą. Televizorių ar kompiuterį nešiotis su savimi nepatogu, todėl prie jų naujųjų medijų vartotojai praleidžia mažiau laiko, negu prie išmaniųjų telefonų. Nauja 2014 m. JAV atlikta studija atskleidžia stulbinantį interneto vartojimo per išmaniuosius telefonus ir jų programėles augimą.

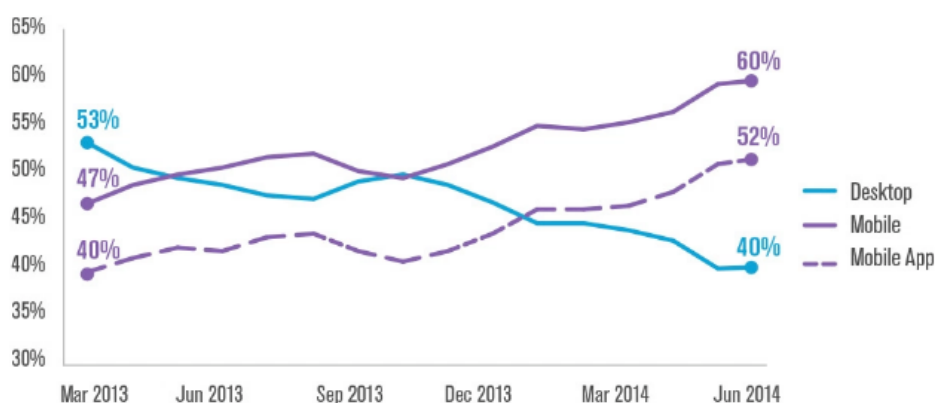
⁵⁴ Maina A. Lenovo ThinkPad Now Has Integrated Projector for Presentations. Small Business Trends. 2016-01-01. Prieiga per internetą: <https://smallbiztrends.com/2016/01/lenovo-thinkpad-projector.html> Žiūrėta: 2017-05-17.

⁵⁵ Plg. Wohlsen M. As Online Viewing Soars, Internet TV Will Soon Be the Only TV // Wired. Prieiga per internetą: <http://www.wired.com/2014/10/online-viewing-soars-internet-tv-will-tv/> Žiūrėta: 2015-10-27.

⁵⁶ Ekonomikos mokymo centras. Viskas apie telefoną. Prieiga per internetą: http://www.kvalifikacija.lt/index.php?view=article&catid=42%3Astraipsniai&id=127%3Aviskas-apie-telefona&option=com_content&Itemid=66 Žiūrėta: 2016-12-11

1 pav. Laiko skaitmeninėms medijoms dalis praleista skirtingose platformose

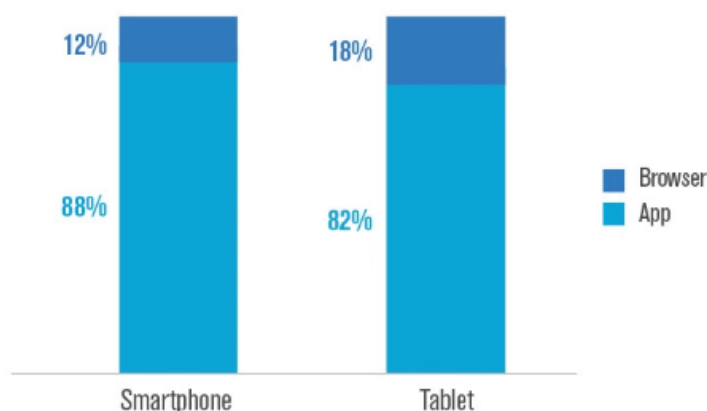
Source: comScore Media Metrix Multi-Platform & Mobile Metrix, U.S., March 2013 - June 2014



1 pav. atskleidžia, jog 2013 m. mobilieji įrenginiai aplenkė kompiuterius pagal laiką, skiriamą per juos įvairioms medijoms. 2014 m. vartotojai 60% savo medijoms skirto laiko praleisdavo per mobiliuosius įrenginius (išmaniuosius telefonus ir planšetes) ir tik 40% - per kompiuterius. Net 86% (52% iš 60%) per mobiliuosius įrenginius medijoms praleisto laiko buvo per programėles mobiliesiems įrenginiams, o tik 14% per interneto naršyklės. Tai dar geriau atskleidžia 2 pav., kuriame išskiriamas programėlėms ir interneto naršyklėms skirtas laikas išmaniuosiuose telefonuose ir planšetėse. Programėlių populiarumą galima nesunkiai paaiškinti: dėl palyginti mažo telefono ekrano naudotis interneto naršykle nepatogu. Daug patogiau paspausti programėlės piktogramą, nes tuomet nereikia surinkinėti interneto adreso, informacija pateikiama greičiau, nes vartotojo sąsaja jau yra programėlėje ir jos nebereikia iš naujo parsisiųsti, be to programėlė suteikia garantiją, kad ta paslauga bus pritaikyta mobiliesiems, ko negalima pasakyti apie visas interneto svetaines.

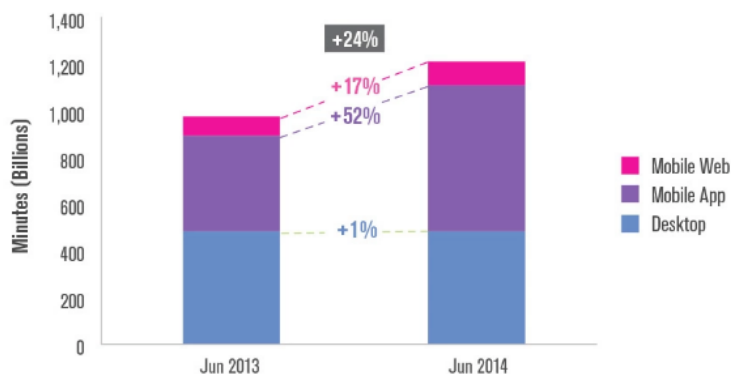
2 pav. Programėlėms ir interneto naršyklei skirto laiko santykis mobiliuosiuose įrenginiuose

Source: comScore Mobile Metrix, U.S., Age 18+, June 2014



3 pav. Su skaitmeninėmis medijomis praleisto laiko augimas dėl programėlių populiarumo.

Source: comScore Media Metrix Multi-Platform & Mobile Metrix, U.S., June 2013 - June 2014



3 pav. labai išraiškingai atskleidžia technologijų pasaulio tendencijas: nepaprastai greitai auga mobiliųjų programėlių pasiūla ir paklausa, joms skiriamas vartotojų laikas (+52% per metus), kai tuo tarpu kompiuteriams skiriamas laikas lieka beveik nepakitęs (+1%). Taip pat šiek tiek auga ir naršymas internete per mobiliuosius įrenginius (+17% per metus).

To paties tyrimo duomenimis, pačios populiariausios JAV buvo socialinių tinklų Facebook (115 tūkst. lankytojų) ir Youtube (83 tūkst. lankytojų) mobiliosios programėlės. Taigi Facebook net 28% lenkia savo artimiausią konkurentą - Youtube⁵⁷.

Šie tyrimų rezultatai atskleidžia, jog ateityje didžioji dalis skaitmeninių medijų vartotojų ieškos informacijos internete per mobiliuosius įrenginius ir jiems skirtas mobiliąsias programas. Todėl interneto svetainių suderinamumas su mobiliaisiais įrenginiais ir mobiliųjų programėlių pasiūla bei krikščioniškų išteklių pasiūla Facebook ir Youtube socialiniuose tinkluose yra itin svarbios sąlygos, norint pasiekti ateities jaunimą.

Naujosios medijos sukelia daug lūkesčių ir vilčių. Tikimasi, kad jos suteiks naujų kūrybos, komunikacijos, mokymosi ir produktyvumo galimybių. Didelis entuziazmas naujųjų medijų atžvilgiu dažnai skatinamas naujumo ideologijos, teigiančios, kad „viskas, kas nauja, yra gerai“, bei pažangos ideologijos, susijusios su daugeliu skirtingų minties srovių nuo Renesanso laikotarpio iki šių laikų, teigiančios, kad naujos technologijos, mokslo pasiekimai, nauji mąstymo būdai, ekonomikos vystymasis ir socialiniai pertvarkymai padės išspręsti visas žmonijos arba tam tikros save išskirtine laikančios grupės problemas.⁵⁸ Visgi vien technologijų vystymo neužtenka. Reikia dar ir žmonių, pasiryžusių šiuos galingus įrankius naudoti ne savanaudiškiems ar kenkėjiškiems tikslams, bet Dievo garbei ir žmonių bendrajam gėriui.

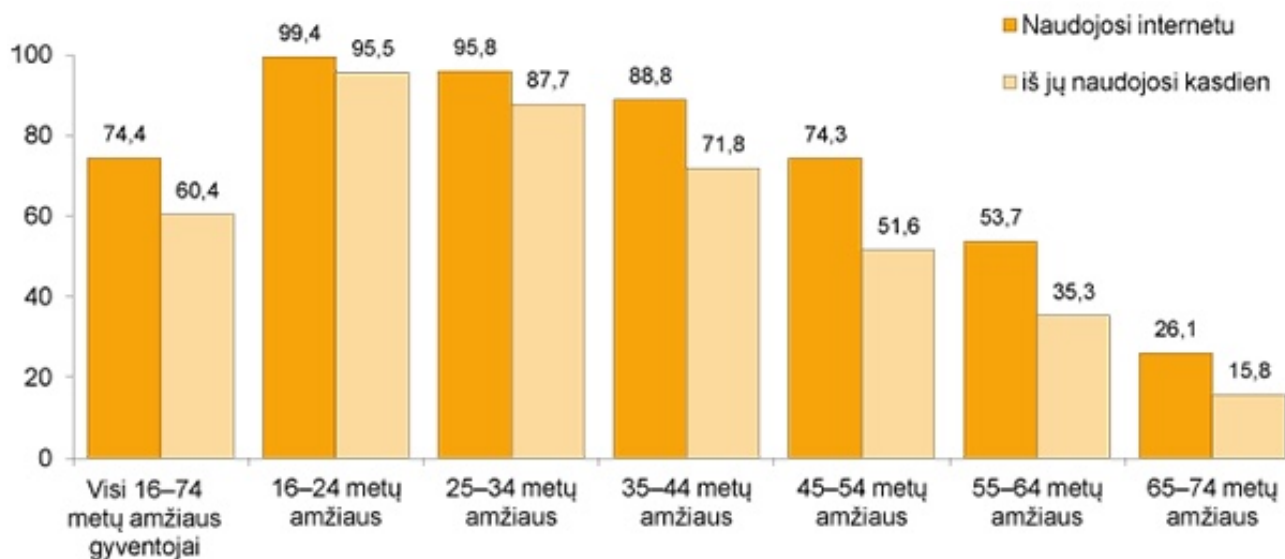
Remiantis šio poskyrio duomenimis, išskiriami tokie požymiai, kurie bus naudojami Naujųjų medijų teikiamų galimybių išnaudojimo katalikiškose interneto svetainėse tyrime (žr. 3.2. sk.): *suderinamumas su mobiliaisiais įrenginiais, integruota galimybė dalintis įrašais socialiniuose tinkluose, programėlių mobiliesiems įrenginiams pasiūla, puslapis Facebook socialiniame tinkle, kanalas Youtube socialiniame tinkle.*

⁵⁷ Plg. Perez S. Majority Of Digital Media Consumption Now Takes Place In Mobile Apps. // [techcrunch.com](http://techcrunch.com/2014/08/21/majority-of-digital-media-consumption-now-takes-place-in-mobile-apps/). Prieiga per internetą: <https://techcrunch.com/2014/08/21/majority-of-digital-media-consumption-now-takes-place-in-mobile-apps/>/ Žiūrėta: 2015-05-16.

⁵⁸ Plg. Nugent W. Progressivism: A Very Short Introduction. Oxford University Press. 2010.

1.2.3. Kompiuterių paplitimas Lietuvoje ir pasaulyje šiandien

Lietuvoje, kaip ir visame Vakarų pasaulyje, internetu naudojasi beveik visas 16-34 m. amžiaus jaunimas. Iš viso 2016 m. asmeninius kompiuterius turėjo 71%, o interneto prieigą - 72% Lietuvos gyventojų (žr. 1 pav).⁵⁹



4 pav. Lietuvos gyventojų naudojimosi internetu dažnumas pagal amžių.

Pasaulyje situacija kitokia: 2014 m. 40% pasaulio gyventojų turėjo interneto prieigą. 2014 m. 75% visų interneto vartotojų gyveno 20 labiausiai išsivysčiusių šalių, o likusių 178 šalių gyventojai tesudarė 25% interneto vartotojų. Tačiau 1995 m. interneto vartotojų tebuvo tik 1%.⁶⁰ Taigi per pastaruosius 20 metų pasaulyje įvyko milžiniški pokyčiai informacinių technologijų ir apskritai informacijos prieinamumo visuomenei srityje.

1.2.4. Naujųjų medijų socialinis kontekstas

1.2.4.1. Naujųjų medijų teikiamos naujos galimybės visuomenės pažangai

Naujosios medijos labai padidina informacijos perdavimo galimybes ir kiekvieno žmogaus aktyvų dalyvavimą keičiantis informacija, kas teikia prielaidas demokratiškesnei ir lygesnei visuomenei.⁶¹ Jos taip pat stipriai sumažina informacijos perdavimo kaštus: ankstesni dideli televizijos, radijo, spaudos, pašto, telefono kaštai dėl interneto sumažėja beveik iki nulio. Šiuolaikinis žmogus ištroškęs vaizdų ir įspūdžių. Vizualizacija padeda geriau suprasti informaciją ir daro emocinį poveikį, kas palengvina ir jos įsiminimą, o kartu ir labiau įtikina. Galingos paieškos sistemos, automatiškai skenuojančios visą internetą ir sudarančios jų indeksų duomenų bazes radikaliai palengvino informacijos suradimą. Šiuolaikinei kartai sunku įsivaizduoti, kad kažkada nebuvo

⁵⁹ Informacinių technologijų naudojimas namų ūkiuose. Oficialiosios statistikos portalas. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=4646516> Žiūrėta: 2016-12-11.

⁶⁰ Internet Users. Internet Live Stats. Prieiga per internetą: <http://www.internetlivestats.com/internet-users/> Žiūrėta: 2016-12-11.

⁶¹ Plg. Nevinskaitė L. Šiuolaikinės medijos ir masinės komunikacijos teorijos. Ten pat. P. 23.

“Google” ir norimos informacijos reikėdavo kantriai ir ilgai ieškoti bibliotekose arba pas išsilavinusius žmones. Tačiau bendrų paieškos sistemų neužtenka, norint rasti reikiamą informaciją reikiamoje vietoje. Labai naudinga yra galimybė ieškoti informacijos atskirame kompiuteryje arba atskiroje svetainėje.

Naujosios medijos ir kompiuteriai ypatingai supaprastino galimybę parodyti solidarumą su bet kur pasaulyje gyvenančiais žmonėmis. Nebereikia eiti į banką, stovėti eilėje, užsirašinėti banko sąskaitų. Nemokamos arba labai nebrangios mokėjimo internetu paslaugų svetainės (pvz. Paysera ar Paypal) bei patys bankai siūlo vartotojams savo interneto svetainėje įdiegti mokėjimo pavedimo keliais pelės paspaudimais galimybę.

Naujos programinės įrangos vystymas taip pat daug kartų sumažino jos kaštus ir atvėrė galimybes kiekvienam kurti naujas medijas: dabar profesionalūs vaizdo, garso, animacijos, žaidimų, interneto svetainių ir programų kūrimo bei redagavimo įrankiai, anksčiau kainavę tūkstančius dolerių, tapo nebrangiai prieinami visiems.⁶²

Naujosios medijos vaidina esminį vaidmenį globalizacijoje. Viešinti problemas žiniasklaidoje tampa efektyviu būdu paskatinti jas spręsti. Klasikinio meno šedevrus galima pristatyti pasitelkiant naujas technologijas, įtraukiant edukacinius bei pramoginius aspektus. Virtualybė leidžia aplankyti tas vietas, kuriose niekada nebuvo. Šiuolaikinės medijos atveria plačias galimybes kūrybai, skatina jaunos žmones kurti ir dalintis savo kūryba. Informacinės technologijos įgalina pasidalinti informaciniais bei meno kūriniais su visu pasauliu ir tai nieko nekainuoja, jeigu autorius neprašo už tai pajamų.⁶³

Naujosios medijos formuoja pilietinę visuomenę, stiprina pareigą dalyvauti visuomenės gyvenime, kartu darbuotis bendrajam gėriui; jos formuoja viešąją nuomonę, kuri būtina demokratijos sklaidai, suteikia progą viešoms diskusijoms. Masinės informacijos priemonės padeda tam tikroms grupėms, organizacijomis ir judėjimams burtis, susirasti bendraminčių, pritraukti naujus narius, formuoti jų tapatybę: tuo gali pasinaudoti ir krikščionys, ir ISIS teroristai. Pavyzdžiui, indų filmai padeda perimti savo kultūros tradicijas.

Socialiniai tinklai leidžia žaibiškai skleisti informaciją rengiant įvairias pilietines akcijas, didina žmonių sąmoningumą, aktyvų dalyvavimą, padeda kovai prieš neteisybę – pvz. Lila Rose ir Live Action prieš Planned Parenthood abortų verslą.⁶⁴

Medijos suteikia galimybę gauti nemokamą arba pigesnę išsilavinimą internetu. Pavyzdžiui, net ir uždarius katalikų teologijos fakultetą VDU, galima įkurti virtualų teologijos fakultetą. Tai ypač aktualu jau baigusiesiems studijas, kadangi valstybė finansuoja tik vieną bakalauro ir magistro diplomą.

Apibendrintai galima išvardinti šiuos naujųjų medijų privalumus visuomenės plėtrai:

- išplėstos pažinimo, mokymosi, bendravimo, dialogo galimybės;
- galimybė kiekvienam viešai išsakyti savo nuomonę;

⁶² Manovich L. Naujųjų medijų kalba. Vilnius: Mene. 2009. P. 14.

⁶³ Plg. Nevinskaitė L. Šiuolaikinės medijos ir masinės komunikacijos teorijos. Ten pat. P. 19.

⁶⁴ Live Action. Interneto svetainė. Prieiga per internetą: <http://liveaction.org/> Žiūrėta: 2016-12-12.

- ženkliai sumažėję informacijos perdavimo ir atgaminimo kaštai;
- stipriai pagreitėjęs informacijos perdavimas;
- abipusiškumas informacijos mainuose – galimybė reaguoti, komentuoti, argumentuoti, diskutuoti su autoriais;
- pilietinio ir politinio sąmoningumo ir aktyvumo skatinimas;
- įrankiai demokratijos plėtrai ir įgyvendinimui;
- greita ir patogi prieiga prie nutolusių informacijos šaltinių;
- galimybė lengvai dalintis informaciniais ištekliais;
- kūrybingumo skatinimas ir išplėtos kūrybos galimybės;
- visapusiška pagalba moksliniams tyrimams;
- labai greitas naujienų perdavimas visame pasaulyje.

Remiantis šio skirsnio duomenimis, naujųjų medijų teikiamų galimybių išnaudojimo katalikiškose interneto svetainėse tyrimui (žr. 3.2. sk.) išskirti tokie požymiai: integruota paieška svetainėje, patogi paramos internetu galimybė, komentavimo-įvertinimo galimybė, tekstiniai ištekliai.

1.2.4.2. Naujųjų medijų keliami pavojai visuomenei

Naujosios medijos, kaip technikos išradimas, savaimė nėra nei geros, nei blogos. Jų moralinis vertinimas priklauso nuo jų panaudojimo. Žiniasklaidos priemonių turinys pasako mums, apie ką galvoti, sukelia susidomėjimą ir aktyvumą. Tai diktuoja, kuo visuomenė turi domėtis ir ką valdžia turi svarstyti, formuoja nuomonę, kas yra svarbu. Tos vertybės, apie kurias medijose nekalbama, visuomenės suvokiamos kaip nesvarbios, taigi ir Dievas, kuriam populiariose medijos beveik neskiriama dėmesio.

Taigi žiniasklaida tampa galingu propagandos ir manipuliavimo informacija, masinio melo įrankiu. Medijos formuoja pasaulio įvaizdį, tad jei žiūrima vien smurtinius filmus, kurių yra dauguma, atrodo, kad pasaulis yra blogesnis. Iš filmų išmokstama socialinio elgesio. Jaunimas ne tik susitapatina su filmų herojais, bet ir iš jų mokosi, nori juos kopijuoti savo gyvenime.

Vienas labiausiai paplitusių pavojų - priklausomybės nuo interneto susiformavimas.

Priklausomybė nuo interneto, kaip ir kitos priklausomybės, ypač susijusi su dopamino išsiskyrimu *Nucleus accumbens* smegenų srityje. Nuo interneto priklausomi asmenys liudija, kad technologijos jiems atneša daugiau džiaugsmo, atsipalaidavimo ir stimuliavimo, negu bet kokios kitos veiklos. Jie ypač griebiasi interneto, kuomet ištinka depresija, prasta nuotaika. Tačiau jie jaučia, kad internetas juos izoliuoja nuo kitų žmonių.⁶⁵ Labai dažnai priklausomybės atsiranda esant vidinei tuštumai, gilaus santykio su Dievu nebuvimui.

Apibendrintai galima išskirti šiuos naujųjų medijų visuomenei keliamus pavojus:⁶⁶

⁶⁵ Plg. Cash H., Rae C. D., Steel A. H., Winkler A. Internet Addiction: A Brief Summary of Research and Practice // Current Psychiatry Review. 2012 Nov; 8(4): 292–298.

⁶⁶ Plg. Sparks G. Media Effects Research: A Basic Overview. Boston: Cengage Learnig. 2015.

- smurto ir sekso propagavimas bei lengvas prieinamumas paaugliams;
- pornografijos sąlygojamas prievartos augimas merginų atžvilgiu ir kitų nusikaltimų bei seksualinių iškrypimų daugėjimas, tikslo gyvenime praradimas;⁶⁷
- medijų panaudojimas propagandai; iškreipto tikrovės vaizdo, sąlygoto lobistinių ir komercinių interesų, pateikimas;
- vagystės internetu, saugumo ir privatumo pažeidimai, nauji iššūkiai autorinių teisių apsaugai;
- neigiamų stereotipų ir amoralaus elgesio modelių kūrimas;
- psichologinis smurtas elektroninėje erdvėje ir fizinio smurto rizika;
- prastesnė psichologinė savijauta dėl nepasitenkinimo savo kūnu neatitinkančiu modelių išvaizdos;
- nesaikingo naudojimosi medijomis žala sveikatai, darbui, mokymuisi, sportui, kitiems pomėgiams ir tarpasmeniniams santykiams; laiko eikvojimas išsivysčius priklausomybei nuo medijų.

Kadangi medijos yra labai galingas įrankis, blogose rankose jis gali atnešti daug žalos visuomenei. Todėl tėvai, Bažnyčia, valstybės institucijos bei visuomeninės organizacijos turėtų budėti ir saugoti visuomenę nuo neigatyvaus medijų panaudojimo poveikio, kurį dažniausiai skatina siekis pasipelnyti bet kokiomis priemonėmis.

1.3. Katalikų Bažnyčios požiūris į naująsias medijas ir naudojimąsi jomis

Šiame skyriuje atskleidžiamas Katalikų Bažnyčios dokumentuose išsakytas požiūris į visuomenės komunikavimo priemones bei naująsias medijas, o taip pat ir tradicinis Bažnyčios mokymas, susijęs su naudojimosi šiomis priemonėmis etika.

Bažnyčios požiūris į medijas iš dalies keitėsi, buvo nuolat papildomas. Jei pradiniuose dokumentuose medijos ar visuomenės komunikavimo priemonės buvo apibūdinamos tik taip techniniai instrumentai žiniai perduoti, tai vėlesniuose dokumentuose, ypač *Communio et progressio*, išplėta visa komunikavimo teologija, taip pat labiau atkreiptas dėmesys ne tik į naujųjų medijų teikiamas galimybes, raginant jas išnaudoti, bet ir į realius pavojus.

1.3.1. Komunikavimo teologija ir medijų dovana

1971 m. pastoracinėje instrukcijoje „*Communio et Progressio*“ Bažnyčia pradėjo oficialiai plėtoti komunikavimo priemonių teologiją. Apie komunikavimą kaip bendravimą ir bendrystę daug rašyta jau Šventajame Rašte ir Bažnyčios tėvų raštuose. Dabar Bažnyčia stengiasi iš naujo pritaikyti šį esminį savo Mokymą šiandienei situacijai.

⁶⁷ Plg. Burton D.L., Leibowitz G. S., Booxbaum A., & Howard A. Comparison by crime type of juvenile delinquents on pornography exposure: The absence of relationships between exposure to pornography and sexual offense characteristics. // Journal of Forensic Nursing. 2011. Vol. 6. P. 121-129.

Popiežius Pranciškus pastebi, kad pamatinė komunikavimo forma yra malda. Jos vaikai išmoksta šeimoje jau tuomet, kai tėvai meldžiasi už juos ir su jais, patikėdami savo vaikus Dievui ir Jo globai.⁶⁸ Toliau šeimoje išmokstama komunikavimo kaip tarpusavio artumo atradimo bei statydinimo. Šis vienas kito priėmimas ir suartėjimas veda į dėkingumą ir džiaugsmą, o kartu skatina neužsisklęsti „savo butuose“, bet „eiti kitų link“.⁶⁹

Popiežius Jonas Paulius II enciklikoje *Redemptoris Missio* rašė: „Pirmutinis šiuolaikinių laikų areopagas yra komunikavimo pasaulis, vienijantis žmoniją ir paverčiantis ją, kaip sakoma, „pasauliniu kaimu“. <...> Neužtenka naudotis priemonėmis krikščioniškai naujienai ir Bažnyčios mokymui skleisti, bet reikia dar ir integruoti naujieną į šią šiuolaikinių komunikavimo priemonių sukurtą „naująją kultūrą“.“⁷⁰ Taigi, anot popiežiaus, turime drąsiai išeiti į šiuos skaitmeninius areopagus - socialinius tinklus „Facebook“, „Twitter“, „Youtube“ ir kitus, kad jų pagalba skelbtume Kristaus Evangeliją iškart šimtams žmonių.

II Vatikano susirinkimas visuomenės komunikavimo priemones vadina „nuostabiausiais technikos išradimais“.⁷¹ Nors iš Bažnyčios tarnų kunigų ir pasauliečių lūpų dažnai pasigirsta žiniasklaidą smerkiantys žodžiai, neretai vadinant ją „purvasklaida“, visgi Katalikų Bažnyčios požiūris į komunikavimo priemones yra „iš pagrindų teigiamas“.⁷² Tai galinga priemonė, kurią galima panaudoti geram ir blogam, todėl labiau kritikuotinas yra kai kurių pačios Bažnyčios institucijų apsileidimas naudojantis šia priemone. Bažnyčia privalo naudotis „visomis „kompiuterinio amžiaus“ galimybėmis, kad tarnautų kiekvieno asmens žmogiškajam bei transcendentiniam pašaukimui ir taip pašlovintų Tėvą, iš kurio kyla visa, kas gera.“⁷³

Bažnyčia aiškiai atskiria žemiškąją pažangą nuo Dievo karalystės augimo, tačiau pirmoji yra svarbi antrajai ir gali prisidėti prie jos plėtimosi bei stiprinimo.⁷⁴

Anot popiežiaus Pauliaus VI, „Bažnyčia jaustųsi nusikaltusi Viešpačiui, jei nesinaudotų šiomis galingomis priemonėmis, kurias žmogaus protas kasdien daro vis tobulesnes.“⁷⁵ Būtent jos leidžia skelbti „nuo stogų“ Kristaus Evangeliją, kalbėti žmonių minioms ir tampa naujosiomis sakyklomis, prieinamomis ne tik kunigams, bet ir kiekvienam krikščioniui.⁷⁶ Tad Bažnyčia pabrėžia poreikį visiems Bažnyčios nariams, o ypač darbuotojams, lavintis komunikavimo srityje, perprasti ir įvaldyti naujas technologijas.⁷⁷

⁶⁸ Plg. *Popiežius Pranciškus*. Žinia 49-osios Pasaulinės visuomenės komunikavimo priemonių dienos proga // Bažnyčios žinios. Nr. 4 (418). 2015. P. 2–3.

⁶⁹ *Popiežius Pranciškus*. Žinia 49-osios Pasaulinės visuomenės komunikavimo priemonių dienos proga. Ten pat. P. 2–3.

⁷⁰ *Popiežius Jonas Paulius II*. Enciklika *Redemptoris Missio*. 1990. 37. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/enciklikos/redemptoris-missio.html Žiūrėta: 2017-05-01.

⁷¹ Dekretas dėl visuomenės komunikavimo priemonių *Inter Mirifica* // Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Ten pat. 1.

⁷² *Popiežiškąji visuomenės komunikavimo priemonių taryba*. Bažnyčia ir internetas. Ten pat. 1.

⁷³ *Popiežius Jonas Paulius II*. Laiškas 24-osios Pasaulinės visuomenės komunikavimo priemonių dienos proga. 1990.

⁷⁴ *Inter Mirifica*. Ten pat. 2.

⁷⁵ *Popiežius Paulius VI*. Apaštališkasis paraginimas *Evangelii nuntiandi*. 1975 12 08. 45. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_paraginimai/evangelii_nuntiandi.html Žiūrėta: 2016-12-01.

⁷⁶ Plg. *Evangelii nuntiandi*. Ten pat. 45.

⁷⁷ Plg. Bažnyčia ir internetas. Ten pat. 11.

1.3.2. Naujųjų medijų teikiamos naujos galimybės Bažnyčios misijai

1.3.2.1. Medijos gali tarnauti vienybei

Popiežius Pijus XII visuomenės komunikavimo priemones vadino “Dievo dovanomis”, nes jos sujungia žmones broliškais ryšiais ir taip įgalina vieningai prisidėti prie Dievo išganomojo darbo.⁷⁸

Šventajame Rašte dėl nuodėmės įvykusį ryšių skilimą tarp žmonių vaizdavo Babelio bokšto istorija (plg. Pr 11,1-9). Tačiau Kristaus atpirkimas ir misija, ypač po Šventosios Dvasios atsiuntimo Sekminių dieną vėl kreipia žmoniją į vienybę ir skirtingų kalbų bei kultūrų žmonių tarpusavio supratimą. Tai liudija Sekminių dieną tikintiesiems išlieta kalbų dovana (Apd 2,4-12).

1.3.2.2. Medijos neatstoja asmenų bendrystės, bet gali ją papildyti

Bažnyčios vienybė remiasi Švenčiausios Trejybės Asmenų bendryste.⁷⁹ Virtuali bendrystė neatstoja realios asmenų bendruomenės, sakramentų, liturgijos, tačiau gali tai papildyti. Religinės patirtys, net veikiant Dievo malonei, čia nėra pakankamos, jei nesusitinkama su kitais tikinčiaisiais realiaame pasaulyje. Visgi internetas gali padėti burtis į bendraminčių virtualias tikėjimo bendruomenes, kurių nariai vieni kitus padrasintų ir palaikytų. Tačiau Bažnyčia turi stengtis iš kibernetinės erdvės atvesti žmones į tikrą bažnytinę bendruomenę. Internetas taip pat gali suteikti galimybę virtualiai dalyvauti pamaldose asmenims, kurie dėl sveikatos priežasčių ar geografinės bei politinės padėties negali dalyvauti liturgijos vietoje.⁸⁰

1.3.2.3. Naujosios medijos - galimybė pasiekti nutolusius, ieškoti tiesos ir dialogo

Šiuolaikinės komunikavimo technologijos “atveria žmonėms naujus susitikimo su Evangelija būdus”.⁸¹ Bažnyčia gali ir privalo išnaudoti šias naujas galimybes evangelizacijai. Ji turi perprasti internetą, kad galėtų įsitraukti į veiksmingą bendravimą su šiuolaikiniais žmonėmis, pirmiausia jaunuoliais.⁸² Žmonės, kurie dėl priešiško įsitikinimo, ligos, gyvenamosios vietos, kitos konfesijos ar religijos žmonės, kurie neateina į Katalikų Bažnyčią, gali būti pasiekti per internetą ir kitas visuomenės komunikavimo priemones.⁸³ Žinoma, tam reikalingas jų pačių noras ieškoti tiesos ir atvirumas priimti Dievo Žodį, kurį siūlo Bažnyčia. Visgi kiekvienam, ieškančiam tiesos apie gyvenimo prasmę, iškyla daugybė klausimų, į kuriuos ieškoma atsakymų. Ne kiekvienas išdrįsta kreiptis į kompetentingus Bažnyčios tarnautojus, ne kiekvienas savo aplinkoje sutinka krikščioniškąją

⁷⁸ Plg. *Pope Pius XII. Encyclical letter Miranda Prorsus*. 1957. Prieiga per internetą: http://w2.vatican.va/content/pius-xii/en/encyclicals/documents/hf_p-xii_enc_08091957_miranda-prorsus.html Žiūrėta: 2017-05-18.

⁷⁹ Plg. *Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba*. Visuomenės komunikavimo etika. 2000. 26. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/komunikavimo-etika.html Žiūrėta: 2016-12-01.

⁸⁰ Plg. *Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba*. Bažnyčia ir internetas. Ten. 5,9.

⁸¹ *Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba*. Pastoracinė instrukcija *Communio et Progressio*. 1971. 128. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/instrukcijos/communio_et_progressio.html Žiūrėta: 2016-12-01.

⁸² Plg. Bažnyčia ir internetas. Ten pat. 5.

⁸³ Plg. Bažnyčia ir internetas. Ten pat. 5.

meilę liudijančių krikščionių, tačiau kiekvienas gali užduoti klausimus Bažnyčiai per internetą. To pavyzdys Lietuvoje yra svetainė www.klauskkunigo.lt. Įdomu pastebėti, kad pagal klausimų skaičių aktualiausios temos žmonėms yra betarpiškai susijusios su jų kasdienybe - santuoka, nuodėmė, santykiu su Bažnyčia. Tuo tarpu šventumas, malda, Dievo Žodis yra mažiau populiarios klausimų temos.⁸⁴ Tai pavyzdys, kaip informacinės technologijos gali akimirksniu atskleisti žmonių poreikius ir nurodyti kryptis, kur link Bažnyčia turėtų kreipti evangelizacijos žinią, kad ji būtų žmonėms aktuali.

Taip pat labai pozityvus reiškinys yra kai kurių vyskupų, deja, ne visų, susikurtos paskyros Facebook tinkle. Tai leidžia bet kuriam krikščioniui ar nekrikščioniui kreiptis į vyskupą kaip į draugą, lengvai jį pasiekti ir užduoti asmeninio pobūdžio klausimus, kas eiliniam žmogui būtų labai sunku ir nepatogu padaryti, pavyzdžiui, po šventųjų Mišių bažnyčioje. Visgi reikia pastebėti, kad nors Facebook paskyros sukūrimas teužtrunka vos penkias minutes, tik pusė Lietuvos vyskupų yra pasiekiami per šį socialinį tinklą, kuris šiandien yra pagrindinė virtuali jaunimo komunikavimo priemonė Lietuvoje. Anksčiau Bažnyčioje informacija būdavo perduodama viena kryptimi, iš viršaus į apačią, tuo tarpu bendruomenių susiformavimas bei ypač interneto atsiradimas įgalina dvikryptį dialogą.⁸⁵ Šis dvikryptis komunikavimas yra vienas iš būtų "konkrečiai įgyvendinti Bažnyčios, kaip bendrystės, prigimtį."⁸⁶ Dar daugiau, anot Vatikano II susirinkimo, tikinčiųjų teisė reikšti savo nuomonę ganytojams įvairiais Bažnyčios klausimais ne tik atitinka krikščionių broliškumą, jų orumo ir misijų lygybę Kristaus Kūno vienybėje, bet ir tampa pareiga, kuomet jie turi reikalingų žinių bei kompetencijos.⁸⁷

Internetas taip pat suteikia galimybę akimirksniu pasiekti religinės informacijos šaltinius, bibliotekas, muziejus, Magisteriumo dokumentus, šventųjų ir Bažnyčios Tėvų bei Mokytojų raštus ir didelę dalį žmonijos sukauptos patirties.⁸⁸ Bažnyčia gali greičiau pranešti pasauliui apie savo įsitikinimus konkrečių klausimų ir problemų atžvilgiu. Taip pat interneto pagalba ji gali išgirsti viešąją nuomonę ir užmegzti diskusiją su ja, kartu ieškodami problemų sprendimo.⁸⁹

Tačiau plačios ir efektyvios dialogo užmezgimo galimybės nepanaikina pareigos moraliam, kantriam, gailestingam dialogui, kylančiam iš artimo meilės ir jos palaikomam. "Švelniais žodžiais lengviau įtikinti", rašoma Patarlių knygoje (Pat 16,21). Apaštalas Paulius taip pat duoda konkrečių nurodymų krikščioniškajam dialogui: "Viešpaties tarnui nedera kivirčytis, bet reikia su visais elgtis maloniai, stengtis pamokyti, būti kantriam, švelniai aiškinti prieštaraujantiems, – rasi Dievas duos jiems atsiversti, pažinti tiesą." (2 Tim 2,24-25).

⁸⁴ Klausk kunigo. Interneto svetainė. Prieiga per internetą: <http://klauskkunigo.lt/> Žiūrėta: 2015-10-29.

⁸⁵ Plg. *Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba*. Bažnyčia ir internetas. Ten pat. 6.

⁸⁶ *Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba*. Pastoracinė instrukcija *Aetatis Novae*. Ten pat. 10.

⁸⁷ Plg. Dogminė konstitucija apie Bažnyčią *Lumen gentium*. Nr. 37 // Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Vilnius: Aidai. 2001.

⁸⁸ Plg. Bažnyčia ir internetas. Ten pat. 5.

⁸⁹ Plg. Bažnyčia ir internetas. Ten pat. 11.

1.3.2.4. Tikėjimo mokymo priemonių atnaujinimas pasitelkiant naująsias medijas

Katechetinis mokymas bažnyčiose, mokyklose ir šeimose būtų vaisingesnis, jeigu katechetai būtų aprūpinti tinkamai atnaujinta mokymo medžiaga. Amžių, kultūrą ir gebėjimus atitinkantys mokymo metodai turi veikti ne tik intelektą, bet ir atmintį, valią bei širdį. Tokiu būdu tikėjimo tiesos galėtų realiai perkeisti mokinių gyvenimą.⁹⁰ Naujosios medijos kaip tik galėtų pasitarnauti šiam tikslui. Pasitelkdamos vaizdą, muziką, specialiuosius efektus, kompiuterinės grafikos meną, jos perteikia informaciją daug paveikiau, sujudindamos ir žmogaus emocijas bei tuo suaktyvindamos atmintį. Interneto svetainių praturtinimas tokiomis priemonėmis leistų paveikiau perduoti informaciją ir padėti ją įsiminti. Vaizdinės informacijos svarbos pagrindimas atskleistas 2.1.1.4. skirsnyje.

Kaip teigė popiežius Paulius VI, “evangelizacijos turinio akivaizdi svarba neturėtų užtemdyti jos būdų bei priemonių svarbos.”⁹¹

1.3.3. Atsakomybė naudojantis naujosiomis medijomis

1.3.3.1. Medijos daro didelę įtaką visuomenei

Visuomenės komunikavimo priemonės sąlygoja žmonių mąstymą apie gyvenimą ir kartu yra dalis jų įgytos gyvenimo patirties.⁹² Pati naujausia ir kartu daugeliu atžvilgių galingiausia šių priemonių yra internetas.⁹³ Pasak popiežiaus Jono Pauliaus II, žiniasklaida kartais gali atrodyti svetima krikščionybei, tačiau jos priemonės teikia “nepakartojamų galimybių” visai žmonijai skelbti Evangelijos tiesą nepaisant kliūčių nei sienų. “Tokios plačios publikos nė drąsiausiose svajonėse negalėjo įsivaizduoti tie, kurie skelbė Evangeliją iki mūsų.”⁹⁴

Internetas suteikia iki šiol neregėtas galimybes jau labai jauname amžiuje padaryti daug gero arba daug blogo sau ir kitiems. Jis gali praturtinti jaunuolių gyvenimą ir leisti jiems praturtinti kitus.⁹⁵ Medijų įtaką didina šiuolaikinės kultūros pokyčiai, kuomet pereinama iš žodžio civilizacijos į vaizdo civilizaciją. Šiuolaikinis žmogus yra persisotinęs kalbų, nemėgsta klausytis, darosi nejautrus žodžių gausybei, tačiau jį traukia vaizdai.⁹⁶ Todėl jeigu evangelija nebus skelbiama vaizdais, pasitelkiant naująsias medijas, tuomet šiomis paveikiomis priemonėmis pasinaudos kiti skelbdami vartojimo, savanaudiškumo, smurto, hedonizmo ir mirties kultūrą.

1.3.3.2. Kritiškas požiūris į piktnaudžiavimą komunikavimo priemonėmis

Nepaisant visų naujųjų komunikavimo priemonių teikiamų privalumų, Bažnyčiai aiškiai mato ir pavojus, kylančius dėl netinkamo naudojimosi jomis. Anot popiežiaus Jono Pauliaus II,

⁹⁰ Plg. Popiežius Paulius VI. Apaštališkasis paraginimas *Evangelii nuntiandi*. Ten pat. 44.

⁹¹ *Evangelii nuntiandi*. Ten pat. 40.

⁹² Plg. *Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba*. Pastoracinė instrukcija *Aetatis Novae*. 1992. 2. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/instrukcijos/aetatis_novae.html Žiūrėta: 2016-12-01.

⁹³ Plg. *Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba*. Interneto etika. 2002. 2. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/interneto-etika.html Žiūrėta: 2017-01-02.

⁹⁴ *Popiežius Jonas Paulius II*. Laiškas 35-osios Pasaulinės visuomenės komunikavimo priemonių dienos proga. 2001 05 27. 3.

⁹⁵ *Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba*. Bažnyčia ir internetas. Ten pat. 11.

⁹⁶ Plg. *Evangelii nuntiandi*. Ten pat. 42.

komunikavimo kultūra yra “persiėmusi tipiškai postmodernistine jausena”, absoliučios tiesos neigimu.⁹⁷ Taip pat pavojų kelia “katalikiškos” interneto svetainės, kurios iš tiesų ištikimai neperteikia Bažnyčios pozicijos, bet pateikia savus ekscentriškus doktrininius aiškinimus, sinkretines maldingumo praktikas ir kitą painiavą.⁹⁸ Kaip sprendimą šiai problemai Bažnyčia siūlo sukurti nacionaliniu lygmeniu veikiančią savanoriškos sertifikacijos sistemą, kurioje dalyvautų Bažnyčios Mokymą atstovaujantys specialistai ir padėtų atrinkti medžiagą, išreiškiančią autentišką Bažnyčios poziciją.⁹⁹ Kita opi problema yra pavojingos informacijos, tokios kaip pornografijos, smurto ir neapykantą kurstančios svetainės, buvimas lengvai prieinama internete. Be to, internetas gali stipriai paskatinti jaunimą į vartotojiškumą ir patologinę izoliaciją. Todėl tėvų dažnai menkesnis išmanymas už savo vaikus informacinių technologijų srityje neatleidžia jų nuo “rimtos pareigos prižiūrėti, kaip jų vaikai naudoja internetu, bei jiems vadovauti tai darant. <...> [Vaikams] naudotis internetu be priežiūros neleistina. <...> Tėvų pareiga yra padėti vaikams <...> išvengti internetinės priklausomybės, dėl kurios nukenčia ryšiai su bendraamžiais ir pačia gamta.”¹⁰⁰ Todėl naudojantis internetu visiems geros valios žmonėms derėtų įgyti tam tikrų dorybių, apsaugosiančių nuo neigiamos interneto įtakos. Čia Bažnyčia primena pagrindines protingumo, teisingumo, tvirtumo ir susivaldymo dorybes, kurių lavinimas būtinas, norint įvaldyti naująsias technologijas ir netapti nuo jų priklausomam.¹⁰¹

Apibendrinant, medijos - tai technikos ir komunikacijos priemonės, kuriomis imituojama ir pratėjama gamta - Dievo kūryba. Medijos savaime yra pranešimai, svarbesni už turinį, panašiai kaip kūno kalba svarbesnė už žodžius, kai siekiama perduoti emocijas ar nuostatas. Todėl krikščionis daugiau dėmesio turėtų kreipti į savo bendravimo būdą, kiek jame yra meilės, negu į skelbiamų tiesų turinį. Naujosios medijos nutiesė kelią kompiuterių ir medijų vystymuisi, XX a. 4-ame dešimtmetyje susijungęs į viena, kai buvo sukurtas kompiuteris, panaudojant kino juostą. Vėliau medijos tapo skaitmeninėmis, o kompiuteris tapo universalia medijų mašina. Medijų evoliucija tęsiasi ir šiandien, kai populiariausios medijos, tokios kaip televizija, tampa skaitmeninėmis ir persikelia į internetą. Šiomis dienomis, kai internetu kasdien naudojasi 95% Lietuvos jaunimo, Bažnyčia nebegali nekreipti dėmesio į naujųjų medijų sritį. Bažnyčia mato internete galingą Dievo apvaizdos numatytą įrankį evangelizacijai, Bažnyčios tarpusavio, ekumeniniam ir tarpreliginiam dialogui plėtoti, tačiau kartu ir didelį piktnaudžiavimo šiuo įrankiu pavojų. Todėl tėvai turėtų saugoti vaikus, o sąmoningi krikščionys ugdyti tvirtą valią ir dorybes, ypač saikingumą, padėsiančias atsispirti priklausomybei ir išsiblaškymui dėl interneto. Naujųjų medijų įgalinama komunikacija, jeigu bus tinkamai išnaudota, turėtų stipriai prisidėti prie žmonijos pažangos ir krikščioniškos bendrystės bei socialinio teisingumo kūrimo. Naujųjų medijų dovana kartu yra atsakinga užduotis Bažnyčiai.

⁹⁷ Popiežius Jonas Paulius II. Laiškas 35-osios Pasaulinės visuomenės komunikavimo priemonių dienos proga, 3. 2001 05 27.

⁹⁸ Plg. Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba. Bažnyčia ir internetas. 2002. 8. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/baznycia-ir-internetas.html Žiūrėta: 2016-12-01.

⁹⁹ Plg. Bažnyčia ir internetas. Ten pat. 11.

¹⁰⁰ Bažnyčia ir internetas. Ten pat. 11.

¹⁰¹ Plg. Bažnyčia ir internetas. Ten pat. 12.

2. ATSILIEPIMO Į ŠIUOLAIKINIUS JAUNIMO SIELOVADOS IŠŠŪKIUS PANAUDOJANT NAUJĄSIAS MEDIJAS GALIMYBĖS

2.1. Jaunimo sielovados pagrindimas, samprata, istorinė raida ir modeliai

2.1.1. Jaunimo sielovados raida ir modeliai

2.1.1.1. Jaunimo sielovados raida pasaulyje

Pirmaisiais krikščionybės amžiais jaunimo sielovados vieta būdavo šeima. Kadangi sielovada Bažnyčioje glaudžiai susijusi su sakramentų teikimu ir pasiruošimu jiems, kintant sakramentų praktikai kito ir sielovados praktika. Katechumenatas iš pradžių būdavo skirtas tik suaugusiems, kaip ir krikštas. Kūdikius krikštyti buvo rekomenduojama tik nuo VI a. Iki IX a. visi trys įkrikščioninimo sakramentai būdavo teikiami kartu. Sielovada būdavo sukoncentruota apie liturgijos šventimą. Iš liturgijos ir Šventojo Rašto aiškinimo kildavo katechetinės, etinės ir asketinės temos. VI a. pradėtos steigti vyskupijų ir parapijų mokyklos, skirtos jaunuoliams, besiruošiantiems kunigystei. Dauguma to meto žmonių būdavo beraščiai, tik būsimi kunigai ir vienuoliai galėdavo lankyti mokyklas, taip pat aristokratų vaikai.¹⁰²

Viduramžiais vis dar nėra sistemingos jaunimo sielovados, tačiau to meto Visuotinių susirinkimų dokumentai atskleidžia Bažnyčios rūpestį mokyti vaikus tikėjimo tiesų ir moralės nuo pat ankstyvos vaikystės. Labai svarbų jaunimo sielovados ir ugdymo vaidmenį atlieka vienuolijos. Įvairūs kunigai ir vienuoliai (pvz. Castelino de Castello, Karolis Baromiejus, Pilypas Nėris, Jonas Bosko ir kiti) pradeda steigti oratorijas, kurios yra tikslą, metodus ir struktūrą turinčios sistemingos „*jaunimo sielovados užuomazgos*“, ¹⁰³ visgi dažniausiai ji vis dar tebuvo proginė ir nesisteminga.

Jaunimo sielovadinė veikla Katalikų Bažnyčioje ypač suintensyvėjo po Vatikano II susirinkimo. Tai lėmė daugelis dramatiškų įvykių – dar jaučiamos II pasaulinio karo žaizdos, 1968-aisiais per pasaulį nuvilnija seksualinės laisvės revoliucija, plinta agnosticizmas ir reliatyvizmas, Rytų Europoje aktyviai indoktrinuojamas ateistinis materializmas ir komunizmas. Tačiau dėmesį jaunimo sielovadai Bažnyčią paskatino skirti ir kitos priežastys. Kadangi didėjo jaunimo migracija į miestus, gerėjo materialinės sąlygos ir vis daugiau jaunimo galėjo skirti laiko studijoms, kurios darėsi vis ilgesnės, kaip tik tuo metu jaunimas susiformavo kaip atskira socialinė grupė, kuriai reikėjo atskiro sielovadinio dėmesio.¹⁰⁴

Naują postūmį jaunimo sielovadai davė Italijos vyskupų konferencijos 1970 m. išleistas

¹⁰² Palaimaitė R. Kristologinės žinios perteikimo teorinis modelis Lietuvos jaunimo evangelizacijoje. P. 13.

¹⁰³ Palaimaitė R. *Ten pat*. P. 15.

¹⁰⁴ Plg. Palaimaitė R. P. 16.

dokumentas „Katechezės atnaujinimas“ („Il rinnovamento della Catechesi“)¹⁰⁵, kurį sekė 1971 m. Bendrasis katechezės vadovas¹⁰⁶, vėliau atnaujintas 1997 m.¹⁰⁷ Taigi tokia jaunimo sielovada, kurią turime šiandien, susiformuoja tik XX a. antroje pusėje.

Popiežiaus Pauliaus VI enciklika „Populorum Progressio“ paskatino jaunimą sutelkti dėmesį socialiniams-politiniams klausimams, padėti spręsti socialines problemas. Jaunimas atsiliepė į popiežiaus raginimus, tačiau nebeskyrė pakankamo dėmesio tikėjimo pažinimui ir praktikavimui. Neturėdamas gilių tikėjimo ir maldos šaknų, šis jaunimo judėjimas greitai ėmė silpti.¹⁰⁸

Nuo Jono Pauliaus II išrinkimo popiežiumi jaunimo sielovada aktyviai stiprinama ir formuojama visais Bažnyčios lygmenimis. Ji pasidaro visa apimanti ir organiška. 1984 m. popiežiui pakvietus jaunimą švęsti Verbų sekmadienį Romoje, imamos rengti Pasaulio jaunimo dienos. Vėliau įvairiose šalyse pradedamos rengti nacionalinės ir vyskupijų jaunimo dienos.¹⁰⁹

2.1.1.2. Ateitininkų visapusiškos jaunimo sielovados modelis

Visapusiškos veiklos su jaunimu ilgametę tradiciją ir patirtį Lietuvoje turi Ateitininkų federacija. Jos veiklą su jaunimu grindžia 5 principai: *katalikiškumas, tautiškumas, šeimyniškumas, inteligentiškumas, visuomeniškumas*. Šie principai apima svarbiausias žmogaus gyvenimo sritis: religinę, tautinę, šeimyninę, intelektualinę ir socialinę. Tai padeda visapusiškai ugdyti jaunimą ir krikščioniškomis vertybėmis persunkti visą jų gyvenimą. Ateitininkų kūrybiškas ir kokybiškas darbas su jaunimu patraukia į jų stovyklas bei akademijas netgi netikintį jaunimą, nustebindami jį gebėjimu linksmai ir turiningai praleisti laiką. Tuo tarpu kuomet Bažnyčia užsiima tik religine tikinčiųjų gyvenimo sritimi, žmonės dažnai nemoka praktikuoti tikėjimo kitose gyvenimo srityse ir elgiasi katalikiškai tik bažnyčiose. Taigi visapusiškas ateitininkų jaunimo sielovados modelis yra žymiai pranašesnis už vien parapinę katechezę apsiribojantį jaunimo sielovados modelį.¹¹⁰

2.1.1.3. JAV jaunimo sielovados modelis

1997 m. JAV vyskupų konferencija išleido dokumentą „Renewing the Vision: A Framework for Catholic Youth Ministry“ (Vizijos atnaujinimas: katalikiškos jaunimo tarnystės struktūra – versta mano: S.J.), kuriame pateikiamas visuminis Bažnyčios tarnystės su jaunimu modelis. Šis dokumentas nustato tokius darbo su jaunimu tikslus: įgalinti jaunimą gyventi kaip Jėzaus mokiniai šiandiniame pasaulyje; patraukti jaunimą atsakingam dalyvavimui Bažnyčios gyvenime, misijoje ir veikloje;

¹⁰⁵ Italian Episcopal Conference. The Renewal of the Education of Faith. 1970. Prieiga per internetą: <http://203.10.46.30/mre/621/mod2b/RenewalOfEducationOfTheFaith1970.pdf> Žiūrėta: 2016-05-17.

¹⁰⁶ Sacred Congregation for the Clergy. General Catechetical Directory. 1971. Prieiga per internetą: <http://203.10.46.30/mre/621/mod2b/GeneralCatecheticalDirectoryFULLVersion.html> Žiūrėta: 2016-05-17.

¹⁰⁷ Dvasininkijos kongregacija. Bendrasis katechezės vadovas. 1997. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vadovai/bendrasis-katechezes-vadovas.html Žiūrėta: 2016-05-17.

¹⁰⁸ *Palaimaitė R.* Kristologinės žinios perteikimo teorinis modelis Lietuvos jaunimo evangelizacijoje. Ten pat. P. 17.

¹⁰⁹ Jaunimo dienų istorija. Prieiga per internetą: http://www.jaunimodienos.lt/tekstai/jd_istorija.htm Žiūrėta: 2016-05-27.

¹¹⁰ *Yla S.* Ateitininkų vadovas. Chicago: Ateitininkų federacija. 1983. Prieiga per internetą: <http://www.prodeoetpatria.lt/files/html/Yla-ateitininku-vadovas.htm> Žiūrėta: 2016-05-28.

puoselėti kiekvieno jauno žmogaus asmeninį ir dvasinį augimą.¹¹¹ Taigi šie tikslai nukreipti į Kristų, Bažnyčią ir kiekvieno žmogaus asmenį. Bažnyčios tarnystė su jaunimu (arba veikla, darbas su jaunimu) pristatoma kaip visa apimantis procesas, kuriame išskiriamos 8 sudedamosios dalys – veiklos sritys:

1) Gynimo tarnystė. Atsiliepdama į Jėzaus ir popiežių raginimus ginti vargšus, Bažnyčia stengiasi užstoti vargšus ir mažuosius pasaulyje:

- ginti negimusią kūdikių gyvybę, neturtingus, neįgalius jaunos žmones;
- padėti sprendžiant aktualias jaunimo problemas visuomenėje;
- įgalinti jaunos žmones ir kviešti į atsakomybę už pasaulį, suteikti galimybę būti išgirstiems Bažnyčioje ir visuomenėje;
- užmegzti ir palaikyti tarpusavio ryšius, kurie padėtų spręsti aktualias jaunimo problemas.

Taigi Bažnyčia siekia aktyviai įsitraukti į jaunimo problemų sprendimą visuomenėje, o ne tik rūpinasi savo vidaus reikalais.

2) Katechezės tarnystė. Tikėjimo perdavimas reikalauja nuoseklaus, amžių bei interesus atitinkančio mokymo bei dorybių ugdymo, padedančio pažinti Jėzaus Kristaus Evangeliją ir ją gyventi. Katechezė skirta jau įtikėjusiems jaunuoliams.

3) Bendruomeninio gyvenimo tarnystė. Krikščionys pašaukti meilės ir gyvenimo bendrystei, tad Bažnyčia stengiasi sukurti tam šiltą, saugią, draugišką, priimančią, atleidžiančią, vertinančią aplinką.

4) Evangelizavimo tarnystė. Bažnyčia pašaukta į misiją, nešti Evangeliją iki pasaulio pakraščių. Tačiau Vakarų pasaulis, turėjęs krikščioniškas šaknis, reikalauja naujosios Evangelizacijos – tos pačios žinios nešimo su nauju uolumu, naujomis priemonėmis, šiandienos jaunimui suprantama kalba.

5) Teisingumo ir socialinės pagalbos tarnystė. Tai jaunimo įsitraukimas į pagalbą vargšams – savanorystė su benamiais, neįgaliaisiais, kenčiantiems nuo neteisingumo. Tai padeda jaunimui pasijausti reikalingiems, išsiugdyti lyderystę, savivertę, pasitikėjimą, atrasti ir panaudoti savo dovanas kitiems, parodyti meilę kitiems.

6) Lyderių ugdymo tarnystė. Bažnyčia padeda jaunimui atpažinti savo talentus, dovanas, sugebėjimus ir, imantis atsakomybės už save ir kitus, tapti ne tik Bažnyčios, bet ir visuomenės lyderiais, inicijuojančiais teigiamus pokyčius.

7) Pastoracinės rūpybos tarnystė. Tai buvimas šalia kenčiančiųjų, rūpestis sužeistaisiais ir pažeidžiamaisiais pasitelkiant šias priemones:

- prevencinės pozityvaus paauglio ir šeimos vystymosi strategijos;
- krizėje atsidūrusių paauglių ir šeimų konsultavimas, rėmimas, nukreipimas į reikiamas institucijas;

¹¹¹ United States Catholic Conference. *Renewing the Vision: A Framework for Catholic Youth Ministry*. Washington, D.C.. 1997. Prieiga per internetą: <http://www.usccb.org/about/laity-marriage-family-life-and-youth/young-adults/renewing-the-vision.cfm>
Žiūrėta: 2016-05-20.

- pagalba jaunimui ir dvasinis palydėjimas priimant svarbius gyvenimo ir moralinius sprendimus;
- pastangos šalinti pozityvaus vystymosi kliūtis.

8) Maldos ir šlovimo tarnystė. Ji apima jaunimo dalyvavimą liturgijoje, maldos grupelėse, liturginę ir maldos katechezę, padeda atrasti įvairius maldos būdus, skatina jaunimo krikščioniškos muzikos kūrimą ir atlikimą.¹¹²

Taigi JAV darbo su jaunimu samprata labai plati, visa apimanti, besirūpinanti ne tik jaunimo religiniu ugdymu ar rengimu sakramentams, tačiau netgi jo teisiniu atstovavimu, balso jam suteikimu, lyderių pastebėjimu ugdymu.

Popiežius Paulius VI apie evangelizaciją rašė: „*Bet kuriam daliniam ir fragmentiškam apibrėžimui, kuriuo mėginama perteikti turtingą, daugiasluoksnę ir dinamišką evangelizacijos tikrovę, gresia pavojus ją nuskurdinti ar netgi iškreipti. Neįmanoma suvokti, kas yra evangelizacija, nesistengiant išlaikyti akiratyje visų jos esminių elementų.*“¹¹³ Tas pats tinka ir jaunimo sielovadai: nors siaurąją prasme jaunimo pastoracinė rūpyba apima asmeninį sunkumus ir svarbius sprendimus išgyvenančio jaunimo konsultavimą, atjautos kupiną buvimą šalia ir dvasinį palydėjimą, tačiau plačiąją prasme jaunimo sielovada, arba sielovada yra daugiasluoksniė tarnystė su jaunimu.

2.1.1.4. Saleziečių jaunimo sielovados modelis

Kitas visame pasaulyje pagarsėjęs sielovados modelis buvo sukurtas ir taikytas šv. Jono Bosko, saleziečių įkūrėjo. Šio sielovados modelio pagrindiniai bruožai:

1) Visa apimantis (holistinis) požiūris. Šv. Jono Bosko oratorijose niekad netrūkdavo žaidimų, teatro, muzikos, judrių pramogų. Visa tai buvo ugdymo dalis. Pavyzdžiui, vadovavimas jaunesnių vaikų žaidimams būdavo proga jaunuolių lyderystės ugdymui. Taip pat oratorijose daug dėmesio būdavo skiriama mokymuisi, kad jaunuoliai galėtų įgyti amatą, užsidirbti pragyvenimui ir taip išsaugoti savo žmogiškąjį orumą, nepriklausomybę bei išlaikyti šeimą. Šiais laikais kokybiškas ir visapusiškas išsilavinimas Lietuvoje valstybės padarytas prieinamas visiems, tačiau esant gana aukštam jaunimo nedarbo lygiui, Bažnyčia galėtų prisidėti skatindama mokyklinio amžiaus vaikų domėjimąsi tam tikromis perspektyviomis specialybėmis, kurios užtikrintų darbo vietą vaikui užaugus. Taigi šv. Jonui Bosko veikloje su jaunimu pavyko suderinti žmogiškuosius, kultūrinius ir dvasinius interesus, jo paties žodžiais tariant – rūpintis sveikata, mokslu ir šventumu.

2) Optimistiškas požiūris į jauną žmogų. Kad ir kaip būtų morališkai sužeistas jaunas žmogus, kiekviename žmoguje glūdi gėris, kurį pastebinti ir skatinant galima išugdyti darnią asmenybę, gebančią suderinti gyvenimą ir krikščioniškąjį tikėjimą.

3) Ugdymo pagrindas – meilė. Viename iš regėtų sapnų, kuriais šv. Jonas Bosko buvo

¹¹² United States Catholic Conference. *Renewing the Vision: A Framework for Catholic Youth Ministry*. Washington, D.C.. 1997. Prieiga per internetą: <http://www.usccb.org/about/laity-marriage-family-life-and-youth/young-adults/renewing-the-vision.cfm>
Žiūrėta: 2016-05-20.

¹¹³ *Popiežius Paulius VI*. Apaštališkasis paraginimas *Evangelii nuntiandi*. Ten pat. 17.

antgamtiskai apdovanotas, jis išgirdo Mergelės Marijos patarimą, jog turi laimėti jaunimo širdis ne jėga ir smūgiais, bet meile ir švelnumu. Anot šv. Jono Bosko, jaunimą nepakanka mylėti, bet reikia, kad jie žinotų esą mylimi. O jausdamasis mylimu jaunimas gali pasiekti viską.

4) Blogo elgesio prevencija. Prevencinė šv. Jono Bosko sistema remiasi asmeniniu santykiu su jaunuimu ir laiko dovanojimu, saugančiu jaunimą blogų poelgių. Taip pat svarbi ugdytojo pagalba jaunuoliams atpažinti savo gerąsias savybes, noro jas savarankiškai plėtoti sužadėjimas. Kiekvienas jaunas žmogus siekia augti ir išskleisti savo talentus bei prigimtines galias, kad taptų pilnaverčiu ir išsilavinusiu žmogumi. Todėl jaunimui labai svarbus tinkamas suaugusiųjų santykis su jais, kad jis būtų ne baudžiantis ir menkinantis ar neleidžiantis daryti klaidų, bet geranoriškas, palaikantis ir skatinantis bei drąsinantis, gerbiantis ir auginantis.

5) Ilgalaikis įsipareigojimas. Jauno žmogaus ugdymas yra tokia svarbi veikla, kad reikalauja pasišventimo. Tik tam tikrą laiką bendraujant su jaunuimu įgyjamas jų pasitikėjimas, statoma draugystė. Atėjus į parduotuvę ko nors nusipirkti, nereikalingas santykis su pardavėju, užtenka turėti pinigų. Tačiau ugdymo procese sielovadininko asmeninis santykis su jaunuimu yra esminės svarbos.¹¹⁴

Taigi jaunimo sielovadininkas turi būti ne tiek vadovaujantis, teikiantis paslaugas ar organizuojantis renginius, kiek ugdantis, kadangi darbas su jaunuimu yra neatsiejamas nuo ugdymo.

2.1.2. Jaunimo sielovados Lietuvoje sampratos problemos

2.1.2.1. Prioritetų problema: neįvertinta tikybės pamokų svarba

2007 m. vykusio Kauno arkivyskupijos sinodo nutarimuose turbūt pirmą kartą Bažnyčios istorijoje Lietuvoje buvo skirta tiek daug dėmesio jaunimo sielovadai.¹¹⁵ Šiame administracinio pobūdžio dokumente jaunimo sielovada apibrėžiama kaip „*jaunų žmonių palydėjimas susitikti su Jėzumi Kristumi. Tai yra dvasinis vadovavimas jauniems žmonėms, siekiant jų asmeninio ryšio su Kristumi, kai Bažnyčios bendruomenė padeda jaunuoliams apsispręsti tikėti, palydėdama juos krikščioniško gyvenimo keliu.*“¹¹⁶ Taigi jaunimo sielovada suprantama kaip dvasinis palydėjimas, kuriame dalyvauja visa bendruomenė, į susitikimą su Kristumi. Tačiau šalia sielovados tikslo sinodo nutarimuose paminėtas ir visa apimantis jos pobūdis: „*Jaunimo sielovada apima įvairias jaunuolių gyvenimo sritis: šeimą, mokslą ir studijas, profesinį pasirėngimą, laisvalaikį, sveikos gyvensenos būdus, neformalųjį ir pilietinį ugdymą bei kt.*“¹¹⁷ Tuo norima pasakyti, kad jaunimą reikia pasitikti ten, kur jis yra, jo interesuose, rūpesčiuose ir veiklose. Bažnyčia gali dažnai patirti pagundą ne tarnauti jaunimui, bet siekti, kad jaunimas jai tarnautų (plg. Mt 20,28), ne įsiklausyti į jaunimą, bet siekti, kad jaunimas jos klausytų. Žinoma, jaunimas turi būti vedamas ir ugdomas, tačiau siekiant jo, o ne

¹¹⁴ Ferrero B. Saleziečių prevencinė ugdymo sistema: žvilgsnis į praeitį ir ateitį. Vilnius: Saleziečių Vilniaus namai. 2014. P. 7-12.

¹¹⁵ Palaimaitė R. Kristologinės žinios perteikimo teorinis modelis Lietuvos jaunimo evangelizacijoje. Daktaro disertacija. Kaunas: VDU. 2013. P. 32.

¹¹⁶ Kauno arkivyskupijos antrasis sinodas. Kauno arkivyskupija. 2008. 476. Preiga internete: http://kaunas.lcn.lt/sinodas/files/File/pdf/kn_sinodo_nutarimai.pdf Žiūrėta: 2016-05-20.

¹¹⁷ Kauno arkivyskupijos antrasis sinodas. Nr. 514.

institucijos interesų.

Toliau sinodo nutarimuose aprašyti jaunimo sielovados uždaviniai:

- „ugdyti brandų jaunuolių tikėjimą;
- įtraukti juos į gyvą bažnytinę bendruomenę;
- padėti pasirinkti vietą ir užduotį Bažnyčioje bei pasaulyje;
- *parengti jaunimą apaštalavimui.*“¹¹⁸

Deja, šiuose uždaviniuose neatsispindi Bažnyčios ir jaunimo santykių abipusiškumas ir lygiavertiškumas. Tikėjimą linkstama nuleisti iš viršaus, nesiekiant įsiklausyti į jaunimo poreikius ir situaciją.

Pabrėžiant, kad pagrindinis vaidmuo tenka jaunimo evangelizacijai, sinodo nutarimuose išvardintos jaunimo sielovados vietos: paparinė katechezė, tikybos pamokos mokykloje, studentų sielovada aukštosiose mokyklose, jaunimo veikla parapijose ir arkivyskupijoje, katalikiškų mokyklų, organizacijų, judėjimų, vienuolių ir kitų su Bažnyčia susijusių bendruomenių ir institucijų iniciatyvos.¹¹⁹

*Pagrindinė sielovados vieta Kauno antrojo sinodo nutarimuose pripažįstama parapija.*¹²⁰ Tačiau parapijoje renkasi tik jau įtikėjęs jaunimas, šiandien Lietuvos visuomenėje sudarantis mažumą. Čia atsispindi Bažnyčios Lietuvoje įprotis priimti jaunimą, ateinantį į Bažnyčią, tačiau ne eiti jo ieškoti ten, kur jis yra. Kadangi sovietmečiu buvo leidžiama tik atlikti kulto apeigas, teikti sakramentus, tačiau buvo draudžiama šviečiamoji, misijinė ir bet kokia bendruomeninė veikla, daugelis vyresnio amžiaus kunigų įprato taip gyventi. Yra sudėtinga išeiti iš saugios aplinkos į misiją, tačiau būtent tam Bažnyčią ragina popiežius Pranciškus: „*išeiti iš patogaus būvio ir išdrįsti pasiekti visus pakraščius, kuriems reikia Evangelijos šviesos*“.¹²¹ Popiežius Pranciškus dažnai ragina eiti pas vargšus, esančius visuomenės pakraščiuose, nes būtent stokojantis ir kenčiantis žmogus yra atviriausias Dievo meilės dovanai ir krikščionių artimo meilės liudijimui. Gera gyvenantieji ir nieko nestokojantieji dažnai yra uždari Evangelijos žiniai. Taigi jaunimo skurdas, vargas, negalia ir nelaimės yra proga jiems paliudyti Dievo meilę. Dėl šios priežasties jaunimo sielovada neturėtų apsiriboti vien tik tikėjimo skelbimu ir mokymu, bet lygiai taip pat skelbti Evangeliją artimo meilės darbais stokojantiems. „Nemylėkite žodžiu ar liežuviu, bet darbu ir tiesa“, rašo šv. apaštalas Jonas (1 Jn 3,18). Apie šios pusiausvyros, apaštalaujant ir žodžiu, ir gailestingumo darbais, būtinybę užsimena ir sinodas: „*Būtina sudaryti sąlygas jaunimui parapijos bendruomenėje mokytis liudyti savo tikėjimą apaštalaujant žodžiu ir gailestingumo darbais.*“¹²²

Iš visų Kauno antrojo sinodo nutarimuose paminėtų sielovados vietų strategiškai pačios svarbiausios yra ne parapijos, kurias šiandien lanko ypatingai maža dalis jaunimo, bet būtent tikybos

¹¹⁸ Kauno arkivyskupijos antrasis sinodas. Nr. 477.

¹¹⁹ Kauno arkivyskupijos antrasis sinodas. Nr. 481.

¹²⁰ Kauno arkivyskupijos antrasis sinodas. Nr. 485.

¹²¹ Popiežiaus Pranciškaus apaštališkasis paraginimas *Evangelii Gaudium*. 20 // Bažnyčios žinios. 2013 gruodžio 17, Nr. 12. Prieiga per internetą: http://www.baznycioszinios.lt/site/files/file/pdf/bzinios_2013-12.pdf Žiūrėta: 2016-05-20.

¹²² Kauno arkivyskupijos antrasis sinodas. Kauno arkivyskupija. 2008. 488.

pamokos mokyklose, per kurias Bažnyčia vis dar pasiekia net apie 50-60% viso Lietuvos jaunimo. Kaip rodo tikybos mokytojų patirtis, moksleiviai yra gana atviri ir dažnai migruoja tarp tikybos ir etikos pamokų. Taigi realiai tikybos mokytojas gali daryti įtaką ne tik tikybą lankantiems moksleiviams, bet ir jų klasės draugams, kurie labai paprastai tampa savo klasiokų apaštalais tuomet, kai dalinasi su jais, jog tikybos pamokos jiems įdomios ir į jas verta eiti. Taigi būtų strategiškai išmintinga, jeigu Bažnyčia, kaip institucija, visomis išgalėmis remtų tikybos mokymą mokyklose, kuris šiuo metu vis dar stokoja šiuolaikiškų ir kokybiškų mokymo priemonių, ypač audiovizualinių, kurių parengimas reikalauja lėšų.

2.1.2.2. Bažnyčios ir pasaulio santykio problema jaunimo sielovadoje

Bažnyčia dažnai pasiduoda pasaulio spaudimui rūpintis vien tik religine-ritualine sritimi ir išstūmimui iš visų kitų gyvenimo sričių.

Kitų, tiesiogiai su religine praktika nesusijusių sričių apleidimas Bažnyčioje kyla iš klaidingos pasaulietiško sampratos: neigiama pasaulietiško etikete paženklinama visa, kas nėra tiesiogiai susiję su malda ir sakramentais. Tačiau pamirštama, kad Dievas yra viso pasaulio kūrėjas ir kad Jo pėdsakus galima atrasti gamtoje, moksle, mene ir praktiškai visose gyvenimo srityse. Tad Bažnyčia turėtų siūlyti ne tik ritualines-sakramentines paslaugas, bet lydėti jaunimą visose gyvenimo srityse. Ji turėtų sukurti erdvę, kur jaunimas galėtų ir melstis, ir bendrauti, ir švęsti, ir vaidinti, ir žaismingai bei linksmai praleisti laisvalaikį, ir mokytis, ir kurti, ir tarnauti bei kovoti už silpnųjų teises. Tuo tarpu pasaulietiškas neigiama prasme nėra visa, kas nėra sakralu, bet tik „kūno geismas, akių geismas ir gyvenimo puikybė“ (1 Jn 2,16). Šis nesusipratimas dėl žodžio „pasaulis“ kyla iš paties graikiškojo Naujojo Testamento teksto dviprasmiškumo: tas pats žodis κόσμος (etimologiškai – „tvarka“, „papuošimas“) reiškia ir *pasaulį*, kurį Dievas sukūrė, labai pamilo ir už kurį atidavė savo gyvybę (plg. Jn 3,16), ir *pasaulį*, kuris yra piktojo pavergtas (plg. 1 Jn 5,19), gyvena puikybėje ir geismais (plg. 1 Jn 2,16), iš kurio Jėzus išskiria savo mokinius ir kuris nekenčia Jėzaus bei jo mokinių (plg. Jn 15,19).

Aiškumo į Bažnyčios ir pasaulio santykį galėtų įnešti Jėzaus Kristaus dviejų prigimčių doktrina: „*pripažįstame Jį turint dvi – nesumaišytas, nepakitusias, nepadalytas, viena nuo kitos neatskirtas – prigimtis*.“ (KBK 467). Panašiai ir sielovadoje dieviški bei žmogiški dalykai turėtų būti nesumaišyti, bet kartu ir vieni nuo kitų neatskirti.

„Bėgimo iš pasaulio“ dvasingumas, labai paplitęs tarp tradicinių katalikų, neveda į dialogą ir susitikimą su jaunimu. Tačiau negana ir vien „solidarumo su pasauliu“ dvasingumo, atskleisto Vatikano II susirinkimo pastoracinėje konstitucijoje apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje „*Gaudium et spes*“.¹²³ J. Ratzinger'is yra pasakęs, kad kaip šalia „*Gaudium et spes*“ visada reikia turėti „Kristaus sekimą“, taip ir „solidarumo su pasauliu“ dvasingumą visada turi lydėti „bėgimo nuo

¹²³ Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et Spes* // Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Vilnius: Aidai. 2001. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vatikano_2s/gaudium-et-spes.html Žiūrėta: 2016-05-27.

pasaulio“ dvasingumas,¹²⁴ kai jis yra „bėgimo pas Kristų maldoje“ dvasingumas.

Nors Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje daugiausia išvystytas jaunimo rengimas sakramentams, visgi atsiranda vis daugiau neinstitucinių iniciatyvų, dažniausiai iš krikščioniškų bendruomenių (pvz. „Gyvieji akmenys“, „Naujoji sandora“, „Gailestingumo versmė“) ir organizacijų (pvz. Ateitininkų federacija, Actio Catholica Patria), apimančių ir kitas tarnystės su jaunimu sritis.

Palaimaitė R. (2013) aprašo jaunimo sielovados Lietuvoje trūkumus ir problemas:

- ♦ silpnos bažnytinės bendruomenės nepajėgia įtikinamai paliudyti krikščioniško gyvenimo;
- ♦ parapijose veikia santykinai mažai jaunimo grupių, jos sunkiai integruojasi į parapijos bendruomenes;
- ♦ stinga kryptingo ir sistemingo jaunimo ugdymo;
- ♦ veikla su jaunimu apima beveik vien religinę sritį – katechezę, liturgiją, sakramentus, - o apleidžiamas žmogiškasis, socialinio aktyvumo ir pilietiškumo ugdymas;
- ♦ jaunimu užsiima pavieniai atsakingi asmenys, į tai neįtraukiant visos bendruomenės.¹²⁵

2.1.2.3. Jaunimo sielovados redukovimas iki pastoracinės rūpybos

Jaunimo sielovada (pastoracija) dažnai painiojama su pastoracine rūpyba, kuri yra tik viena iš jaunimo sielovados - Bažnyčios darbo su jaunimu sričių.

Pastoracinė rūpyba iš esmės suprantama kaip santykis, atjaučiantis buvimas kartu. Ji apima pagalbą paaugliams ugdantis santykių kūrimo, atkaklumo, nesmurtinio konfliktų sprendimo, sprendimų priėmimo ir planavimo įgūdžius; patarimus apsisprendžiant dėl pašaukimo ar profesinės karjeros; pagalbą integruojant lytiškumą ir dvasingumą; tėvystės bei bendravimo, konfliktų sprendimų ir susitaikymo šeimoje įgūdžių formavimą; paauglių ir šeimų nukreipimą į savitarpio pagalbos grupes patiriant tam tikras krizes, skyrybas, netektis. Ypatingas dėmesys turėtų būti teikiamas rizikingo elgesio paaugliams, turintiems mokymosi sunkumų, problemų šeimoje, anksti pradėjusiems lytinius santykius, vartojantiems alkoholį ir narkotikus, asocialiai besielgiantiems, sumišusiems dėl savo lytinės tapatybės. Visa Bažnyčios bendruomenė raginama įsitraukti į pagalbą šiems paaugliams, nes tai gali būti proga jiems patirti Dievo meilę ir rūpestį jais.¹²⁶

Gyvenimo ir tikėjimo institutas rengia dvasinio palydėjimo kursus, kuriuos lanko ir tikintys pasauliečiai. Baigę šiuos ignaciškąjį dvasingumo paremtus kursus jie įgyja kompetenciją būti dvasiniais palydėtojais savo aplinkoje. Gyvenimo ir tikėjimo institutas, esant poreikiui, rekomenduoja ir teikia šiuos kursus baigusiujų kontaktus.¹²⁷

Taigi jaunimo pastoracinę rūpybą reikėtų aiškiai skirti nuo jaunimo pastoracijos/sielovados

¹²⁴ Kowalczyk D. Vatikano II Susirinkimo mokymas trumpai. Vatikano radijas. 2011-02-17.

http://lt.radiovaticana.va/storico/2011/02/17/dariusz_kowalczyk_sj_vatikano_ii_susirinkimo_mokymas_trumpai/lit-462976

¹²⁵ Palaimaitė R. Kristologinės žinios perteikimo teorinis modelis Lietuvos jaunimo evangelizacijoje. P. 31-32.

¹²⁶ United States Catholic Conference. Renewing the Vision: A Framework for Catholic Youth Ministry. Washington, D.C.. 1997. Prieiga per internetą: <http://www.usccb.org/about/laity-marriage-family-life-and-youth/young-adults/renewing-the-vision.cfm> Žiūrėta: 2016-05-20.

¹²⁷ Dvasinio vadovavimo / palydėjimo teorija ir praktiniai įgūdžiai. Gyvenimo ir tikėjimo institutas. Prieiga per internetą: <http://www.gtinstitutas.lt/node/72> Žiūrėta: 2017-04-15

bendraja prasme, suprantamos kaip visa Bažnyčios veikla su jaunimu. Priešingu atveju rizikuojama pavojingai susiaurinti Bažnyčios veiklą su jaunimu iki mažumos mažumai vykdomo profesionalaus dvasinio konsultavimo. Palaimaitė R. (2013), išanalizavusi Lotynų Amerikos, JAV, Ispanijos ir Brazilijos 1995-2007 m. jaunimo sielovados dokumentus, išskyrė jų esminius elementus:

- 1) jaunimo sielovada apibrėžiama kaip kryptinga veikla su jaunimu, siekiant visapusiško (holistinio) asmens ugdymosi;
- 2) tai veikla jaunimui ir su jaunimu, jam aktyviai dalyvaujant;
- 3) tai visos Bažnyčios bendruomenės veikla;
- 4) jaunimo sielovada vykdoma ištyrus jaunimo situaciją ir įvardinus pagrindinius sielovados iššūkius;
- 5) tikėjimą stengiamasi perteikti jaunimo kalba, atsižvelgiant į realią jaunimo situaciją.¹²⁸

Remiantis minėtais kitų šalių Bažnyčios dokumentais jaunimo sielovadą galima apibrėžti kaip *kryptingą ir visapusišką veiklą jaunimui ir su jaunimu, kylančią iš jaunimo situacijos pažinimo, siekiant jų ugdymosi ir pasirengimo atsakingam gyvenimui, paremtą santykiu su Dievu per Jėzų Kristų Bažnyčios bendruomenėje, sujungiančią tikėjimą su visomis gyvenimo sritimis.*

2.1.3. Jaunimo raidos periodų imlumas evangelizacijai

Dirbant ir bendraujant su jaunimu, ypač siekiant jaunimo ugdymo, svarbu yra pažinti jauno žmogaus raidos ypatumus ir dėsninumus, kad būtų galima geriau suprasti ir jaunimo poreikius bei situaciją. Šiame skyriuje bus iš dalies apžvelgti E. H. Erikson, D. J. Levinson, J. Piaget paauglių ir jaunuolių raidos tyrimų rezultatai, siejant juos su Bažnyčios vaidmeniu konkrečiais jaunuolių raidos tarpsniais.

E. Erikson savo tyrimų eigoje išskyrė aštuonis žmogaus amžiaus tarpsnius, kurių kiekvienas turi tam tikrą iššūkį, užduotį, nuo kurios sprendimo priklauso tolesnis gyvenimas. Kadangi šiame darbe dėmesys sutelkiamas ties jaunimu, bus apžvelgiami tik du jaunystei būdingi amžiaus tarpsniai.

2.1.3.1. Paauglystė: tapatybės ar vaidmenų maišaties dilema

Šiame 12-19 m. amžiuje kiekvienam paaugliui iškyla krizė dėl savo tapatybės, kurią jis gali išspręsti arba teigiamai, atradęs savąją tapatybę, arba neigiamai – taip ir likęs vaidmenų maišatyje. Tai genuose ir kartu priimtoje visuomenės tvarkoje užprogramuota užduotis šio amžiaus žmogui: atrasti ir įsisąmoninti savo tapatybę, atsakant į klausimą „kas aš?“. Vieni tapatybės elementai yra įgimti, pvz. tautybė, šalis, lytis, ūgis, odos, akių ir plaukų spalva, talentai. Kiti elementai priklauso nuo šio amžiaus daromų pasirinkimų, pvz. ką studijuoti, ką dirbti, kuo tikėti, kam priklausyti, kokias vertybes ir pasaulėžiūrą pasirinkti.

Svarbiausi paauglystės amžiaus pokyčiai – lytinis brendimas ir kūno keitimasis. Berniukams

¹²⁸ Palaimaitė R. Kristologinės žinios perteikimo teorinis modelis Lietuvos jaunimo evangelizacijoje. Ten pat. P. 31.

svarbu tapti vyriškais, mergaitėms – moteriškomis. Tai pirmosios meilės laikotarpis, kada visgi ieškoma ne tiek kito, kiek savo projekcijos kitame.¹²⁹

Vaidmenų maišatis gali atsirasti dėl neįtvirtintos lytinės tapatybės. Pasak Amerikos psichikos sutrikimų diagnostikos ir statistikos vadovėlio, 98% berniukų ir 88% mergaičių priima savo įgimtą lytinę tapatybę pasibaigus lytiniam brendimui. Deja, šiuo metu Tarptautinės planuotos tėvystės federacijos per Jungtinių Tautų ir Europos Sąjungos dokumentus skatinama Gender ideologija įneša didelę vaidmenų maišatį, teigdama, jog be biologinės lyties yra dar ir socialinės lytis (gender), kurią kiekvienas gali laisvai pasirinkti, kaip ir seksualinę orientaciją. Kai kuriose šalyse valstybės netgi finansuoja lyties keitimo operacijas 15 metų paaugliams be tėvų sutikimo. Tokiu būdu ignoruojami visi biologijos ir psichologijos mokslų duomenys, o laisvės vardu brukama amorali Gender ideologija tampa pasipelnymo ir pasaulio gyventojų prieaugio mažinimo priemone.¹³⁰

Taip pat vaidmenų maišatis gali atsirasti dėl neapsisprendimo, kuo norima būti ir ką veikti gyvenime, profesijos nepasirinkimo. Būtent ankstesnio gyvenimo tarpsnio uždavinio išsprendimas – darbštumo išsiugdytas pakloja kelią sėkmingam tapatybės suradimui. Tuo tarpu darbštumo trūkumas vaikystėje galėjo vesti į menkavertiškumą, kuris paauglystėje trukdys susiformuoti aiškią tapatybę ir pasirinkti gyvenimo profesiją bei kryptį.¹³¹

Paauglystėje siekiama tapatintis ne tik su tos pačios lyties asmenimis, tam tikros profesijos ar pašaukimo atstovais, bet ir su savo amžiaus grupe, su to paties muzikos stiliaus mėgėjų grupe, su tam tikrais filmų herojais. Ieškoma pavyzdžių, iš kurių galima būtų mokytis, ir grupių, kurioms galima būtų priklausyti. Pradedama abstrakčiai mąstyti, tačiau savo mąstymo pajėgumas dėl egocentrizmo dažnai pervertinamas. Dėmesys skiriamas ne tiek realybei, kiek galimybėms, kaip „turėtų būti“. Todėl paaugliai yra idealistai, siekiantys reformuoti visuomenę.¹³²

Todėl Bažnyčiai labai svarbu šio amžiaus paaugliams pasiūlyti sektinus šventųjų pavyzdžius, įkūnyti juos savo gyvenimu, o kartu sukurti tokią bendruomeninę aplinką, kurioje jaunuoliai jaustųsi saugūs ir norėtų pasilikti. Daugeliu krikščioniško jaunimo Bažnyčios jaunimo bendruomenė yra svarbiausia jų gyvenimo bendruomenė, kuriai jie save priskiria.

Tokiame amžiuje jauni žmonės paprastai pasirenka savo gyvenimo filosofiją, pasaulėžiūrą, kuri vėliau mažai keičiama. Taigi tiesos bei Apreiškimo perdavimas jaunimui suprantamu ir patraukliu būdu yra labai svarbus būtent šiame amžiuje, kada daromi egzistenciniai apsisprendimai.

Šis paauglystės laikotarpis – nevienalytis. Jame sąlyginai išskiriamos trys fazės:¹³³

- **Ankstyvoji paauglystė** (12-14 m.: 5-7 klasė). Jai būdingas maištavimas, neigiamos emocijos, autoritetų ir to, kas sena, atmetimas, eksperimentavimas, savęs tapatinimas nebe su šeima, o su bendraamžių grupe; per medijas rodomų herojų idealizavimas ir savo elgesio

¹²⁹ Erikson E. H. *Childhood and Society*. New York: W.W. Norton. 1963. P. 262.

¹³⁰ American College of Pediatricians. *Gender Ideology Harms Children*. Prieiga per internetą: <http://www.acped.org/the-college-speaks/position-statements/gender-ideology-harms-children> Žiūrėta: 2016-05-24.

¹³¹ Erikson E. H. *Identity: Youth and Crisis*. New York: W. W. Norton. 1968. P. 140.; Trimakas K. A. *Asmenybės raida gyvenime*. Kaunas: Marijonų talkininkų centro leidykla. 2002. P. 51-52, 57.

¹³² Žukauskienė R. *Raidos psichologija*. Vilnius: Valstybinis leidybos centras. 1996. P. 297, 304-305.

¹³³ Trimakas K. A. *Asmenybės raida gyvenime*. Ten pat. P. 58-59.

modeliavimas pagal juos; perdėtas jautrumas kitų žmonių nuomonei apie juos.

Bažnyčia į šio amžiaus poreikius gali atliepti pateikdama jaunų šventųjų pavyzdžius kaip sektinus idealus, taip pat jaunų krikščionių – jų bendraamžių tikėjimo liudijimus. Taip pat šio amžiaus paaugliams labai reikalingas padrąsinimas, paskatinimas, pagalba jam atrasti ir sustiprinti savo gerąsias savybes.

- **Vidurinioji paauglystė** (14-16 m.: 7-9 klasė). Jai būdinga energija, entuziazmas, mažesnis negatyvumas, polinkis į sportą. Šiuo metu svarbu nukreipti paauglio energiją gera linkme. *Bažnyčia į šio amžiaus poreikius gali atliepti pasiūlydama bendrų ir bendrystę kuriančių žaidimų, kurie gali būti ir kaip lyderystės ir kitų teigiamų savybių ugdymo priemonė, taip pat patikėti paaugliams atsakomybių Bažnyčios veikloje, pasiūlyti įsitraukti į savanorystę su vargšais, vaikais, neįgaliaisiais, taip pat paskatinti mokytis naudingų dalykų, pvz. vesti nemokamas gitaros pamokėles.*
- **Vėlyvoji paauglystė** (16-19 m.: 9-12 klasė). Tai mažesnio emocingumo ir didesnio protingumo laikas, kada aktyviau ieškoma tiesos, pasirenkama gyvenimo pasaulėžiūra, profesija, pašaukimas. Šiuo metu taip pat labiausiai pasireiškia tapatybės susidarymo krizė, kurios pamatiniai klausimai: „Ką man daryti?“ ir „kokia viso to prasmė?“ *Šiame amžiuje Bažnyčiai labai svarbu pateikti protingus argumentus, pagrindžiančius tikėjimą į Dievą, Jėzų Kristų ir Bažnyčią. Labai svarbios ir aktualios tampa fundamentinės teologijos, apologetikos, tikėjimo ir mokslo santykio temos. Šiandieninė tikėjimo krizė ypač pasireiškia tarp vyrų – jie Bažnyčioje sudaro mažumą. Tai gali būti Bažnyčios tikėjimo skelbimo trūkumų rezultatas. Kadangi moterys labiau vadovaujasi intuicija, o vyrai racionalumu¹³⁴, būtent racionalių argumentų trūkumas nepatraukia vyrų į Bažnyčią. Mokyklos vyresnės klasės yra kaip tik tinkamiausias laikas pateikti paaugliams vaikinams racionalių argumentų, paaiškinančių tikėjimo į Dievą pagrįstumą.*

2.1.3.2. Ankstyvoji suaugystė: intymumo ar vienišumo dilema

Šiame 18-33 m. amžiuje kylanti krizė susijusi su šeimos sukūrimu ar kito pašaukimo tarnauti bendruomenei pasirinkimu. Anot E. Erikson'o tai skatina „savo tapatybę sieti su kitų tapatybe. Jis yra pasirengęs intymumui, t. y. gebėjimui atiduoti save, kad prisirištų ir bendrautų, iš išsiugdytų etinę stiprybę ištesėti taip atsidavęs, nors tai pareikalautų nemaža aukos bei kompromisų.“¹³⁵ Tuo tarpu baimė prarasti save veda į saviizoliaciją ir kartu kitų izoliaciją, netgi iki bandymų juos sunaikinti. E. Erikson'as pastebi, kad intymumas, konkurencija ir kova gali egzistuoti tarp tų pačių asmenų, pvz. tarp sutuoktinių. Kad to būtų išvengta, jis siūlo labai aiškiai apibrėžti pareigų ribas ir paklusti „etniam jausmui“, ¹³⁶ t. y. sąžinei ir moraliniam įstatymui, kurio pagrindas yra religija.

¹³⁴ Narbekovas A., Obelenienė B., Pukelis K. Lytiškumo ugdymo etika. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. 2008. P. 198.

¹³⁵ Erikson E. H. Childhood and Society. P. 263.; iš Trimakas K. A. Asmenybės raida gyvenime. Kaunas: Marijonų talkininkų centro leidykla. 2002. P. 87. Versta – Kęstučio Trimako.

¹³⁶ Erikson E. H. Childhood and Society. P. 264.

Drąsa apsispręsti intymiems santykiams ir priklausymui kitiems reikalinga tam, kad kitoje, suaugystės fazėje žmogus galėtų nešti gyvenimo vaisių – susilaukti vaikų arba kitaip tarnauti bendruomenei, būti reikalingas kitiems. Sėkmingai išsprendus ankstyvosios suaugystės krizę, įgyjama vidinė laisvė bendrauti, dovanoti save kitiems, ištikimybė santykiuose.¹³⁷

D. Levinson'as savo tyrime rado šiuos šio gyvenimo laikotarpio uždavinius, kuriuos buvo išsikėlę jo tirti vyrai: 1) įgyvendinti savo gyvenimo svajonę; 2) rasti vadovą ar mokytoją, padėsiantį įgyvendinti gyvenimo svajonę; 3) rasti ir įsitvirtinti darbe; 4) sudaryti santuoką.¹³⁸

Šį amžiaus tarpsnį taip pat galima skirti į tris fazes:¹³⁹

- **Perėjimas iš paauglystės į suaugystę (18-22 m.).** Tai „šaknų rovimą“ fazė. Po truputį atsiskiriama nuo tėvų, pradedamos studijos arba jau kuriama šeima, pradedama dirbti.

Šioje fazėje jauniems žmonėms labai svarbu susirasti panašios pasaulėžiūros ir vertybių gyvenimo draugą/-ę, todėl Bažnyčia gali pasiūlyti saugią ir prasmingą aplinką bendrystei kuri, vieniems kitus pažinti. Taip pat labai svarbus Bažnyčios vaidmuo, parodant kelią į ištikimybę, padedant rengtis šeimai, pastatytai ant tvirto pamato – Jėzaus Kristaus .

- **Pirmasis įžengimas į ankstyvąją suaugystę (22-28 m.).** Šioje fazėje, pradėjęs dirbti, žmogus tampa autonomiškas. Taip pat tai tapimo tėvais laikas. Visas dėmesys skiriamas šeimai, jos ateičiai kurti.

Šio amžiaus jaunuoliai, kurie jau pradėjo dirbti ir sukūrė šeimas, gali skirti mažiau laiko tarnystei Bažnyčioje, tačiau jiems svarbios tampa šeimų maldos ir dalinimosi grupelės.

- **Perėjimas iš ankstyvosios į viduriniąją suaugystę (28-33 m.).** Tai „šaknų leidimo“ fazė. Šiame amžiuje kyla poreikis įvertinti ankstesnę patirtį, pasirinktą kelią, išgyvenami šių pasirinkimų vaisiai. Sustiprėja poreikis daryti tai, ką norisi, o ne tai, ką reikia; pradedama siekti pastovumo. Kai padėti šeimos pamatai, jaunas žmogus gali įsipareigoti siekti idealų, atlikti ką nors reikšmingo kitų gerovei.

Bažnyčia šio amžiaus jaunuoliams gali pasiūlyti dvasinį palydėjimą, bendruomenę. Šio amžiaus jaunuoliai galėtų vaisingai prisidėti prie krikščioniškų organizacijų ir iniciatyvų, siekiant aktualių visuomenės problemų sprendimo.

Neįgyvendinęs ankstyvosios suaugystės užduoties išmokyti užmegzti gilius santykius, jaunas žmogus neturi vidinės laisvės, nėra pajėgus atsiduoti kitiems, dėl savo nepastovumo ir savanaudiškumo nėra ištikimas kitiems. Jo užmegzti ryšiai būna šalti, formalūs, neasmeniški, nespontaniški, atitinkantys stereotipinius vaidmenis.¹⁴⁰

¹³⁷ Trimakas K. A. Asmenybės raida gyvenime. Ten pat. P. 88.

¹³⁸ Levinson D. J. The Seasons of Man's Life. New York: A. Knopf. 1978. P. 90.

¹³⁹ Gedvilienė G. Suaugusiųjų raida skirtingais amžiaus tarpsniais. Pateiktis. 2010. <http://www.sac.smm.lt/bmt/wp-content/uploads/2010/02/Prof.-G.-Gedvilienė-Suaugusiųjų-raida-skirtingais-amžiaus-tarpsniais.ppt> Žiūrėta: 2016-05-26.

¹⁴⁰ Trimakas K. A. Asmenybės raida gyvenime. Ten pat. P. 88.

2.1.3.3. Naujosios (Z) kartos ugdymo pedagoginiai ir psichologiniai aspektai

Ankstesniame skyrelyje psichologiniu aspektu buvo analizuojami besivystančio žmogaus laikotarpiai, o šiame skyrelyje bus apžvelgiamas šio laikotarpio žmogus - šiuolaikinio jaunimo, vadinamo Z karta, savybės. Tai padės geriau suprasti sielovados adresatą ir priemones, kurios padėtų prakalbinti ir pažadinti tikėjimui į Dievą Z kartos jaunuolį. Paprastai Z karta laikoma gimusiųjų nuo 1995 m. karta¹⁴¹.

Pedagogai išskiria šias esmines su ugdymu susijusias Z kartos savybes¹⁴²:

- a) informacijos priėmimas mažomis dalimis, kiek aprėpia kompiuterio ekranas;
- b) paviršutiniškas informacijos priėmimas ir apdorojimas;
- c) sunkumas išreikšti žodžiais ir struktūrinti informaciją;
- d) hiperaktyvumas;
- e) nelinijinis eklektiškas ir savarankiškas mokymo/si procesas;
- f) polinkis užsisiklėti nuo aplinkinių;
- g) vartotojiškumas;
- h) infantilumas (atsakingumo, pareigingumo, išsilavinimo vertinimo stoka);
- i) pernelyg didelis pasitenkinimas savimi;
- j) individualizmas, nepriklausomybės ir savarankiškumo siekis;
- k) nesistengimas atitikti visuomenės reikalavimus ir elgesio normas;
- l) inovatyvumas;
- m) nerūpestingumas, impulsyvumas, neapgalvotas elgesys, nesirūpinimas ateitimi;
- n) nemokėjimas ir nenoras reflektuoti savo veiksmus;
- o) saviorganizacijos, planavimo stoka;
- p) sumažėjusi savireguliacija;
- q) kelių veiklų atlikimas vienu metu;
- r) knygos nevertinimas;
- s) tapatybės nepastovumas ir kaita;
- t) konfidencialumo stoka;
- u) kritinio mąstymo stoka;
- v) didelis įsitraukimas į virtualų gyvenimą;

Z kartos jaunuolių probleminio elgesio priežastys¹⁴³:

- a) *hiperaktyvumas* ir *išsiblaškymas* nebūtinai kyla iš psichikos sutrikimų, bet gali būti, kad jaunuolis atlieka kelias veiklas, kas neleidžia susikaupti;

¹⁴¹ Plg. *Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras*. Naujosios (Z) kartos ugdymo pedagoginiai ir psichologiniai aspektai. Vilnius. 2015. P. 2.

¹⁴² Plg. *Targamadzė V.* Naujosios kartos charakteristika ir didaktinių principų įžvalga // Naujosios (Z) kartos vaiko mokymosi procesų esminių aspektų identifikavimas. Vilnius: Titnagas. 2015.

¹⁴³ Plg. Naujosios (Z) kartos ugdymo pedagoginiai ir psichologiniai aspektai. Ten pat. P. 4-5.

b) *nemandagumas* ir *socialinių normų nesilaikymas* nebūtinai rodo jaunuolio piktavališkumą ar negebėjimą adaptuotis, bet gali susiformuoti dėl neįpareigojančio ir anoniminio bendravimo socialiniuose tinkluose įpročių;

c) *tapatybės suradimo sunkumai* taip pat gali kilti iš nuolatinio tapatybės keitimo virtualioje erdvėje įpročių;

d) *paviršutiniškumas* ir nesigilinimas į dėsčius dalykus nebūtinai rodo jaunuolio nesidomėjimą ar apatiškumą, bet veikiau yra savisaugos mechanizmas reaguojant į informacijos perteklių;

e) *neadekvačiai aukštas savęs vertinimas ir pasitenkinimas savimi* nebūtinai rodo puikybę, bet gali būti paauglio gynybinė reakcija į bendraamžių patyčias ir baimę dėl ateities, ar sugebės įsitvirtinti visuomenėje, pateisinti aukštus tėvų ir darbdavių lūkesčius;

f) *nerimas* nebūtinai yra psichikos sutrikimas paauglystėje, bet gali kilti dėl natūralių šio sunkaus raidos laikotarpio problemų moksle, santykiuose, meilės, tapatybės ir pripažinimo paieškose, būtinybės teisingai pasirinkti gyvenimo kryptį, išlaikyti egzaminus ir pan. Vėlyvoje paauglystėje ir ankstyvoje suaugystėje paprastai priimami svarbiausi gyvenimo sprendimai dėl pasaulėžiūros, profesijos, darbo ir, galiausiai, šeimos sukūrimo;

g) *negebėjimas apsispręsti, planuoti ir sistemingai veikti* kyla dėl greitų visuomenės, kurią elektros technologijos skatina judėti savo greičiu, pokyčių. Apsisprendimas ir įsipareigojimas tariamai atima laisvę galbūt geresnėms rytdieną išryškėsiančioms galimybėms.

Kyla klausimas apie Z kartos neigiamų savybių priežastis: ar pačios naujosios medijos tai sukūrė, ar veikiau nemokėjimas jomis tvarkingai naudotis bei jų panaudojimas blogoms vertybėms skleisti? Bažnyčia dokumente „*Communio et Progressio*” laiko šį klausimą diskutuotinu: „Daugelyje šiandienio gyvenimo sričių pastebima akivaizdus moralės nuosmukis, ir tai kiekvienam geros valios žmogui kelia didelį susirūpinimą. Šio nuosmukio ženklų nesunku pamatyti ir visose visuomenės komunikavimo priemonėse. Kiek dėl tokio nuosmukio kaltos jos pačios, yra diskutuotina.”¹⁴⁴ Bažnyčia taip pat moko ne tiek ieškoti kaltininkų, kiek spręsti susidariusias problemas: „Kad ir kaip būtų, tikra yra tai, kad ydos vargina pačią visuomenę. Norint pagerinti padėtį, reikia tėvų, mokytojų, ganytojų ir visų, kurie rūpinasi bendruoju gėriu, pastangų. Komunikavimo priemonėms čia tenka svarbus vaidmuo, nors ir negalima tikėtis, kad jos visiškai atsiribos nuo tautos esamo gyvenimo bei įpročių.”¹⁴⁵

2.1.3.4. Vaizdinės informacijos reikšmė ugdyme ir informavime

Tyrimais nustatyta, jog dauguma žmonių turi vizualinį atminties tipą, t.y. geriausiai įsisavina vizualiniu būdu perduodamą ir prasčiau priima kitais būdais teikiamą informaciją. Apskritai su

¹⁴⁴ Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba. Pastoracinė instrukcija *Communio et Progressio*. 1971. 22. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/instrukcijos/communio_et_progressio.html Žiūrėta: 2016-12-01.

¹⁴⁵ *Communio et Progressio*. Ten pat. 22.

amžiumi atminties tipas kinta: vaikystėje dažniausiai dominuoja audialinis (girdimasis) atminties tipas, paauglystėje - vizualinis (regimasis) ir kinestetinis (kūno judesių), o suaugystėje - vizualinis ir audialinis.¹⁴⁶ Beje, suaugystėje audialinis atminties tipas išsivysto daugiausia dėl regos sutrikimų. Taigi medijų pagalba perteikiama vaizdinė informacija daugumos žmonių yra geriau įsisavinama, negu žodinė, žmonės linkę mąstyti vaizdais ir juos prisiminti geriau, negu abstrakčias sąvokas. Apskritai tyrimais atskleista, jog žmonės daug tiksliau įsimena vaizdus, negu garsus.¹⁴⁷ Todėl ir ugdymo procese dažniausiai naudojamos audiovizualinės medijos - filmai, vaizdinės pateiktys - prezentacijos, nors kartais ir garso įrašai. Visų minėtų rūšių medijos taip pat labai praturtina interneto svetaines, daro jas patrauklesnes, skatina lankytojus jose praleisti daugiau laiko. Tai ypač aktualu ugdant bei norint pasiekti Z-kartos jaunimą, kuris mėgsta inovacijas ir nuvertina knygas.

Šio skirsnio duomenys bus naudojami Tikybos mokytojų ir katechetų tyrime 3.1. sk. bei katalikiškų interneto svetainių tyrime (3.2. sk.), išskiriant tokius naujųjų medijų teikiamų galimybių išnaudojimo požymius: nuotraukų galerijos pateikimas, vaizdo įrašų pateikimas, garso įrašų pateikimas.

2.2. Šiuolaikiniai iššūkiai jaunimo sielovadai: Katalikų Bažnyčios požiūris

Bažnyčia siekia skirti jaunimui ypatingą dėmesį šiais sunkiais masinio krikščioniškojo tikėjimo praradimo, ypač Europoje, laikais. Jaunimas yra „Bažnyčios viltis“¹⁴⁸. Pats jaunimas yra labai įtakingas šiandienos visuomenei¹⁴⁹, kurioje dėl naujų technologijų populiarumo ir teikiamų naujų galimybių ypač vertinama tai, kas nauja ir jauna. Vyresnioji karta nustojo buvusi jaunimo autoritetu, nes visuomenės sąmonėje ji dažnai klaidingai prilyginama seniems daiktams arba prietaisams, kurie prastai veikia ir kuriuos reikia išmesti. Todėl jaunimui Evangeliją šiandien įtikinamiausiai gali skelbti pats jaunimas. Bažnyčia „mato savo kelią į ateitį jaunime, ji įžvelgia juose savo pačios atspindį ir savo pašaukimą į palaimintą jaunatviškumą, kuriuo ji nuolat džiaugiasi, kaip Jėzaus Dvasios rezultatu.“¹⁵⁰

Kadangi jaunimas yra ne tik Bažnyčios, bet ir viso pasaulio ateitis, jis šiandien stipriai puolamas įvairių ideologijų šalininkų ir trokštančių pasipelninti, kad palenktų jaunimo protus į savo pusę ir įkalintų įvairiose priklausomybėse: nuo alkoholio, tabako, sekso, narkotikų, žaidimų ir kt.

¹⁴⁶ Barbe W. B., Milone M. N. What We Know About Modality Strengths // Educational Leadership. Feb. 1981. P. 378-380.

¹⁴⁷ Cohen M. A. et al. Auditory recognition memory is inferior to visual recognition memory // Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America. V. 106(14); 2009 Apr 7. Prieiga per internetą: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2667065/> Žiūrėta: 2017-04-24.

¹⁴⁸ Krikščioniškojo auklėjimo deklaracija *Gravissimum Educationis* // Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Vilnius: Aidai. 2001. 2. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vatikano_2s/gravissimum-educationis.html Žiūrėta: 2016-04-30.

¹⁴⁹ Dekretas dėl pasauliečių apaštalavimo *Apostolicam Actuositatem* // Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Vilnius: Aidai. 2001. 12. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vatikano_2s/apostolicam-actuositatem.html Žiūrėta: 2016-04-30.

¹⁵⁰ Popiežius Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Christifideles Laici*. Vilnius: Aidai. 1994. 46.

Bažnyčia savo dokumentuose ne kartą yra pasisakiusi apie šiuolaikinius jaunimo iššūkius bei iš to kylančius jaunimo sielovados iššūkius. Tolesniuose poskyriuose pateikiamos šių iššūkių kategorijos ir jų aprašymai, siekiant geriau suprasti dabartinę jaunimo situaciją pasaulyje.

2.2.1. Jaunimo ir šventųjų liudijimas nuo Dievo nutolusiame pasaulyje

Jau Vatikano II Susirinkimas, remdamasis šv. Popiežiaus Pijaus X žodžiais, pripažino, kad jaunuoliai yra „*nepaprastai įtakingi šiandienei visuomenei*“.¹⁵¹ Todėl, remiantis popiežiaus Pijaus XII mintimis, būtent „*jie turi būti pirmieji tiesioginiai jaunimo apaštalai, asmeniškai apaštalauti tarp savo bendraamžių*“¹⁵², nes geriausiai juos supranta, priklauso jų kartai, nėra už juos aukštesni ir nežvelgia į juos iš aukšto, kaip gali kilti pagunda vyresniems evangelizuotojams.

Šiuolaikinės medijų technologijos leidžia Bažnyčiai pastebėti šventuosius dar jiems esant gyviems, vaizdingai perteikti įkvepiančias jų gyvenimo istorijas, galinčias ypač jaunimą padrąsinti atsiliepti į visuotinį pašaukimą į šventumą. Filmai apie anksčiau gyvenusius šventuosius ir apie Bažnyčios nepaskelbtus, tačiau šventai gyvenančius asmenis turi galią perkeisti žmonių mąstymą, ypač paauglystės laikotarpiu, kai ieškoma autoritetų ir pavyzdžių, į kuriuos jaunuoliai galėtų lygiuotis (žr. 2.1.1.1. sk.).

Remiantis šiuo skirsniu išskirtos „šventųjų gyvenimo“, „pagalbos vargšams (įkvepiančių gailestingumo darbų pavyzdžių)“ bei „jaunimo bendruomenių ir susitikimų“ temos, kurios naudojamos tikybos mokytojų bei katechetų poreikių panaudojant naująsias medijas tyrime (žr. 3.1. sk.).

2.2.2. Savęs dovanojimas vietoj besaikio vartojimo

2.2.2.1. Susitaikymas ir tarnystė vargšams vietoj puikybės ir išdidumo

Šiuolaikiniame pasaulyje, kuriame sparčiai didėja atskirtis tarp turtingų ir vargšų, turinčių informaciją ir jos neturinčių, mokančių ir nemokančių tam tikrų darbų, išsilavinusių ir bemokslių, daugeliui, ypač pasiturinčiai gyvenantiems Vakaruose, taip pat ir Lietuvoje, kyla pagunda pradėti save aukštinti ir niekinti tuos, kuriems gyvenime nepasisėkė, kurie iš tiesų turėjo prastesnes „starto“ pozicijas. Šventajai Kotrynai Sienietei Jėzus atskleidė, jog sąmoningai padalijo visiems visko nevienodai, kad „*žmonėms neišvengiamai atsirastų progų parodyti vieni kitiems meilę... Aš norėjau, kad jie būtų vieni kitiems reikalingi*“ (KBK 1937). Taigi Evangelijos kelias yra tarnavimo ir nusižeminimo kelias, pasilenkiant su meile prie stokojančių ir dalinantis, o ne puikuojantis prieš juos savo turtais. Šis nusižeminimo kelias, anot popiežiaus Benedikto XVI, yra ne pasidavimo, o drąsos ir meilės pergalės prieš egoizmą ir nuodėmę vaisius. Nusižeminimas reikalingas ne tik padėti kitiems,

¹⁵¹ *Apostolicam Actuositatem*. Ten pat. 12.

¹⁵² *Apostolicam Actuositatem*. Ten pat. 12.

bet ir tapti klusniu įrankiu, per kurį Dievas galėtų daryti savo darbus.¹⁵³

Popiežius Pranciškus kviečia rengti adoracijas ir susitaikinimo pamaldas jaunimui, kadangi per Susitaikinimo sakramentą daug jaunimo „iš naujo atranda kelią pas Viešpatį, išgyvendami intensyvios maldos akimirkas ir iš naujo aptikdami gyvenimo prasmę.“¹⁵⁴ Popiežius kviečia padaryti „centru Sutaikinimo sakramentą, nes jame galime ranka palytėti gailestingumo didybę“ bei patirti vidinę ramybę.¹⁵⁵

2.2.2.2. Drąsa neatšaukiamiems įsipareigojimams

Popiežius Benediktas XVI pastebi, jog jaunimas yra dosnus savanorystei, tačiau bijo prisiimti neatšaukiamus įsipareigojimus santuokai ar kunigystei. Taip yra todėl, kad jaunimas pastebi savo, kitų ir pasaulio nepastovumą, meilės nepastovumą. Tačiau pastovios ir nesibaigiančios meilės šaltinio Dievuje atradimas per ištikimą maldą suteikia drąsos visiškai pasišvęsti. Popiežius Benediktas XVI ragino jaunimą turėti drąsos tokiems ryžtingiems sprendimams, kurie vieninteliai leidžia augti bei siekti didelių, dažnai mus pranokstančių gyvenimo tikslų, nesuvaržo laisvės, bet suteikia jai pastovią kryptį ir padeda eiti teisingu keliu.¹⁵⁶

Anot popiežiaus Pranciškaus, dėl laikinumo kultūros, kurioje nematoma nieko galutinio, jaunimas „neturi noro“ tuoktis. Nors šeima yra vienas labiausiai jaunimo vertinamų dalykų, tačiau bijodami suklysti jie nesiryžta sakramentinei santuokai ir taip nepriima Dievo malonės, kurią jis žada santuokinei sąjungai. Kaip šios problemos sprendimą popiežius mato tikrą ir gražų krikščionių sutuoktinių ištikimybės liudijimą.¹⁵⁷

Kadangi jaunimas trokšta didžių dalykų, būtent susitikimas su Kristumi, Jo meilės pažinimas „išplečia gyvenimo horizontą ir suteikia jam tvirtą, žlugti neleidžiančią viltį.“¹⁵⁸

2.2.2.3. Saikingumas ir pagarba vietoj vartotojiško požiūrio į gamtą ir žmones

Popiežius Benediktas XVI ir popiežius Pranciškus ragina dirbti dėl kūrinijos išsaugojimo.¹⁵⁹ Ankstesnės kartos, taip pat ir dabartinė karta stipriai užteršė pasaulį, tuo sukeldamos kai kurių augalų ir gyvūnų rūšių išnykimą, klimato atšilimą, sergamumą dėl oro, vandens ir maisto užterštumo. Ypač kariniai konfliktai griauja žmonių darbo vaisius, o kartu rizikuoja sunaikinti ir pačią planetą, kurioje gyvename. Tačiau visos šios problemos, kaip rodo gyvenimiška patirtis ir moksliniai

¹⁵³ Popiežiaus Benedikto XVI žinia jaunimui: „Plaukite prieš srovę“ // Bažnyčios žinios. Kaunas: Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras. 2007. Nr. 19 (283). P. 9. Prieiga per internetą: <http://www.lcn.lt/bzinios/bz0719/719pop3.html> Žiūrėta: 2016-05-04.

¹⁵⁴ Popiežius Pranciškus. Bulė *Misericordiae vultus* dėl Gailestingumo ypatingojo jubiliejaus paskelbimo. 17 // Bažnyčios žinios. Nr. 5 (419). 2015. P. 2–10.

¹⁵⁵ *Misericordiae vultus*. Ten pat. 17.

¹⁵⁶ Interviu su popiežiumi Benediktu XVI. Castelgandolfo. 2006-08-05. Prieiga per internetą: <http://archive-lt-2012.com/open-archive/988597/2012-12-16/9b3b3d747379cce64305a8121320651a> Žiūrėta: 2016-05-05.

¹⁵⁷ Popiežius Pranciškus. Bendrosios audiencijos katechezė. Šeima. 12. Santuoka (I) // Bažnyčios žinios. Nr. 6 (420). 2015. P. 3–4.

¹⁵⁸ Popiežius Pranciškus. Enciklika *Lumen Fidei*. 53 // Bažnyčios žinios. Nr. 8 (398). 2013. p. 2–19.

¹⁵⁹ Popiežiaus Benedikto XVI žinia jaunimui: „Plaukite prieš srovę. Ten pat. P. 9. Prieiga per internetą: <http://www.lcn.lt/bzinios/bz0719/719pop3.html> Žiūrėta: 2016-05-04.; Popiežius Pranciškus. Enciklika „*Laudato Si*“. Kaunas: Katalikų interneto tarnyba. 2015. 48.

tyrimai, labiausiai pakenkia vargingiausiems.¹⁶⁰ Todėl rūpinimasis ekologija kartu yra ir rūpinimasis vargšais, mūsų broliais ir seserimis Kristuje.

Popiežius Pranciškus ragina jaunimą būti laisvus daiktų atžvilgiu, „*nepasiduoti vartojimo kultūrai*“, kviečia „*evangelinei, saikingumo paženklintai gyvenenai*“, „*ieškoti esminių dalykų*“, atsisakyti daugybės neesminių ir nereikalingų dalykų, kurie „*dusina*“, „*atsiriboti nuo pinigų garbinimo ir jų švaistymo*“, „*keisti gyveneną*“ ir pripažįsta, kad tam reikia drąsos.¹⁶¹ Popiežius taip pat ragina „*atsiversti vargšų atžvilgiu*“, „*jais rūpintis, jautriai atsiliepti į jų dvasinius ir materialius poreikius*“, tarp skurdo formų paminėdamas nedarbą, emigraciją, įvairias priklausomybes. „*Vargšai yra mums konkreti proga susitikti su pačiu Kristumi, palytėti jo kenčiantį kūną.*“ Taip pat, anot popiežiaus, vargšai mus gali išmokyti išminties, nuolankumo, pasitikėjimo Dievu ir dosnumo, kai beveik nieko neturint atiduodama viskas (plg. Lk 21,1-4).¹⁶²

Remiantis 2.2.2.1. ir šiuo skirsniu išskirta „pagalbos vargšams (įkvepiančių gailestingumo darbų pavyzdžių)“ tema, naudojama tikybos mokytojų bei katechetų poreikių panaudojant naująsias medijas tyrime (žr. 3.1. sk.).

2.2.3. Išlaisvinanti tiesa vietoj laisvės be tiesos

2.2.3.1. Drąsa ieškoti absoliučios tiesos reliatyvizacijos ir šaknų praradimo procese

Reliatyvizacija veda į kultūrinių bei tikėjimo šaknų praradimą ir griaua vaikų auklėjimo pagrindus. Kadangi reliatyvizmas dažnai paverčiamas lyg neginčijama tiesa, anot popiežiaus Benedikto XVI, tai apsunkina vaikų auklėjimą tiek šeimose, tiek mokyklose.¹⁶³ Vaikai dažnai girdi žiniasklaidoje ir mokykloje, jog absoliuti tiesa neegzistuoja, jog kiekvienas turi savo tiesą, jog jie patys turi nuspręsti, kas yra tiesa, kas yra gera ir kas bloga. Absoliučios tiesos ieškojimas ir kalbėjimas apie ją net imamas laikyti blogiu, autoritarizmo pavojumi kitiems, esą taip žmogus siekia primesti savo subjektyvią nuomonę kaip neginčijamą tiesą kitiems. Visa tai veda prie beprasmiškumo jausmo, abejonės, ar gyvenimas yra vertingas ir geras, ar verta įsipareigoti kokiems nors santykiams ar idealams. Vietoj to jaunimas raginamas pasinerti į nerūpestingų malonumų ir pramogų sūkurį bei nustoti ieškoti tiesos.

Bažnyčia, sekdamą Evangeliją, ragina drąsiai ieškoti Šventajame Rašte apreikštos galutinės tiesos, kuri išlaisvina (plg. Jn 8,32) ir teikia gyvenimui nesugriaunamą prasmę. Šiai tiesai atrasti ir krikščioniškam tikėjimui sustiprinti kartu padeda daugybė ženklų, kuriuos Dievas teikia šiems laikams. Tai Eucharistijos stebuklai, Mergelės Marijos apsireiškimai, negendantys šventųjų kūnai, mistikų stigmos, išgijimai iš nepagydomų ligų ir kt. Visgi Bažnyčia nsureikšmina šių laikų stebuklų

¹⁶⁰ Popiežius Pranciškus. Enciklika *Laudato Si*. Kaunas: Katalikų interneto tarnyba. 2015.

¹⁶¹ Popiežius Pranciškus. Žinia 29-osios Pasaulinės jaunimo dienos proga. // Bažnyčios žinios. Nr. 3 (405). 2014. P. 3–5.

¹⁶² Žinia 29-osios Pasaulinės jaunimo dienos proga. Ten pat.

¹⁶³ Sutrumpinta popiežiaus Benedikto XVI kalba, pasakyta 2007 m. birželio 11 d. Laterano bazilikoje pradedant Romos vyskupijos pastoracinį susitikimą // Bažnyčios žinios. Kaunas: Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras. 2007. Nr. 19 (283). P. 6. Prieiga per internetą: <http://www.lcn.lt/bzinios/bz0719/719pop2.html> Žiūrėta: 2016-05-05.

ir kalba apie juos santūriai, didžiausiu stebuklu laikydama Jėzaus Kristaus prisikėlimą, kurį popiežius Benediktas XVI pavadino „kosminiu įvykiu, aprėpiančiu ir sujungiančiu dangų ir žemę“¹⁶⁴.

Remiantis šiuo skirsniu išskirtos „Šventojo Rašto“, „apologetikos“, „tikėjimo ir mokslo dialogo“ bei „apsireiškimų ir stebuklų“ temos, kurios naudojamos tikybos mokytojų bei katechetų poreikių panaudojant naująsias medijas tyrime (žr. 3.1. sk.).

2.2.3.2. Laisvės nukreipimas gėrio link vietoj jos suabsoliutinimo

Jėzus gerbia jaunų žmonių laisvę, tačiau juos mylėdamas siūlo jiems „aukštesnius gyvenimo tikslus – Evangelijos naujybę ir šventos gyvensenos grožį“¹⁶⁵, teigia popiežius Benediktas XVI. Jis ragina jaunimą rinktis kokybiškesnį gyvenimą, negu renkasi dauguma. Dievo meilė skatina būti blaiviems ir solidariems, nuoširdiems ir tyriems emociniuose santykiuose, sąžiningiems ir uoliems darbe bei studijose, drąsiems atremiant kritiką ir pašaipas tų, kurie patys norėtų eiti šiuo dorybės keliu, bet nedrįsta ar neturi tam jėgų.¹⁶⁶ Tik šitaip apribojęs savo laisvę ir nukreipęs gėrio link jaunas žmogus tampa iš tiesų laisvas mylėti ir daryti gera, o kartu ir laimingas.

Remiantis šiuo bei 2.2.2.2. ir 2.2.2.3. skirsniais išskirta „lytiškumo ugdymo ir rengimo šeimai“ tema, naudojama tikybos mokytojų bei katechetų poreikių panaudojant naująsias medijas tyrime (žr. 3.1. sk.).

2.2.3.3. Dialogo tarp kartų, religijų ir konfesijų ieškojimas

Pats paauglystės amžius skatina juos maištauti prieš tėvus ir mokytojus, kovoti už savo nuomonę ir laisvę. Šiuos sunkumus dar labiau skatina plintantis ir materialiai suinteresuotas kai kurių asmenų siekis kuo anksčiau atkirsti jaunąją kartą nuo tėvų įtakos ir jų vertybių. Tai ypač matoma Europos šiaurės šalyse, kuriose yra įtakingos socialistinės politinės jėgos¹⁶⁷, taip pat Tarptautinės planuotos tėvystės federacijos veikloje, įtakojančioje netgi tarptautinius Jungtinių Tautų ir Europos Sąjungos dokumentus.¹⁶⁸

II Vatikano susirinkimo dokumentuose pripažįstama, kad jaunuoliai iš prigimties trokšta naujovių, tačiau jaunuoliai taip pat raginami deramai įvertinti „*girtinas tradicijas*“.¹⁶⁹ Bažnyčia skatina abipusį kartų dialogą, jaunuolių pagarbą ir pasitikėjimą suaugusiais, kad būtų galima „*pasidalyti turimais vidaus turtais*“.¹⁷⁰

Bažnyčia taip pat ragina tėvus budėti, kad komunikavimo priemonėmis namuose būtų naudojamosi nuosaikiai ir drausmingai, kad į namus nebūtų įsileidžiama krikščioniškam tikėjimui ir

¹⁶⁴ Popiežius Benediktas XVI. Homilija per Velyknakčio šv. Mišias // Bažnyčios žinios. Nr. 8 (248). 2006. P. 4–6.

¹⁶⁵ Popiežiaus Benedikto XVI žinia jaunimui: „Plaukite prieš srovę“. Ten pat. P. 9.

¹⁶⁶ Popiežiaus Benedikto XVI žinia jaunimui: „Plaukite prieš srovę“. Ten pat. P. 9.

¹⁶⁷ Grinius L. Šeimos politikos formavimas. Šiaurietiško modelio galimybės Lietuvoje. Prieiga per internetą: <http://apzvalga.eu/seimos-politikos-formavimas-siaurietisko-modelio-galimybes-lietuvoje.html> Žiūrėta: 2016-05-14.

¹⁶⁸ Comprehensive Sexual Education violates parental rights. Prieiga per internetą: <http://cseorg.wpengine.com/?p=33> Žiūrėta: 2016-05-14.

¹⁶⁹ Dekretas dėl pasauliečių apaštalavimo *Apostolicam Actuositatem*. Ten pat. 12.

¹⁷⁰ *Apostolicam Actuositatem*. Ten pat. 12.

moralei priešingų dalykų, bei saugoti vaikus nuo tų reginių kitose aplinkose.¹⁷¹ Visgi dėl visuotinio interneto paplitimo, jo prieinamumo išmaniuosiuose telefonuose, visuotinės seksualizacijos visuomenės komunikavimo priemonėse, lengvo pornografijos ir smurto, ši tėvų pareiga darosi vis sunkiau įgyvendinama. Todėl Bažnyčia ragina ir viešąją valdžią imtis priemonių, esančių jos galioje, kad apsaugotų jaunuolius nuo jiems kenksmingų reginių.¹⁷²

Nauja imigracijos banga Europoje bei naujųjų religinių judėjimų populiarėjimas skatina krikščionis ieškoti dialogo su kitomis religijomis. Jau II Vatikano Susirinkimo Bažnyčios santykių su nekrikščionių religijomis deklaracijoje *Nostra Aetate* teigiama, kad Bažnyčia „*pirmiausia kreipia dėmesį į tai, kas žmonėms bendra ir veda į tarpusavio draugystę*“¹⁷³, o ne į tai, kas skiria. Ši nuostata yra pamatinė, siekiant dialogo, kadangi kiekvienoje religijoje galima rasti ir tai, kas jai bendra su krikščionybe, ir tai, kas ją skiria. Tarpreliginiame dialoge Bažnyčia siekia išlaikyti pozityvią įtampą tarp dviejų nuostatų - su geranorišku atvirumu priimti tai, kas kitose religijose gera, ir kartu skelbti Dievo Sūnų Jėzų Kristų kaip vienintelį žmonijos išgelbėtoją: „*Katalikų Bažnyčia neatmeta nieko, kas tose religijose tikra ir šventa. Su nuoširdžia pagarba ji žvelgia į tuos veikimo ir gyvenimo būdus, į tuos nuostatus ir mokymus, kurie, nors daug kur skiriasi nuo jos pačios tikimų ir mokomų dalykų, neretai perteikia visus žmones apšviečiančios Tiesos spindesį. Tačiau kartu ji nuolat skelbia ir turi skelbti Kristų, kuris yra „kelias, tiesa ir gyvenimas“ (Jn 14, 6)*“¹⁷⁴.

Artėjantis 2017 m. minimas Reformacijos 500 metų jubiliejus primena Bažnyčios susiskaldymo žaizdą, negalėjimą kartu liudyti Kristaus atneštos meilės vienybės pasauliui, bet kartu ir krikščionių troškimą gyventi pagal Evangeliją ir nuo jos nenutolti, tikrai priimti Kristų kaip vienintelį Išganytoją. Popiežius Pranciškus ekumeninėje maldoje su liuteronais yra pasakęs: „*Persiskyrimas neabejotinai buvo didžiulis kančių ir nesupratingumo šaltinis, tačiau sykiu privertė mus nuoširdžiai suvokti, kad be Jo negalime nieko nuveikti, ir suteikė galimybę geriau suprasti kai kuriuos mūsų tikėjimo aspektus. Kupini dėkingumo pripažįstame, kad Reformacija padėjo pastūmėti Šventąjį Raštą labiau į Bažnyčios gyvenimo centrą.*“¹⁷⁵ To paties susitikimo metu Popiežius pasirašė su liuteronais bendrą pareiškimą Reformacijos minėjimo proga. Jame jie dėkoja už 50 vaisingo dialogo su liuteronais metų bei per Reformaciją gautas dvasines ir teologines dovanas, ir išpažįsta bei apgaili Bažnyčios vienybės sužeidimą, išankstinius nusistatymus bei religijos naudojimą politiniams tikslams. Pareiškime išreiškiamas troškimas švęsti su Eucharistiją su liuteronais prie vieno stalo, kartu darbuotis sprendžiant smurto, vargšų, pabėgėlių, ekologines problemas ir įsipareigojimas eiti nuo konfliktų prie bendrystės¹⁷⁶.

Remiantis šiuo skirsniu išskirtos „dialogo su kitomis religijomis“ ir „ekumenizmo“ temos,

¹⁷¹ Dekretas dėl visuomenės komunikavimo priemonių *Inter Mirifica* // Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Ten pat. 10.

¹⁷² *Inter Mirifica*. Ten pat. 10.

¹⁷³ Bažnyčios santykių su nekrikščionių religijomis deklaracija *Nostra Aetate* // Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Vilnius: Aidai. 2001. 1.

¹⁷⁴ *Nostra Aetate*. Ten pat. 2.

¹⁷⁵ *Popiežius Pranciškus*. Homilija per bendrą ekumeninę maldą liuteronų Lundo katedroje. 2016-10-31 // Bažnyčios žinios. Nr. 11 (437). 2016. P. 5–6.

¹⁷⁶ Bendras pareiškimas katalikų ir liuteronų Reformacijos minėjimo proga. 2016-10-31 // Bažnyčios žinios. Nr. 11 (437). 2016. P. 5–6.

kurios naudojamos tikybos mokytojų bei katechetų poreikių panaudojant naująsias medijas tyrime (žr. 3.1. sk.).

2.2.3.4. Tarnavimas tiesai ir auklėjimui per visuomenės komunikavimo priemonės vietoj manipuliavimo tiesa

Popiežius Pranciškus teigia, jog šiuolaikinės komunikavimo priemonės skatina tik gaminti ir vartoti informaciją, kuri dažnai tikrovę pernelyg supaprastina, supriešindama skirtumus ir požiūrius, manipuliuodama tiesa. Todėl šiandienos iššūkis, anot popiežiaus Pranciškaus, yra „*vėl išmokyti pasakoti*“, matyti ir perteikti visumą.¹⁷⁷

Vatikano II susirinkimas optimistiškai žvelgė į naująsias visuomenės komunikavimo priemonės, kurios įgalina jaunuolius „*lengviau pasinaudoti proto ir dvasios kultūros paveldu*“, teikia daug didesnes galimybes žmonėms „*vienam kitą papildyti*“.¹⁷⁸

Popiežius Benediktas XVI pastebi, kad visuomenės komunikavimo priemonių darbuotojams tenka didelė atsakomybė už tarnavimą tiesai ir jaunimo auklėjimą. Pasak Popiežiaus, komunikavimo priemonės „*ne tik informuoja, bet ir formuoja adresatų dvasią ir todėl gali reikšmingai prisidėti prie jaunimo auklėjimo. Svarbu iš akių neišleisti, kad auklėjimo ir komunikavimo ryšys itin artimas: juk auklėjama per komunikavimą, darantį asmens ugdymui teigiamą arba neigiamą poveikį*“.¹⁷⁹

Popiežius Pranciškus pastebi ir visuomenės komunikavimo priemonių pagalbą, ir trukdymą, siekiant tarpusavio bendrystės. Jos trukdo, kuomet skatina nebeįsiklausyti į kitus, vengti fiziškai įsitraukti į grupę, nebepalieka gyvenime vietos tylai ir poilsiui. Komunikavimo priemonės padeda, kai „*įgalina pasakoti ir keistis mintimis, palaikyti ryšį su tais, kurie toli, padėkoti bei paprašyti atleidimo, vis susitikti su kitais*“.¹⁸⁰

Remiantis šiuo skirsniu išskirtos „vaizdingų pamokančių istorijų“ ir „vaikams skirtos“ temos, kurios naudojamos tikybos mokytojų bei katechetų poreikių panaudojant naująsias medijas tyrime (žr. 3.1. sk.).

2.3. Naujųjų medijų panaudojimas atsiliepiant į iššūkius jaunimo sielovadai: teorinė galimybių studija

Jaunimo sielovados problemos ir iššūkiai iš esmės yra glaudžiai susiję su pačiu naujųjų medijų reiškiniu mūsų visuomenėje. „Medija yra pranešimas“¹⁸¹ - teigdavo Marchal McLuhan, norėdamas pasakyti, kad naujos informacinės technologijos savaime keičia mūsų gyvenimo būdą ir visuomenę. Katalikų Bažnyčia, kaip ir, beje, pats McLuhan, teigia, kad šie technikos išradimai

¹⁷⁷ Popiežius Pranciškus. Žinia 49-osios Pasaulinės visuomenės komunikavimo priemonių dienos proga. Ten pat. P. 2–3.

¹⁷⁸ Krikščioniškojo auklėjimo deklaracija *Gravissimum educationis*. Ten pat.

¹⁷⁹ Popiežius Benediktas XVI. Žinia 45-osios Pasaulinės taikos dienos proga. 2012. Nr. 2. // Bažnyčios žinios. Nr. 18 (378). 2011. P. 2–5.

¹⁸⁰ Žinia 49-osios Pasaulinės visuomenės komunikavimo priemonių dienos proga. Ten pat. P. 2–3.

¹⁸¹ McLuhan M. Kaip suprasti medijas: žmogaus tęsiniai. Vilnius: Baltos lankos. 2003. P. 27.

savaime nėra nei geri nei blogi. Jie yra galingi ir efektyvūs, jie iš esmės yra Dievo Apvaizdos dovana. Tačiau viskas priklauso nuo to, kaip juos panaudojame - geram, ar blogam. Taigi Katalikų Bažnyčiai pirmasis iššūkis kyla dėl būtinybės prisitaikyti prie pakitusio visuomenės gyvenimo ir komunikavimo būdo. Pavyzdžiui, elektros technologijos, anot McLuhan, stipriai pagreitino visus visuomenės procesus¹⁸². Dėl to atsirado žymiai daugiau galimybių atlikti darbus, įgyti išsilavinimą, komunikuoti, praleisti laisvalaikį ir tuo pat metu žymiai padidėjo reikalavimai žmogui suspėti dirbti kartu su efektyviomis ir greitomis mašinomis. Taip žmogus tapo elektrinio gyvenimo tempo vergu. Padidėjusios galimybės ir reikalavimai neduoda žmogui nė valandėlės atsikvėpti ir pašalina iš jo gyvenimo tylą. Tokioje situacijoje Bažnyčia praranda savo centralizuotą ir monopolinę galią kalbėti žmonėms ir juos patraukti, bet tampa tik viena iš daugybės balsų, besivaržančių dėl žmonių dėmesio. Tai reikalauja iš Bažnyčios pasirengimo stipriai konkurencinei kovai.

Kitas iššūkis - tai milžiniška visuomenės komunikavimo priemonių įtaka. Holivudo filmai milijonams žmonių propaguoja įvairiausias, dažnai nekrikščioniškas vertybes, keisdami ištisų visuomenių požiūrį ir gyvenimo būdą. Ilgą laiką šios priemonės buvo centralizuotai sutelktos galingų ir turtingų kompanijų rankose ir pataikavo pirkėjų įgeidžiams. Visgi technologijų vystymasis bei internetas labai atpigino šias technologijas ir jos tapo prieinamos visiems. Didžiausia kaštų dalis tenka nebe techninei ar programinei įrangai, ar televizijos bei radijo dažniams įsigyti, tačiau žmogaus žinioms, įgūdžiams, talentams ir darbui. Kitaip sakant, naujųjų medijų pasaulyje labiausiai vertinamas ir brangiausiai apmokamas kapitalas yra pats žmogus - jo sugebėjimai ir darbas. Šis pokytis ir įvykusi decentralizacija yra labai palanki Bažnyčiai. Kiekvienas gali tapti apaštalu ir kalbėti tūkstančiams, net milijonams šiuolaikiniuose areopaguose - socialiniuose tinkluose. Tačiau tai vėlgi skatina kūrybiškumą konkurencinėje kovoje dėl žmonių dėmesio.

Naujosios medijos ypatingu būdu yra meno sritis. Konkurencinėje kovoje laimi geriausi meno kūriniai. Tad Bažnyčia galėtų įgyti pranašumo šioje srityje, jei savo lėšų paskirstymo prioritetu pasirinktų investavimą į žmones. Tarp Bažnyčios narių yra nemažai kūrybingų ir talentingų krikščionių menininkų, medijų specialistų, kurie labai norėtų tarnauti Dievui ir Bažnyčiai. Tačiau turėdami išlaikyti savo šeimą, savo talentais jie tarnauja verslo įmonėms, kurioms dažniausiai nerūpi krikščioniškų vertybių sklaida.

Žemiau pateikta 2 lentelė atskleidžia, kad nepaisant skirtingų iššūkių ir jų turinio bei skirtingų vertybių, kurias Bažnyčia siūlo kaip atsaką į šiuos iššūkius, Bažnyčios veiklos rūšys išlieka universalios ir skirtingais laikais, ir sprendžiant skirtingas problemas. Liudijimas, ugdymas, bendrystės ir dialogo kūrimas, sakramentinis Dievo veikimas ir tarnystė leidžia Bažnyčiai visais amžiais skelbti Evangeliją ir kurti geresnę visuomenę. Anot popiežiaus Pranciškaus, *“skelbimo šerdis ir esmė visada tie patys: Dievas, numirusiame ir prisikėlusiame Kristuje apreiškęs savo meilę <...> Kaskart, kai mėginame grįžti prie šaltinio ir atgauti pirminį Evangelijos šviežumą, išnyra naujų būdų,*

¹⁸² McLuhan M. Ten pat. P. 35.

*kūrybinių metodų, kitokių raiškos formų, iškalbingesnių ženklų, žodžių, kupinų naujos reikšmės šiandieniam pasauliui. Tiesą sakant, bet kuri autentiška evangelizacinė veikla visada yra „nauja“*¹⁸³. Popiežius Jonas Paulius II buvo išsakęs panašią mintį apie to paties turinio perteikimą naujomis formomis: *“norint šiandienams žmonėms perteikti Evangelijos naujieną jos nekintama reikšme, būtina atnaujinti raiškos formas”*¹⁸⁴.

Naujosios (skaitmeninės) medijos gali pagelbėti visose srityse išskyrus vieną: sakramentinį Dievo buvimą. Sakramentuose Dievas yra realiu būdu ir šiam buvimui reikalingos medijos (tarpininkai) - kunigas bei sakramentų materija ir forma - negali būti skaitmeninės. Tačiau visose kitose Bažnyčios veiklos srityse naujosios medijos gali ir turi efektyviai pasitarnauti.

2 lentelė. Naujųjų medijų panaudojimas atsiliepiant į iššūkius jaunimo sielovadai

Iššūkis	Bažnyčios atsakas	Bažnyčios veiklos sritis	Naujųjų medijų forma	Skaidos galimybės
Nuo Dievo nutolęs pasaulis, kuriame jaunimas - autoritetas	Jaunimo liudijimas bendraamžiams	Liudijimas, ugdymas, motyvacija, komunikacija (bendrystė) ir jos skatinimas, <i>sakramentinis Dievo veikimas</i> , tarnystė	<i>Ugdomojo ir pramoginio pobūdžio krikščioniškas vertybes skatinantys dokumentiniai bei meniniai filmai, interneto svetainės, kompiuteriniai žaidimai, programos, e-forumai</i>	Socialiniuose tinkluose, tikybos pamokose, katechezėse, internete
Atotrūkis tarp kartų	Dialogo tarp kartų ieškojimas			
Atotrūkis tarp turtingų ir vargšų	Susitaikymas ir tarnystė vargšams			
Ilgalaikių išsipareigojimų baimė	Drąsa neatšaukiamiems išsipareigojimams			
Vartotojiškas požiūris į gamtą ir žmones	Saikingumas ir pagarba žmogui bei gamtai			
Reliatyvizacijos ir šaknų praradimo procesas	Drąsa ieškoti absoliučios tiesos			
Laisvės suabsoliutinimas	Laisvės nukreipimas gėrio link			
Manipuliavimas tiesa visuomenės komunikavimo priemonėse	Tarnavimas tiesai ir auklėjimui per visuomenės komunikavimo priemones			

¹⁸³ *Popiežius Pranciškus*. Apaštališkasis paraginimas *Evangelii Gaudium* // Bažnyčios žinios. 2013 m. gruodžio 17 d., Nr. 12(402). P.17. Prieiga per internetą: http://www.baznycioszinios.lt/site/files/file/pdf/bzinios_2013-12.pdf Žiūrėta: 2017-05-17.

¹⁸⁴ *Popiežius Jonas Paulius II*. Enciklika *Ut Unum Sint*. 1995. 19. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/enciklikos/ut-unum-sint.html Žiūrėta: 2017-05-17.

Kaip matosi iš 2 lentelės, naujųjų medijų formos taip pat yra universalios ir gali nešti skirtingą turinį. Taip pat ir sklaidos kanalai yra universalūs. Taigi pasitelkti naująsias medijas reiškia Bažnyčios siūlomą turinį įvilkinti į naujųjų medijų formas.

Dar reikėtų pabrėžti, jog jaunimo sielovadoje ir bet kokiame darbe su jaunimu esminis vaidmuo tenka **ugdymui**. Šis ugdymas kartu yra ir tarnystė jaunimui, rengiant jį laimingam gyvenimui. Kitas, ne mažiau svarbus jaunimo sielovados veiksnys ir kartu jaunimo poreikis yra **bendrystės kūrimas**. Ir ugdyme, ir bendrystės kūrime naujosios medijos atlieka labai svarbų vaidmenį. Tačiau tos naujųjų medijų formos bus tiek veiksmingos evangelizacijai, kiek padės perteikti Dievo ir žmonių meilę. Tęsiant 1.1.4. skyrelyje pradėtą mintį galima daryti išvadą, kad forma todėl svarbesnė už turinį, jog gali jį įvilkinti į neapykantos arba meilės rūbą. Todėl krikščionys, norėdami geriau panaudoti naująsias medijas evangelizacijai, galėtų naudotis tokia atskyrimo taisykle: pasirinktinės tokios medijos, kurios padeda perteikti tikėjimo tiesas *su didesne meile*. Anot apaštalo Pauliaus, Šventosios Dvasios vaisiai yra “meilė, džiaugsmas, taika, kantrybė, malonumas, gerumas, ištikimybė, romumas, susivaldymas” (Gal 5,22-23). Naujos skaitmeninės medijos padeda gyviau ir raiškiau perteikti meilės nuostatas ir jausmus, negu rašytas ar spausdintas tekstas. Be to, naujosios medijos padeda ir tekstinę informaciją perduoti daug greičiau, pigiau ir didesniai skaičiui žmonių. Taigi šios medijos suteikia galimybę Bažnyčiai daug plačiau paliudyti savo meilę arba jos trūkumą.

3 lentelė. Kaip medijos padeda suteikti žiniai meilės formą

Medijų rūšis	Meilės ir džiaugsmo išraiška	Neapykantos ir liūdesio išraiška
Muzika	Sukelianti teigiamus, šiltus, džiaugsmingus jausmus	Kelianti neigiamus, šaltus, liūdesio, pykčio jausmus
Dizainas	Grožis, tvarka, simetrija, darna	Chaosas, betvarkė, asimetrija, nedarna
Vaizdo įrašai	Vaizduojantys mylinčius, besidžiaugiančius, kantrius, ištikimus, gailestingumo darbus atliekančius, ištikimus žmones	Vaizduojantys piktus, liūdus, neištikimus, paleistuvaujančius, keršijančius, susiskaldžiusius, burtininkaujančius žmones
Bendravimas socialiniuose tinkluose	Pagarbus, kantrus, gailestingas, gera linkintis	Niekinantis, piktas, keikiantis, nepakantus
Dalinimasis internete	Dosniai pateikiami sutvarkyti ir kokybiški, atnaujinami išteklių	Išteklų stoka, jie nesutvarkyti, negausūs ir pasenę
Radio laidos	Bendraujama pagarbiai, džiaugsmingai, atvirai	Bendraujama arogantiškai, teisiančiai, liūdnai
Interneto dienraščiai	Informacija pateikiama pagarbiai, sąžiningai, dosniai, optimistiškai	Informacija pateikiama nepagarbiai, kaltinančiai nuslepiančią tiesą, negausiai, pesimistiškai
Kompiuteriniai žaidimai	Lavinantys išmintingumą, altruizmą, teikiantys džiaugsmą, kreipiantys į Dievą ir tikrąsias vertybes	Skatinantys smurtą, egoizmą, negailestingumą, atitraukiantys nuo Dievo, kasdienių pareigų ir doros

Apibendrinant, norėdama pasiekti gerų vaisių darbe su jaunimu, Bažnyčia turėtų rimtai atsižvelgti į jaunimo amžiaus tarpsnių raidos ypatumus ir orientuoti sielovadą į konkrečius bręstančio jaunimo tapatybės ir bendrystės poreikius, ypač vengdama paversti jaunimą priemone bažnytinių institucijų tikslams pasiekti. Atviriausias pasaulėžiūros formavimui laikas yra 16-18 metų amžius.

Lietuvoje kol kas su jaunimu vykdoma veikla dažnai yra pernelyg siaura, nors taikomi ir visapusiškos veiklos su jaunimu modeliai, pvz. ateitininkų ir saleziečių. Bažnyčia, rūpindamasi beveik išskirtinai tik ruošimu sakramentams, pati atskiria tikėjimą nuo gyvenimo. Retoje jaunimo bendruomenėje jaunuoliai gali pilnavertiškai ir visapusiškai praleisti laiką.

Jaunimo sielovadą, kaip Bažnyčios veiklą su jaunimu bendrąja prasme, reikėtų skirti nuo jaunimo pastoracinės rūpybos, kuri nors ir remiasi asmeniniu santykiu, visgi neturi misijinio matmens: konsultantas, panašiai kaip psichoterapeutas, neina pas kitus, bet laukia savo kabinete, kol bus kreipiamasi į jį.

Galima teigti, kad Bažnyčia įžvelgia pasaulines tendencijas ir jaunimo iššūkius, kurie labai aktualūs vienoje šalyje ir galbūt dar neatėjo į kitas šalis. Kartu Bažnyčia skelbia nekintančią Evangelijos tiesą. Remdamasi tvirta Dievo pažadų viltimi, ji ragina neprarasti drąsos sunkumų akivaizdoje, nugalėti egoizmą ir atsakingai atverti širdis artimo meilei, ypač šių laikų vargšų atžvilgiu.

Naujosios medijos gali padėti Bažnyčiai perteikti meilės žinių plačiau ir paveikiau. Tačiau jos taip pat gali plačiai paliudyti ir meilės trūkumą Bažnyčioje. Todėl krikščionys, norėdami geriau panaudoti naująsias medijas evangelizacijai, galėtų naudotis tokia atskyrimo taisykle: pasirinktinis tokios medijos, kurios padeda perteikti tikėjimo tiesas su didesne meile. Medija yra todėl svarbesnė už pranešimo turinį, kad padeda įvilkti jį į meilės arba neapykantos rūbą. Pagal šį rūbą žmonės ir renkasi, priimti pranešimą, ar ne.

3. NAUJŲJŲ MEDIJŲ PANAUDOJIMO JAUNIMO EVANGELIZACIJAI LIETUVOJE TYRIMAI

3.1. Tikybos mokytojų bei katechetų poreikiai ir situacija Lietuvoje panaudojant naujas medijas pamokose ir katechezėse

Siekiant sudominti Z-kartos mokinius ir išlaikyti jų trumpalaikį dėmesį būtina dažnai keisti pamokos veiklas ir vis pateikti audiovizualinių kūrinių krikščioniška tematika. Pripratę prie vaizdo įrašų, prieinamų internete ir per televiziją, jaunuoliai ima nuobodžiauti, kai aktualūs tikėjimo klausimai pateikiami pasenusiomis priemonėmis. Be to, žmogus iš prigimties mąsto vaizdais, tad vaizdinę informaciją jam žymiai lengviau prisiminti ir įsisavinti, negu abstraktų kalbėjimą. Vaizdinės atminties klausimas plačiau aptartas 1.3.3.4. skirsnyje. Dėl to, prisitaikydamas prie žmogaus prigimties, Jėzus kalbėjo vaizdingais palyginimais, analogijos būdu aiškindamas neregimojo pasaulio tiesas.

3.1.1. Tyrimo metodikos pagrindimas

Apklaustos anketa yra būdas pamatuoti konkrečius požymius daugelio respondentų atsakymuose. Kadangi tyrimu siekta išsiaiškinti medijų panaudojimo situaciją tikybos pamokose ir katechezėse visoje Lietuvoje, pasirinktas būtent mišrus uždarų ir atvirų klausimų anketos variantas. Apklausa pasirinkta vykdyti per interneto svetainę www.apklausa.lt visų pirma dėl greito automatinio rezultatų apdorojimo ir pateikimo, dėl ko tyrėjui nereikėjo rankiniu būdu suvedinėti duomenų ir konfigūruoti rezultatų grafikų. Taip pat internetinė apklausa garantuoja respondentų anonimiškumą, skirtingai nei apklaustos, vykdomos el. paštu.

Kadangi šis tyrimas buvo skirtas ne tik šiam darbui, bet ir Kauno arkivyskupijos katechetikos centro Medijų evangelizacijos projekto veiklos prioritetams nustatyti, anketa buvo išsiuntinėta ir tikybos mokytojams, ir katechetams.

Tyrimo tipas: empirinis kiekybinis-kokybinis.

Tyrimo metodai: anketa, rezultatų analizė, apibendrinimas ir interpretacija.

Tyrimo imtis: 61 respondentas, atsakęs į anketos, išsiuntinės visiems Lietuvos katechetams ir tikybos mokytojams el. paštu, klausimus.

Tyrimo eiga. Apklaustos anketa buvo sukurta naudojantis www.apklausa.lt svetainės įrankiais ir per visų Lietuvos vyskupijų katechetikos centrus išsiųsta daugumai Lietuvos tikybos mokytojų bei katechetų. Anketos buvo siunčiamos 2 kartus: pirmą kartą 2015 m. lapkričio mėn., antrą kartą 2017 m. balandžio mėn. Iš viso gauta 61 atsakymų iš tikybos mokytojų bei katechetų, dirbančių su 12500 moksleivių (t.y. 4% visų moksleivių, arba su 8% visų lankančių tikybą). Kadangi tikybą ir katechezę lankantys moksleiviai gali dubliotis, todėl realus šių mokytojų pasiekiamas moksleivių skaičius gali būti mažesnis. Anketų duomenys buvo automatiškai susumuoti svetainėje

www.apklausa.lt, tuomet grafiškai arba lentelėse atvaizduoti ir interpretuoti.

Tyrimo instrumentas - anketa (žr. 1 priedą) sudaryta visų pirma siekiant išsiaiškinti medijų panaudojimo tikybos pamokose ir katechezėse gerinimo prioritetus, t. y. kokiose srityse ir kokių rūšių medijų labiausiai trūksta. Šis tyrimas leis Kauno arkivyskupijos katechetikos centrui bei kitoms krikščioniškas medijas kuriančioms iniciatyvoms taikliau atsiliiepti į tikybos mokytojų bei katechetų poreikius, kurie atspindi ir realų tam tikrų rūšių medijų trūkumą lietuvių kalba.

Anketa sudaryta iš 3 dalių: pirmojoje siekiama išsiaiškinti tikybos mokytojų ir katechetų situaciją - naujų medijų panaudojimo dažnumą; antroje dalyje - jų poreikius; trečioje dalyje - surinkti informaciją apie respondentus bei jų darbo apimtį ir sritis.

Pirmoji anketos dalis sudaryta iš 2 uždarų ir 1 atviro klausimo, leidžiančių respondentams pasidalinti ir savo naudojamais atrastais šaltiniais.

Antroji dalis sudaryta iš 4 uždarų ir 1 atviro klausimo įvardinti bet kokius kitus neišsakytus tikybos mokytojų ir katechetų poreikius. Anketoje buvo tiriami šie požymiai:

Klausimai atskleidžiantys situaciją:

1. Naujų medijų naudojimo tikybos pamokose ir katechezėse dažnumas.
2. Tam tikrų medijų rūšių naudojimo dažnumas.

Medijų rūšys 1, 2, 4 ir 5 klausimuose (PowerPoint prezentacijos, filmai ir jų ištraukos, garso įrašai, interneto svetainės) išskirtos remiantis 1.3.3.4. bei 2.1.1.4. skirsnių teoriniu tyrimu ir autoriaus asmeninės praktikos patirtimi.

3. Respondentų naudojami medijų šaltiniai - interneto svetainės (šiuo klausimu siekta ne tik sužinoti situaciją, bet surinkti informaciją, kuria galima būtų pasidalinti su kitais tikybos mokytojais bei katechetais).

Klausimai atskleidžiantys poreikius:

4. Skirtingų medijų rūšių trūkumas.
5. Skirtingų medijų rūšių trūkumo prioritetai.
6. Numanomi trūkstamiausios medijos - filmų ištraukų lietuvių k. - pageidaujama trukmė.

Ruošiantis tyrimui iškelta hipotezė, jog krikščioniškų filmų ištraukos yra trūkstamiausia naujų medijų rūšis, atlikus tyrimą pasitvirtino.

7. Bet kokių medijų trūkumas pagal tematiką.

Teminės grupės išskirtos remiantis šiuolaikiniais iššūkiais jaunimo sielovadai (žr. 2.2. poskyrį), tuo siekiant sutelkti tikybos mokytojų bei katechetų dėmesį į laiko ženklus bei šiuolaikiniam jaunimui, visuomenei ir Bažnyčiai aktualius klausimus. Žemiau pateikta 4 lentelė parodo, kokiais šio darbo 2 dalies skirsniais apie šiuolaikinius jaunimo sielovados iššūkius remiantis buvo išskirtos medijų išteklių temos.

4 lentelė. Medijų išteklių teminių grupių atrinkimo šaltiniai

Teminė grupė	Atitinkamų skirsnių apie šiuolaikinius jaunimo sielovados iššūkių numeriai
Jaunimo bendruomenių ir susitikimų	2.2.1.
Šventųjų gyvenimo	2.2.1.
Pagalbos vargšams (įkvepiančių gailestingumo darbų pavyzdžių)	2.2.1., 2.2.2.1. ir 2.2.2.3.
Lytiškumo ugdymo ir rengimo šeimai	2.2.2.2., 2.2.2.3. ir 2.2.3.2.
Šventojo Rašto	2.2.3.1.
Apologetikos	2.2.3.1.
Tikėjimo ir mokslo dialogo	2.2.3.1.
Apsireiškimų ir stebuklų	2.2.3.1.
Dialogo su kitomis religijomis	2.2.3.3.
Ekumenizmo	2.2.3.3.
Vaizdingų pamokančių istorijų	2.2.3.4.
Skirtų vaikams	2.2.3.4.

8. Kiti anketoje neįvardinti Jūsų poreikiai.

Informacija apie respondentą ir jo darbo apimtį:

9. Ar jis katechetas, ar tikybos mokytojas.

10. Respondento amžius.

11. Jaunuolių, su kuriais dirbama, amžiaus amplitudė.

12. Jaunuolių, su kuriais dirbama, bendras skaičius.

Tyrimo etika. Anketinės apklausos metu buvo laikomasi laisvanoriškumo, anonimiškumo, konfidencialumo principų, kuriuos užtikrino elektroninė internetinės apklausos sistema www.apklausa.lt. Viešai skelbiami tik apibendrinti rezultatai.

Tyrimo apribojimai. Tyrimas buvo atliekamas 2 kartus, nes sulauktas gana mažas respondentų atsiliepimas, su beveik 1,5 metų pertrauka. Per šį laiką situacija galėjo pasikeisti, ypač tokioje greitai besivystančioje srityje, kaip naujosios medijos. Visgi šis kitimas nebuvo itin didelis, nes buvo tiriami krikščioniškų medijų poreikiai. Kadangi šios medijos nekomercinės, jų kūrimas priklauso nuo tikinčiųjų iniciatyvų ir fondų finansavimo.

Tyrimo imtis - 61 respondentas yra gana maža. Todėl ne visos tendencijos šiame tyrime išryškėja.

Respondentai nesuprato kai kurių klausimų metodikos, pvz. klausimo, kai buvo prašoma suranguoti trūkumą pagal medijų rūšį, ir žymėjo skirtingus atsakymus tais pačiais skaičiais.

Respondentai dažnai atsakydavo ne į visus klausimus, o tai mažina duomenų santykinę

tikslumą, ypač tuose klausimuose, kuriais buvo siekiama išsiaiškinti trūkumų prioritetus.

Kai kurie respondentai dirba tik su vaikais, kiti su visų klasių moksleiviais. Todėl pirmiesiems natūraliai nereikalingos medijos ta tematika, kuri svarbi vyresniems moksleiviams.

Šie ir kiti apribojimai daro tyrimo patikimumą mažesnį. Visgi kai kurios tendencijos atsiskleidė labai ryškiai, tad joms maži netikslumai neturi reikšmės.

3.1.2. Tyrimo rezultatai

63% respondentų buvo tikybos mokytojai, 37% - katechetai. Tyrime dalyvavę respondentai dirba su 12500 vaikų ir jaunuolių (tai 4% visų Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų moksleivių).

Respondentų amžiaus vidurkis - 47,6 metai. Jis tikriausiai atspindi ir bendrą Lietuvos tikybos mokytojų bei katechetų amžiaus vidurkį. Taigi tai vyresnės kartos žmonės, kurie 2/3 savo gyvenimo nugyveno be kompiuterių ir naujųjų medijų. Jie gali būti medijų vartotojai, bet jiems sunku būti medijų kūrėjais. Be to, dauguma jų dirba su 1-12 klasių mokiniais, kurie turi labai skirtingus poreikius ir mokymo programas. Todėl šiems tikybos mokytojams bei katechetams reikalinga šiuolaikinės kartos jaunimo pagalba.

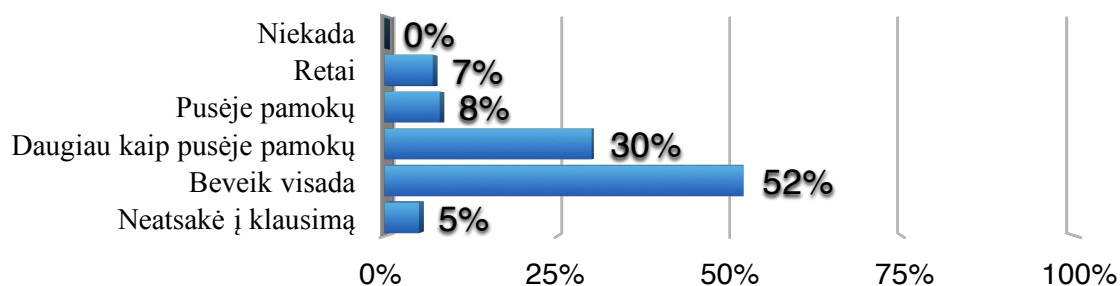
Rezultatai bus aptariami ir interpretuojami paeiliui pagal anketos klausimus.

3.1.2.1. Skaitmeninių medijų naudojimo tikybos pamokose ir katechezėse dažnumas

1 klausimas: kaip dažnai jūs naudojate medijomis (t. y. kompiuterio pagalba demonstruojate garso ir vaizdo kūrinius, Interneto svetaines, PowerPoint pateiktis ir pan.) savo pamokose/užsiėmimuose?

Atsakymai į šį klausimą atskleidžia, jog naujas medijas beveik visada arba daugiau kaip pusėje pamokų naudoja 82% mokytojų ir katechetų. Visgi net beveik 20% respondentų nepakankamai išnaudoja naujas technologijas savo darbe (pusėje pamokų ar rečiau). Žr. 5 pav.

5 pav. Medijų naudojimo tikybos pamokose ir katechezėse dažnumas.



2 klausimas: kokias medijų priemones dažniausiai naudojate?

Atsakymai, pateikti 5 lentelėje, atskleidžia, kad mokytojai dažniausiai naudoja PowerPoint pateiktis ir filmų ištraukas. Visi kiti šaltiniai naudojami 3-5 kartus rečiau. Nors duomenys apie pilnos trukmės filmų naudojimą ne visai tikslūs, kadangi į šį klausimą atsakė ne visi respondentai. Visgi tai atspindi tendenciją, jog mokytojai labiau linkę naudoti ištraukas, negu pilnos apimties filmus.

5 lentelė. Tam tikrų medijų rūšių naudojimo dažnumas.

	Retai	Vidutiniškai	Dažnai
PowerPoint pateiktis:	9 %	32 %	59 %
Filmų ištraukas:	10 %	40 %	50 %
Įvairias interneto svetaines (išskyrus filmus):	39 %	39 %	22 %
Pilnos trukmės filmus:	39 %	44 %	18 %
Garso įrašus:	52 %	33 %	15 %

3 klausimas: parašykite 3 interneto svetaines, kuriomis dažniausiai naudojotės ruošdamiesi tikybos pamokoms/katechezėms.

Dažniausiai atsakymuose buvo minimos svetainės, išvardintos 6 lentelėje.

6 lentelė. Pasiruošimui tikybos pamokoms ir katechezėms dažniausiai naudojamos svetainės.

Pasiruošimui tikybai ir katechezei naudojamos svetainės:	Kiek kartų paminėta atsakymuose
youtube.com	24
bernardinai.lt	18
svkc.lt	14
katalikai.lt	13
vilniauskc.lt	11
biblija.lt	9
vkpkc.lt	6
krikscioniskifilmai.lt	5
pvkcentras.lt	4
marijosradijas.lt	4
www.upc.smm.lt (www.upc.smm.lt/ugdymas/vidurinis/rekomendacijos/)	2

getkahoot.com	2
groups.google.com/forum/#!categories/tikyba	2

Kitų svetainių, respondentų paminėtų tik po vieną kartą, sąrašą galite rasti priede nr. 2.

Taigi rezultatai aiškiai parodo, jog tikybos mokytojai ir katechetai internete dažniausiai ieško filmų. Bernardinų svetainė nurodyta kartu su Bernardinų televizija, taigi pirmąsias 2 vietas užima vaizdo įrašus talpinančios svetainės. Šiame sąrašė yra 4 katechetikos centrai (Šiaulių, Vilniaus, Vilkaviškio ir Panevėžio vyskupijų), neseniai atsiradusi krikščioniškų filmų svetainė bei dar nedaug kam žinoma, bet pasaulyje labai populiari edukacinių grupinių testų-žaidimų kūrimo sistema “Kahoot”. Šioje sistemoje mokiniai gali rungtyniauti atsakinėdami per savo išmaniuosius telefonus. Taip pat minima Lietuvos tikybos mokytojų ir katechetų grupė, kurioje Kauno arkivyskupijos katechetikos centro medijų evangelizacijos projekto atstovai kas mėnesį mokslo metų laiku pasidalina naujienlaiškiu su naudingomis nuorodomis tikybai ir katechezei bei naujais projekto išvertais ir įgarsintais krikščioniškais filmais.

3.1.2.2. Medijų išteklių poreikiai tikybos pamokoms ir katechezei

4 klausimas: kokių medijų išteklių jums labiausiai trūksta Jūsų darbui?

Ankstesnio klausimo apie dažniausiai respondentų naudojamas interneto svetaines atsakymai leido numanyti, kad dažniausiai ieškoma krikščioniškų filmų. Atsakymai į 4 klausimą pateikti 7 lentelėje. Rezultatai joje atskleidžia, jog labiausiai tikybos mokytojams ir katechetams trūksta krikščioniškų filmų bei jų ištraukų lietuvių kalba, o mažiausiai – šių filmų anglų kalba. Matyt todėl, kad anglišų krikščioniško turinio filmų pasiūla internete labai didelė, be to, didelė dalis vyresnio amžiaus mokytojų ir jaunesnio amžiaus moksleivių prastai moka anglų kalbą. Įdomu tai, kad iš anksto parengtos PowerPoint prezentacijos teuzima tik 4 vietą pagal trūkumą. O trečioje vietoje – kitų rūšių naujų medijų (kompiuterinių programų, muzikos, žaidimų ir pan.) trūkumas. Taip pat galima pastebėti, kad mažiausiai trūksta radijo laidų. Taip gali būti dėl kelių priežasčių: Marijos radijo interneto svetainėje pateikiama milžiniška šių laidų pasiūla, be to, mokytojai gana retokai naudojami radijo medija pamokose, labiau rinkdamiesi vaizdines medijas.

7 lentelė. Tikybos pamokoms ir katechezėms labiausiai trūkstami medijų ištekliai.

	Netrūksta	Trūksta	Labai trūksta
Krikščioniškų filmų ar laidų ištraukų, kuriomis galima būtų iliustruoti pamokas/užsiėmimus	2 (3.3%)	23 (38.3%)	35 (58.3%)
Kokybiškų krikščioniškų filmų lietuvių kalba	1 (1.7%)	25 (41.7%)	34 (56.7%)
Krikščioniškų kompiuterinių programų, muzikos, žaidimų, kuriuos galima būtų rekomenduoti mokiniams	3 (5.1%)	24 (40.7%)	32 (54.2%)

7 lentelė. Tikybos pamokoms ir katechezėms labiausiai trūkstanti medijų ištekliai.

	Netrūksta	Trūksta	Labai trūksta
Kokybiškai parengtų ir suskirstytų pagal temas PowerPoint pateikčių (prezentacijų)	7 (12.1%)	27 (46.6%)	24 (41.4%)
Krikščioniškų radijo laidų ištraukų, suskirstytų pagal temas	15 (27.3%)	29 (52.7%)	11 (20.0%)

5 klausimas: *suranguokite, kokių medijų išteklių Jums trūksta labiausiai.*

Šiuo klausimu patikrinami ir pagilunami 4 klausimo atsakymai, siekiant išsiaiškinti, kokių darbų reikėtų imtis pirmiausia, kokie trūkumai tikybos mokytojams ir katechetams aktualiausi. 8-oje lentelėje trūkstanti medijų ištekliai suranguoti pagal respondentų sumą, kurie skyrė tam tikram medijų ištekliaus trūkumui 1-3 rangus iš 7. Rangavime pagal prioritetus vėl atsispindi krikščioniškų filmų ir jų ištraukų pirmiausias poreikis ir trūkumas bei angliškų filmų trūkumo nebuvimas. Trečioje vietoje pagal trūkumą yra nuorodos į krikščioniškos muzikos įrašus, o ketvirtoje - nuorodos į katechezei naudingas interneto svetaines. Dar kartą pasitvirtina ankstesnė išvada, jog iš anksto paruoštos PowerPoint pateiktys nėra tarp reikalingiausių, bet užima tik 5 vietą. Galima daryti prielaidą, kad mokytojai linkę prezentacijas pasidaryti patys dėl įvairių priežasčių: tikriausiai jie yra įgudę naudotis šiuo populiariu įrankiu; kitų sukurtų prezentacijų taisymas ir pritaikymas kartais užima daugiau laiko, negu jų “švarus” kūrimas iš naujo ir kt.

8 lentelė. Labiausiai trūkstanti medijų ištekliai pagal prioritetus.

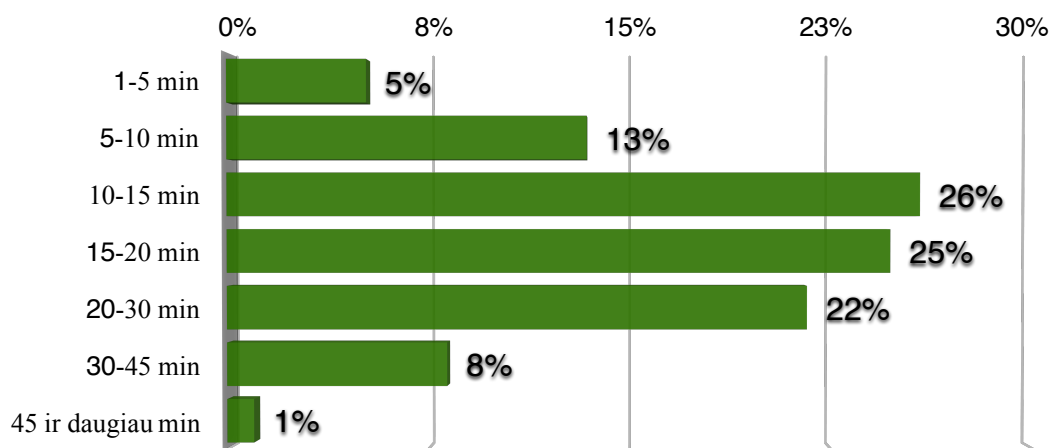
Trūkstanti medijų ištekliai	1 vieta	2 vieta	3 vieta	1-3 vietų suma
Tinkamos trukmės krikščioniškų filmų (laidų) ištraukų lietuvių kalba	17 (37.0%)	18 (39.1%)	7 (15.2%)	42
Nuorodų į krikščioniškus filmus ir laidas lietuvių kalba, suskirstytų pagal temas	12 (27.3%)	16 (36.4%)	11 (25.0%)	38
Nuorodų į šiuolaikinės krikščioniškos muzikos vaizdo ar garso įrašus	6 (11.5%)	4 (7.7%)	11 (21.2%)	21
Nuorodų į naudingas katechezei Interneto svetaines lietuvių kalba	3 (6.7%)	7 (15.6%)	9 (20.0%)	19
Parengtų PowerPoint pateikčių reikalingomis temomis	8 (17.4%)	4 (8.7%)	4 (8.7%)	16
Nuorodų į Marijos radijo laidas, suskirstytų pagal temas	0 (0.0%)	2 (4.2%)	10 (20.8%)	12
Nuorodų į gerus krikščioniškus filmus anglų kalba	1 (2.0%)	1 (2.0%)	1 (2.0%)	3

6 klausimas: *jeigu tai Jums aktualu, kokios trukmės krikščioniškų filmų ištraukos lietuvių kalba, suskirstytos pagal temas, Jums būtų labiausiai reikalingos.*

Atsakymai į šį klausimą, pateikti 6 pav., atskleidžia, kad dauguma respondentų norėtų rodyti filmus 1/3 - 1/2 pamokos trukmės (10-20 min). Labiausiai trokštama ištraukų trukmė yra 10-15 min (26% pasirinkimų) ir 15-20 min (25% pasirinkimų). Galima daryti prielaidas, jog tokios trukmės vaizdo įrašai dar išlaiko jaunuolių dėmesį; ilgesnė ištrauka geriau atskleidžia temą; jaunuolius lengviau sudominti vaizdo įrašais, negu kitokiomis veiklomis.

Visgi šioje srityje mokytojai ir katechetai turėtų nepiktnaudžiauti audiovizualine medžiaga. Geriau rodyti jos dažniau, bet mažomis dalimis, kaitaliojant veiklas. Taip pat labai svarbu pateikti klausimų ir užduočių, padedančių įsisavinti temą, o ne tik parodyti filmą ir su juo nedirbti.

6 pav. Reikalingiausia filmų ištraukų trukmė



7 klausimas: kokios tematikos skaitmeninių medijų išteklių Jūsų darbe Jums labiausiai trūksta?

Atsakymuose į šį klausimą, pateiktuose 9 lentelėje, atsispindi visuomenės aktualijos ir netgi katalikybės Lietuvoje padėtis. Labiausiai trūksta tikėjimą protingai pagrindžiančios medžiagos (apologetikos temomis), nes dažnai tikima dėl tradicijos, nesigilinant į asmeninį santykį su Dievu ar tikėjimo pagrįstumą. Vaizdingos pamokančios istorijos yra Jėzaus evangelizacijos stiliaus tąsa. Tokios istorijos yra priimtinos net ir beveik netikintiems, nes jos susijusios su kiekvieno žmogaus gyvenimo patirtimi. Jaučiamas didelis lytiškumo ugdymo ir rengimo šeimai žinių ir medžiagos trūkumas, ypač artėjant privalomam lytiškumo ugdymui mokyklose nuo 2017 m. rugsėjo mėn. Dialogo su kitomis religijomis poreikis atsiranda turbūt daugiausia iš žiniasklaidos pranešamų islamo teroristų išpuolių, musulmonų imigracijos į Europą. Tačiau toks dialogas taip pat reikalingas dėl populiarėjančių rytietišκών religijų ir naujųjų religinių judėjimų. Dievo ieškantiems žmonėms krikščionybė neretai atrodo per patogiai įsikūrusi ir per daug supasaulėjusi.

9 lentelė. Labiausiai trūkstanti medijų ištekliai pagal temą.

	Netrūksta	Trūksta	Labai trūksta
Apologetikos (argumentų, kodėl tikėti protinga):	6 (10.7%)	24 (42.9%)	26 (46.4%)
Lytiškumo ugdymo ir rengimo šeimai:	5 (8.8%)	26 (45.6%)	26 (45.6%)
Vaizdingų pamokančių istorijų:	8 (13.8%)	24 (41.4%)	26 (44.8%)
Dialogo su kitomis religijomis:	9 (15.8%)	25 (43.9%)	23 (40.4%)
Tikėjimo ir mokslo dialogo:	7 (12.5%)	31 (55.4%)	18 (32.1%)
Įkvepiančių gailestingumo darbų pavyzdžių:	9 (15.8%)	32 (56.1%)	16 (28.1%)
Skirtų vaikams:	10 (19.2%)	27 (51.9%)	15 (28.8%)
Šventojo Rašto atskleidimo:	11 (20.0%)	30 (54.5%)	14 (25.5%)
Ekumenizmo:	7 (12.5%)	35 (62.5%)	14 (25.0%)
Šventųjų gyvenimo:	13 (22.8%)	32 (56.1%)	12 (21.1%)
Apsireiškimų ir stebuklų:	11 (20.0%)	32 (58.2%)	12 (21.8%)
Apie jaunimo bendruomenes ir susitikimus:	15 (26.8%)	31 (55.4%)	10 (17.9%)

Blogiausias ženklas šioje lentelėje turbūt yra Šventojo Rašto nebuvimas tarp trūkstamiausių temų, kai lietuviškų filmų Šventojo Rašto tema šiuo metu tėra labai nedaug. Tai rodo silpną evangelizuotojų, o kartu ir visos visuomenės tikėjimą. Katalikai ir ypač evangelizuotojai, tikybos mokytojai bei katechetai turėtų iš naujo atrasti ir pamilti Šventąjį Raštą kaip gyvybės šaltinį ir gyvenimo vadovėlį. Jeigu tai neįvyks, tikėjimas bus silpnas, neturintis šaknų, neapimantis viso gyvenimo. Šventojo Rašto susigrąžinimo į prioritetų viršų vienas kelių galėtų būti gilesnis dialogas su protestantų bažnyčiomis, kurios ypatingai brangina Šventąjį Raštą ir stengiasi juo gyventi.

8 klausimas: parašykite savo neišsakytus poreikius, kaip dar pasitelkdami skaitmenines technologijas galėtume padėti Jūsų darbui?

Atsakymuose į šį klausimą labiausiai išryškėja gero **portalo tikybos mokytojams, kuriame viskas būtų vienoje vietoje, poreikis**. Kadangi šiuolaikinės technologijos įgalina vis daugiau vartotojų

tapti medijų kūrėjais, šios įvairių autorių sukurtos medijos yra labai išsibarsčiusios internete. Šis reiškinys dėl programinės įrangos paprastėjimo ir pigimo ateityje tik stiprės, todėl ir informaciją filtruojančių, sisteminančių bei visapusišką paiešką įgalinančių portalų poreikis ateityje didės. Tokie portalai padeda sutaupyti daug laiko ir įvaldyti medijas, šiuo atveju metodinės medžiagos įrankius. Nesant tokių portalų, kiekvieną kartą reikia tikrinti visus šaltinius iš naujo ir po vieną, arba kiekvienas vartotojas, kiek pajėgia, turi pats susikurti informacijos duomenų bazę. Tai neefektyvu ir neekonomiška. Daug efektyviau būtų, jei suinteresuoti vartotojai galėtų prisidėti prie vieno kokybiško portalų kūrimo, negu kad kiekvienas kurtų savo sistemą. Visi atsakymai į šį klausimą pateikiami priede nr. 3.

Apibendrintai galima teigti, jog tikybos mokytojai ir katechetai jaučia visokių rūšių naujųjų medijų, ypač trumpų krikščioniškų filmų arba jų 10-20 min trukmės ištraukų trūkumą. Nors pamažu sukuriamas nemažai vaizdinės medžiagos, ją sunku rasti ir pritaikyti dėl tikybos mokytojams ir katechetams skirtų portalų, kuriuos medžiaga būtų suskirstyta sistemškai, trūkumo. Šiuo metu tikybos mokytojai ir katechetai labiausiai norėtų turėti daugiau vaizdinės medžiagos apologetikos, lytiškumo ugdymo, vaizdingų pamokančių istorijų, dialogo su kitomis religijomis bei tikėjimo ir mokslo dialogo temomis. Tikybos mokytojai taip pat norėtų lengviau rasti krikščioniškos muzikos bei naudingų jų darbui interneto svetainių. Jie taip pat pasidalino savo atrastomis tikybai ir katechezei naudingomis interneto svetainėmis, kurių pilnas sąrašas pateikiamas 3 priede.

3.2. Naujų medijų teikiamų galimybių išnaudojimas katalikiškų institucijų ir organizacijų interneto svetainėse

Naujosios technologijos suteikia naujas galimybes evangelizacijai. Jos įgalina perduoti Evangelijos žinią įtikinamesniu ir paveikesniu būdu, pasitelkiant garso ir vaizdo įrašus, kompiuterių teikiamas galimybes pigiai ir greitai atkurti ir perkurti įvairius meno kūrinius. Naujosios komunikacijų technologijos taip pat leidžia greitai perduoti skelbiamą turinį daug didesniai vartotojų skaičiui, negu bet kada Bažnyčios istorijoje. Informacinių technologijų panaudojimas ypač aktualus jaunimo, internete praleidžiančio didelę dalį laisvalaikio, sudominimui krikščionybė.

Pastaruoju metu dvasininkai Lietuvoje pastebi vyresnės kartos tikėjimo atgimimą dėl Marijos radijo veiklos. Tačiau jaunimui pasiekti radijo neužtenka. Tad Bažnyčia ir jos nariai bando skirti daugiau dėmesio ieškoti būdų, kaip pasitelkus informacines ir komunikacines technologijas, ypač internetą, pasiekti jaunimą.

Šiame darbe tiriamas katalikiškų institucijų ir organizacijų pasirengimas veiksmingai panaudoti internetą šiuolaikinio jaunimo evangelizacijai.

3.2.1. Tyrimo metodikos pagrindimas

Kadangi internetas yra tapęs svarbiausia informacijos perteikimo ir paieškos priemone šiuolaikiniame pasaulyje, jis taip pat yra viena svarbiausių naujosios evangelizacijos priemonių, o interneto svetainė - tai viešasis organizacijos ar institucijos veidas. Prastai sukurta arba pasenusi interneto svetainė yra aplaidumo ir prastos kokybės ženklas. Prasta kokybė gi skatina galvoti, jog tai, apie ką rašoma prastoje svetainėje, tikriausiai yra prasti, nereikšmingi ir mažai kam reikalingi dalykai. Todėl pačių svetainių forma, ne turinys, jau formuoja dalį viešosios nuomonės apie katalikus.

Todėl siekiant apžvelgti naujų medijų naudojimą evangelizacijai Lietuvoje, buvo atliktas oficialioje Katalikų Bažnyčios svetainėje <http://link.katalikai.lt> nuorodomis pateikiamų aktualių jaunimui katalikiškų svetainių įvertinimo tyrimas.

Tyrimo tipas: empirinis kiekybinis vertinamasis.

Tyrimo metodai: stebėjimas, įvertinimas, apibendrinimas ir interpretacija.

Imties sudarymas. Imtis buvo sudaroma iš <http://link.katalikai.lt> svetainės įtraukus visas svetaines iš su jaunimu labiausiai susijusių svetainių kategorijų (jaunimas, šeima ir vaikai, švietimas ir ugdymas, žiniasklaida, bendrijos, Biblija ir Mokymas, piligrimystė, gailestingumo darbai) ir atmetus neveikiančias nuorodas.

Tyrimo eiga: Vienas stebėtojas įvertino 60 interneto svetainių, stebėjimo lape žymėdamas iš anksto pasirinktų 13 požymių buvimą (1) ar nebuvimą (0) jose. Tyrimo rezultatai pateikti grafiškai ir interpretuoti.

Tyrimo požymiai pasirinkti atsižvelgiant į šias naujų medijų teikiamų galimybių

ypatybes,¹⁸⁵ teikiančias naujų galimybių evangelizacijai:

- 1) Naujųjų medijų panaudojimas informacijos *randamumui, sklaidai ir atgaliniam ryšiui gauti*;
- 2) Naujųjų medijų panaudojimas *evangelizacijai ir/arba savo veiklos reklamai*;

Pirmoji ypatybė žymi komunikavimo *kokybę* (efektyvumą) antroji - *intenciją* (efektingumą). Naujas technologijas galima labai efektyviai išnaudoti, tačiau siekti tik siaurų savo organizacijos ribų neperžengiančių interesų. Kitas taip pat neigiamas pavyzdys, kai turima atvirumo evangelizavimui intencija, tačiau jos siekiama nekokybiškai, neturint reikiamų techninių žinių.

Pagal šias ypatybių kategorijas išskirta 12 požymių, atspindinčių efektyvų ir efektingą naujųjų medijų panaudojimą evangelizacijai internete. Pirmosios kategorijos požymiai vertinami pagal vieną (ne)buvimo kriterijų, antrosios kategorijos požymiai - pagal du kriterijus: (ne)panaudojimo evangelizacijai ir (ne)panaudojimo savo veiklos reklamai. Jie pateikti 10-oje lentelėje.

10 lentelė: Naujųjų medijų teikiamų galimybių išnaudojimo katalikiškose interneto svetainėse tyrimo požymiai

N r.	Ieškomi požymiai	Požymio pagrindimas teorinės darbo dalies skirsniuose	Naujųjų medijų ypatybių kategorija
1.	Integruota paieška svetainėje	1.2.5.1.	Naujųjų medijų panaudojimas informacijos estetiniam patrauklumui, prieinamumui, sklaidai ir atgaliniam ryšiui gauti*
2.	Suderinamumas su mobiliaisiais įrenginiais	1.2.4.	
3.	Integruota galimybė dalintis įrašais socialiniuose tinkluose	1.2.4.	
4.	Komentavimo-įvertinimo galimybė	1.2.5.1.	
5.	Patogi paramos internetu galimybė	1.2.5.1.	
6.	Nuotraukų galerija	2.1.1.4.	
7.	Vaizdo įrašų pateikimas	2.1.1.4.	
8.	Garso įrašų pateikimas (Marijos Radijo teikiamų galimybių išnaudojimas)	2.1.1.4.	Naujųjų medijų panaudojimas a) evangelizacijai ir/arba b) savo veiklos reklamai
9.	Tekstinių išteklių pateikimas	1.2.5.1.	
10.	Programos mobiliems įrenginiams	1.2.4.	
11.	Puslapis Facebook socialiniame tinkle	1.2.4.	

¹⁸⁵ Plg. Logan R. K. Understanding New Media: Extending Marshall McLuhan. New York: Peter Lang. 2010. P. 51-55.

1	Kanalas Youtube socialiniame	1.2.4.	
2.	tinkle		

** Tradicinės komunikavimo priemonės - spauda, radijas, televizija, paštas, telefonas paprastai yra brangesnės, teikiančios mažiau galimybių, dažnai vienkryptės. Naujosios medijos suteikia daug naujų galimybių ir interaktyvumo (abipusiškumo) komunikacijai.*

Tyrimo etika. Interneto svetainių testavimo tyrime, kadangi jos visiems prieinamos viešai, vertinimas taip pat pateikiamas viešai. Tačiau šio tyrimo bei rezultatų aprašyme neminimos atskiros svetainės, bet tik apibendrinti duomenys. Visgi konkrečių svetainių konkrečių požymių įvertinimus galima rasti 4 priede. Manoma, kad šie vertinimai galėtų padėti svetainių savininkams imtis priemonių situacijai gerinti.

Tyrimo apribojimai. Kadangi naujos technologijos suteikia vis naujas galimybes žmogiškai veiklai, taip pat ir evangelizacijai, o jos tobulinamos labai sparčiai, keičiantis situacijai reikia jas tirti dažnai ir iš naujo. Be to, pasirinkti požymiai vertinti tik 2 atsakymų variantais – „taip“ arba „ne“. Taigi tyrime buvo nustatomas tik tam tikro požymio buvimas, bet nebuvo pamatuotas konkretaus požymio pasireiškimo stiprumas, kuris labai skyrėsi. Taip pat dėl naujųjų medijų panaudojimo evangelizacijai, ja buvo laikoma labai platus veiklų spektras: užtekdamo, kad buvo Dievo Žodį aiškinančių tekstų ar maldų, arba gailestingumo darbų atvaizdavimų. Visgi ateityje darant panašų tyrimą, reikėtų konkrečiau apibrėžti, kokį turinį galima būtų laikyti nuoroda į evangelizaciją. Šiame tyrime, siekiant išlaikyti instrumento paprastumą, atsisakyta svetainių dizaino vertinimo. Tačiau daugelis svetainių turėjo prastos kokybės dizainą, todėl ateityje reikėtų atlikti ir dizaino vertinimo tyrimą.

3.2.2. Tyrimo rezultatai

3.2.2.1. Galimybė lengvai rasti informaciją

Kadangi internetas naudojamas pirmiausia informacijos paieškai, labai svarbi yra paieškos galimybė svetainėje. Tai taip pat suteikia galimybę svetainės savininkams sužinoti, ko žmonės joje dažniausiai ieško ir atsilipti į jų poreikius. Deja, daugelis (net 60%) senesnių svetainių šios funkcijos neturi ir net nesinaudoja nemokama „Google“ paslauga lengvai įterpti tinkantį paiešką konkrečioje svetainėje (žr. 7 pav.).

3.2.2.2. Suderinamumas su mobiliaisiais įrenginiais ir programėlių jiems pasiūla

Naujausia informacinių ir komunikacijos technologijų vystymosi kryptis yra mobilieji įrenginiai – išmanieji telefonai ir planšetiniai kompiuteriai. Pastarieji išpopuliarėjo dėl to, kad yra mažesni ir pigesni už nešiojamus kompiuterius, o išmanieji telefonai suteikė galimybę telefoną paversti mažu nešiojamu kompiuteriu. Vakarų šalių jaunimo tarpe tai labai populiarūs įrenginiai, sąveikai su kuriais jaunimas dažnai teikia pirmenybę prieš kitas veiklas. Pavyzdžiui, 2014 m. JAV

internetinės televizijos vartotojų tarpe net 71% peržiūrų buvo pasiektos iš mobiliųjų įrenginių, palyginti su 64% 2013 m., ir šis skaičius nuolat auga.¹⁸⁶

Po atlikto tyrimo paaiškėjo, kad tik trečdalis (30%) svetainių buvo suderinamos (t. y. patogios peržiūrėti) su mobiliaisiais įrenginiais (žr. 7 pav.). *Tai reiškia, kad jaunimas, atvėręs tokią svetainę savo mobiliajame telefone, labai greitai iš jos išeis ir į ją nebegrįš.* Šis rodiklis yra vienas rimčiausių pavojaus signalų, kad Bažnyčios organizacijos ir institucijos yra neprisitaikiusios prie šiuolaikinių technologijų reikalavimų. Tokias svetaines galima bandyti pritaikyti modifikuojant jų CSS (stiliaus) kodą arba pereinant prie platformų, kurios siūlo gausybę nemokamų iš anksto paruoštų mobiliems pritaiktų (angl. *responsive design*) svetainių šablonų. Nors tokių populiarių platformų, kaip Wordpress, naudojimas kelia saugumo iššūkių, visgi jų teikiami privalumai daug kartų pranoksta trūkumus. Kaip kompiuteriai, neturintys antivirusinių sistemų, yra neapsaugoti, lygiai taip ir interneto svetainės, kurios neturi saugumo įskiepių (pvz. Wordpress platformoje populiariausi yra nemokami Wordfence bei iThemes Security įskiepiai¹⁸⁷), taip pat yra neapsaugotos.

Programėlės mobiliems įrenginiams, dažnai visai nesudėtingos, leidžia vienu paspaudimu pasiekti reikiamą informacijos šaltinį ar interneto svetainę. Deja, *šioje srityje Bažnyčios rodikliai prasčiausi*: tik 2 svetainėse iš 60 buvo pateiktos programėlės mobiliems telefonams (ir tos pačios priklausančios tarptautiniams Vatikano ir Marijos radijo tinklams, o ne sukurtos lietuvių; žr. 8 pav.).

3.2.2.3. Patogi paramos internetu galimybė

Šiuolaikinis žmogus yra skubantis žmogus, nuolat stokojantis laiko. Todėl net jei jis ir norėtų paremti kokią nors katalikišką veiklą, tačiau nerastų galimybės greitai ir patogiai tai padaryti, jis to ir nedarytų. Taigi tos katalikiškos organizacijos, kurios pasiūlo žmonėms greitai ir patogiai paremti jų veiklą internetu, tikėtina, sulauks daugiau paramos. Interneto bankininkystės sistemos bei tokios kompanijos kaip Paysera (www.mokejimai.lt) ir Paypal (www.paypal.com) suteikia galimybę saugiai, greitai ir patogiai atlikti mokėjimą ar paremti internetu. Tai ypač aktualu paramos gavėjams, kadangi sudėtingos paramos procedūros dažnai atbaido potencialius rėmėjus. Deja, šiomis nemokamomis (ar labai nebrangiomis) paslaugomis tesinaudojama vos 15% tirtų katalikiškų svetainių (žr. 7 pav.).

3.2.2.4. Komunikacijos abipusiškumas ir socialinių tinklų išnaudojimas

Komunikacijos abipusiškumui taip pat svarbi yra galimybė įvertinti ir komentuoti įvairius pranešimus. Tai suteikia galimybę viešai diskusijai, prieštarų nuomonių išsakymui. Kuomet šis procesas kontroliuojamas (pvz. neleidžiant įžeidžiančių komentarų), tai gali padėti žmonėms ieškoti tiesos, išspręsti kylančius prieštaravimus. Visgi šia galimybe pasinaudojo tik 12% tirtų svetainių (žr.

¹⁸⁶ Plg. Wohlsen M. As Online Viewing Soars, Internet TV Will Soon Be the Only TV // Wired. Prieiga per internetą: <http://www.wired.com/2014/10/online-viewing-soars-internet-tv-will-tv/> Žiūrėta: 2015 10 27.

¹⁸⁷ Plg. 5 Best WordPress Security Plugins to Keep Your Site Secure. Tripwire. 2016-07-11. Prieiga per internetą: <https://www.tripwire.com/state-of-security/featured/5-best-wordpress-security-plugins-to-keep-your-site-secure/> Žiūrėta: 2017-05-15

7 pav.). 88% svetainių vis dar yra vienkryptės komunikacijos pavyzdys, neleidžiančios rašyti komentarų. Tai gali suponuoti ir katalikų uždaramą kitų nuomonei bei diskusijai ar negebėjimą apginti savo pozicijos, nesirūpinimą išgirsti tų, kuriems kalbama. Sprendimą neįgalinti komentarų būtų galima pateisinti dėl daugelio piktaivališių komentarų prieš Bažnyčią, jei nebūtų galimybės jų kontroliuoti, tačiau tokia galimybė yra. Tiesa, reagavimas į komentarus ir diskusijos bei dialogo palaikymas reikalauja laiko, tačiau ar dialogas nėra Bažnyčios misija ypač šių dienų pasaulyje?

Taip pat labai menkai teišnaudojamos ir socialinių tinklų teikiamos galimybės. Elektroninis paštas jau tapo visuotinai naudojama priemone, leidžiančia greitai ir nemokamai komunikuoti. Tačiau atsiranda naujų galimybių, didinančių komunikaciją ir jos abipusiškumą. Svarbiausia iš šių naujų galimybių – tai socialiniai tinklai, ypač Facebook, įkurtas 2004 m.¹⁸⁸ 2014 m. TNS LT atlikto tyrimo duomenimis, Lietuvoje 95% 15-19 m. amžiaus jaunuolių bent kartą per savaitę apsilanko Facebook tinkle. Deja, *tik 20% krikščioniškų interneto svetainių yra integruotos į socialinius tinklus* (žr. 7 pav.), tai yra suteikia galimybę greitai pasidalinti svetainės įrašais socialiniuose tinkluose. Tarp Lietuvos bažnytinių institucijų integracija į socialinius tinklus buvo pati mažiausia iš visų tirtų katalikiškų svetainių. Toks sprendimas liudija Bažnyčios nesirūpinimą eiti į dialogą su jaunimu, kuris dieną naktį “mirksta” socialiniuose tinkluose, bei orientavimąsi tik į vyresnio amžiaus žmones. Tai labai didelė strateginė Bažnyčios klaida. Facebook puslapius turi 53% tirtų katalikiškų institucijų ir organizacijų, didžioji dalis jų šiuo tinklu naudojasi ne vien tik savo veiklos reklamai, bet ir evangelizacijai.

Youtube kanalus tėra susikūrę tik 32% tirtų katalikiškų organizacijų ir institucijų (žr. 8 pav.). Tačiau beveik visos jos naudoja Youtube ne tik savo veiklos reklamai, bet ir evangelizacijai. Bažnyčiai labai svarbu neapsiriboti vienu iš šių tinklų, bet apimti bent jau Facebook ir Youtube, kurie yra populiariausi Lietuvoje. Kiekvienas tinklas labiau mėgstamas tam tikros grupės žmonių. Pavyzdžiui, Facebook dažniau naudojasi moterys, o Youtube - vyrai. Tai galima bandyti paaiškinti skirtinga moters ir vyro prigimtimi: moteris labiau mėgsta bendrauti, kalbėtis, o vyrai - žiūrėti. Facebook'e galima greitai ir plačiai paskleisti mažą informacijos “porciją”, Youtube tinkle galima tikėtis ilgesnio atskirų įrašų žiūrėjimo.

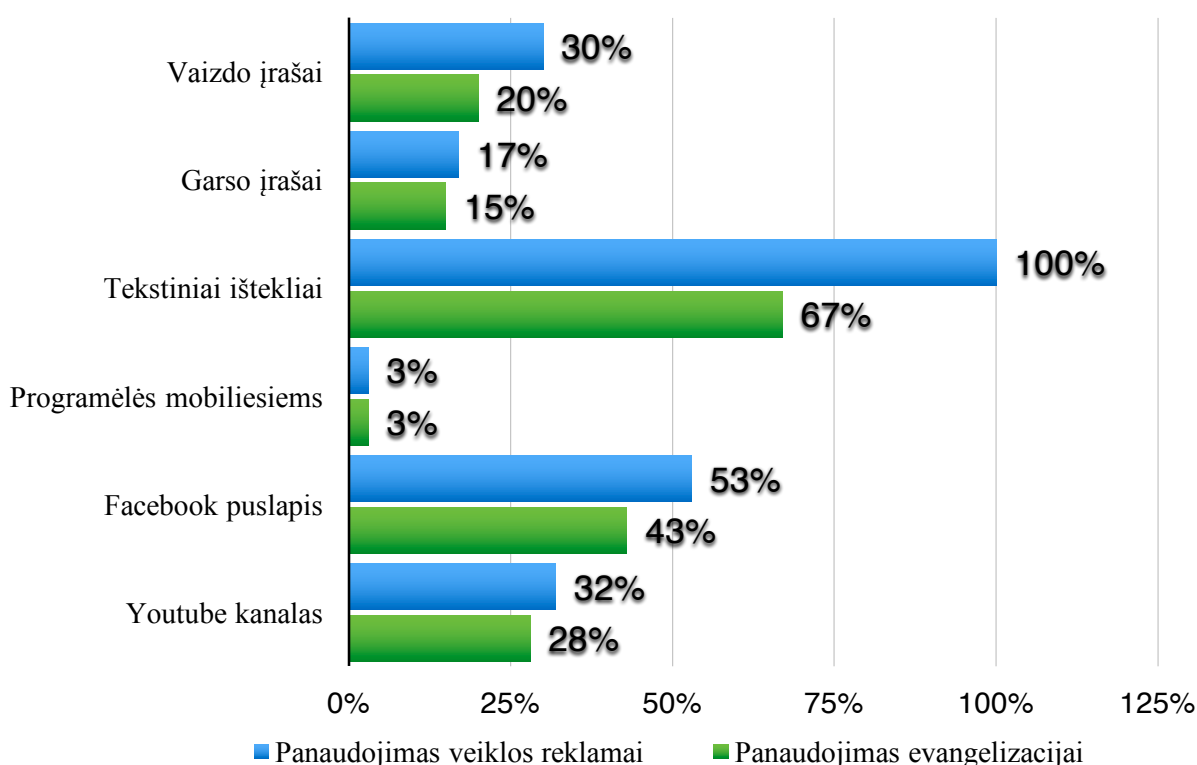
¹⁸⁸ Plg. Apie Facebook. Prieiga per internetą: https://www.facebook.com/facebook/info?tab=page_info Žiūrėta: 2015-12-21.

3.2.2.5. Vaizdo, garso ir tekstinių išteklių naudojimas veiklos reklamai bei evangelizacijai

Interneto svetainių atsiradimo pradžioje jose vyravo tekstinė informacija ir nuotraukos. (Beveik visos tirtos svetainės turėjo nuotraukų, išskyrus 3 tekstinių dokumentų archyvus. Žr. 7 pav.). Kitame technologijų vystymosi etape atsirado galimybė lengvai įrašyti ir nemokamai patalpinti internete didelės apimties vaizdo ir garso įrašus. Šio etapo pradžią galima sieti su Youtube nemokamos internetinės televizijos tarpės įsikūrimu 2005 m.¹⁸⁹

Galimybė patalpinti vaizdo įrašus pasinaudojo tik 30% svetainių kūrėjų (žr. 8 pav.), o garso įrašai pateikti vos penktadalyje (17%) svetainių (žr. 8 pav.). Taip pat buvo tiriama, ar vaizdo ir garso įrašai naudojami tik veiklos reklamai, ar ir evangelizacijai. Paaiškėjo, kad tik didžioji dauguma svetainių naudoja vaizdo ir garso įrašus abiem tikslams - ir evangelizacijai, ir veiklos reklamai.

8 pav. Interneto svetainių tyrimo duomenys. II dalis



Garso įrašų pateikimo galimybę labai padidino Marijos radijo įsikūrimas 2004 m.¹⁹⁰ Jo platus laidų bei temų spektras bei lengvai prieinama galimybė dalyvauti radijo laidose suteikia galimybę daugeliui krikščioniškų iniciatyvų pristatyti savo veiklą Bažnyčioje ir skelbti Evangeliją. Deja, į šį platų Marijos radijo laidų lobyną katalikiškose svetainėse beveik nėra nuorodų. To priežastys galėtų būti įvairios: radijo laidų nuvertinimas dėl gausios jų pasiūlos, sunkumas rasti norimą medžiagą, pirmenybės teikimas vaizdinei medžiagai ir kitos.

Net trečdalis (33%) katalikiškų svetainių neturi jokių tekstinių išteklių evangelizacijai, o paprasčiausiai pristato savo veiklą (žr. 8 pav.). Tai liudija misijinio ir evangelizacinio tikslo nebuvimą jų veikloje arba negebėjimą panaudoti interneto evangelizacijai, arba tiesiog nesupratimą, jog šią

¹⁸⁹ Plg. Apie Youtube. Prieiga per internetą: <https://www.youtube.com/yt/about/lt/>. Žiūrėta: 2015-10-27.

¹⁹⁰ Plg. Apie Marijos radiją. Prieiga per internetą: <http://www.marijosradijas.lt/apie-mus.html>. Žiūrėta: 2015-12-21.

galimybę verta išnaudoti.

Apibendrintai galima teigti, kad tarp 61 iš katalikiškų institucijų, organizacijų, žiniasklaidos priemonių Lietuvoje interneto svetainių, tik vidutiniškai trečdalis naudoja šiuolaikinių technologijų teikiamomis nemokamomis galimybėmis. Tuo tarpu naujausiomis, ypač mobiliems įrenginiams pritaikytomis technologijomis, pvz. programomis išmaniesiems telefonams, Bažnyčioje beveik nesinaudojama, nors pasaulyje jau yra sukurta milijonai programėlių mokymuisi, žaidimams, reklamai ir daugeliui kitų tikslų. Bažnyčioje trūksta įdarbintų jaunų specialistų, kurie išmąnytų šias technologijas ir kartu trūksta jaunimo. To pasekmė, o galbūt ir priežastis yra ta, kad Bažnyčia per mažai eina į šiuolaikines jaunimo susibūrimo vietas, tokias, kaip Facebook, sutraukiančio 95% Lietuvos paauglių. Vietoj to, Bažnyčia palieka tuščią vietą, kurią užima Bažnyčiai priešiškos iniciatyvos. Pavyzdžiui, Lietuvos vyskupų konferencija nėra sukūrusi Facebook tinkle savo viešo puslapio, tuo tarpu kažkas yra sukūręs "Lietuvos vyskupų konfederacijos" puslapį, kuriame atvirai šaipomasi iš Bažnyčios.

4. NAUJŲJŲ MEDJŲ PANAUDOJIMO JAUNIMO EVANGELIZACIJAI LIETUVOJE GERINIMO GALIMYBĖS

Evangelizacija yra neatskiriama ir pirmasis sielovados etapas, siekiant patraukti jaunimą, susidomėjusį kitais dalykais, prie Dievo ir Bažnyčios. Naujosios medijos gali labai padėti, siekiant šio tikslo, nes gali padėti pasiekti jaunimą ten, kur jis praleidžia daugiausia laiko: interneto ir virtualiojoje erdvėje.

Diskusija apie galimybes šiuolaikiniame pasaulyje, siūlančiame beveik nesibaigiančias galimybes, būtų beprasmė, jeigu šiose galimybėse nebūtų ieškoma prioritetų. Taigi remiantis teoriniu ir empiriniais tyrimais, išskirtos ir pagal svarbą sunumeruotos prioritetinės naujųjų medijų panaudojimo jaunimo evangelizacijoje Lietuvoje gerinimo galimybės. Svarbiausios ir skubiausiai įgyvendintinos galimybės pateikiamos pradžioje, mažiau svarbios ir skubios - pabaigoje.

4.1. Naujųjų medijų panaudojimo tikybos pamokose gerinimo galimybės

Kaip parodyta 2.1.3.1. skyriuje, tikybos pamokos visose Lietuvos mokyklose yra privilegijuota ir skubiausiai naudotina sritis jaunimo evangelizacijai. Per tikybos pamokas Bažnyčia gali pasiekti didesnę dalį Lietuvos jaunimo. Nors tikybą lanko apie 60% Lietuvos mokinių¹⁹¹, visgi dėl etikos ir tikybos pasirinkimų kaitos mokymosi laikotarpiu, tikybos pamokose ilgiau ar trumpiau pabuvoja didesnė dalis Lietuvos moksleivių. Mokinių dėmesį tikybos mokytojai turi 45 minutes per savaitę ištisus metus ir šios pamokos, kaip erdvė evangelizacijai, Bažnyčiai nieko nekainuoja. Evangelizacijos tikybos pamokose pranašumą palyginti su evangelizacija populiariausiame pasaulyje socialiniame tinkle Facebook atskleidžia 11 lentelė.

11 lentelė. Evangelizacijos tikybos pamokose ir Facebook socialiniame tinkle palyginimas

	Tikybos pamokose	Facebook tinkle**
Moksleivių pasiekiamumas	185 000 visada*	Daugiausia 100 000 iš viso
Pasiekiamų moksleivių amžius	Nuo 7 iki 18 m.	Nuo 13 iki 18 m.
Dėmesio trukmė	45 min per savaitę	Vidutiniškai 1 min bet kokiam įrašui***
Galima veikla	Grupinė ir individuali, įvairių rūšių, ir vykdoma per medijas, ir reali, materialiai	Individuali, grupė dalyvauja per socialinį tinklą, tik skaitmeninių medijų įgalinta
Kaina	Nieko nekainuoja	Vieno įrašo, pasiekiančio 100000 moksleivių, reklamos kaina: apie 60-100 EUR****

¹⁹¹ Tikybos pamokas lankančių mokinių skaičius 2015-2016 m. Lietuvos katechetikos centro statistika. Prieiga per internetą: http://vilniauskc.lt/v2/Dokumentai/Statistika/LKC_statistika_2015-2016_mokiniai.doc Žiūrėta: 2017-05-18.

- * Šis skaičius paimtas iš Lietuvos katechetikos centro 2015-2016 m. statistikos apie tikybą lankančiųjų skaičių.
- ** Šie duomenys pateikiami iš Facebook socialinio tinklo skaičiavimų, pateikiamų paspaudus "Boost post" mygtuką.
- *** Šie duomenys paremti vidutine Facebook puslapio "Krikščioniški filmai" reklamuotų įrašų peržiūrų trukme.
- **** Ši kaina skaičiuojama apytiksliai, turint mintyje, kad reklaminė kampanija sugeneruoja dar apie 20-90% (šis skaičius paremtas Facebook puslapio "Krikščioniški filmai" reklamuotų įrašų papildomo natūralaus pasiekiamumo amplitude) nemokamų peržiūrų dėl vartotojų dalinimosi įrašais.

Taigi ši lentelė akivaizdžiai atskleidžia evangelizacijos tikybos pamokose pranašumą prieš evangelizaciją Facebook'e. Tai jokių būdu nereiškia, kad pastaroji yra neveiksminga, ar nereikalinga, priešingai. Tačiau ši lentelė atskleidžia, kad evangelizacija tikybos pamokose yra pagal *visus* čia išvardintus kriterijus pranašesnė už evangelizaciją Facebook'e.

Toliau bus išvardintos naujų medijų panaudojimo tikybos pamokose gerinimo galimybės prioritetine tvarka, remiantis 3.1. skyriuje aprašyto tyrimo duomenimis.

1. Krikščioniškų filmų ir jų ištraukų duomenų bazės kūrimas.

Atsakymuose į klausimą "suranguokite, kokių medijų išteklių Jums labiausiai trūksta" didesnę dalis respondentų kaip prioritetinę problemą nurodė kokybiškų krikščioniškų filmų lietuvių kalba trūkumą ir tik antrąją vietą skyrė tokių filmų nuorodoms, suskirstytoms pagal temas (žr. 8 lentelę). Visgi iš respondentų atsakymų į atvirą klausimą (nr. 8, 3-ame priede) apie savo neįvardintus poreikius galima spręsti, kad svarbesnė problema yra ne šių filmų trūkumas, bet veikiau jų fragmentiškas išsibarstymas interneto platybėse ir sunkumas juos rasti, o taip pat mokytojų laiko ir kompetencijos naudotis naujosiomis medijomis stoka. Kai kurie mokytojai naudoja vaizdo įrašus anglų kalba, nes dauguma vyresnio amžiaus paauglių gerai ją supranta. Tuomet vaizdo įrašų pasiūla labai išsiplėčia. Žinoma, ne visi šie įrašai kokybiški, nauji, atitinkantys mokymo programų temas, tačiau pagrindinė problema yra tarp šių galimų rasti įrašų, išsibarsčiusių daugelyje interneto svetainių, atrasti ištrauką, gerai iliustruojančią konkrečią pamokos temą. Todėl būtina krikščioniškų vaizdo įrašų duomenų bazė, kurioje įrašai būtų suskirstyti pagal temas, žanrus, trukmę, amžių ir kitus kriterijus, bei įdiegta padidinto funkcionalumo paieškos sistema. Šiam tikslui pasiekti privačia iniciatyva 2013 m. rugsėjo mėn. buvo sukurtas Youtube kanalas "Krikščioniški filmai" kuriame renkamos ir grupuojamos pagal temas skirtinguose Youtube kanaluose esančių krikščioniškų vaizdo įrašų lietuvių kalba nuorodos. Tačiau Youtube kanalo didžiausias apribojimas yra tas, kad jame galime skelbti vaizdo įrašus tik iš Youtube socialinio tinklo. Todėl 2016 m. Kauno arkivyskupijos katechetikos centrui vykdant Medijų evangelizacijos projektą, pradėta kurti interneto svetainė www.krikscioniskifilmai.lt, kurioje siekiama surinkti geresnės kokybės vaizdo įrašų lietuvių kalba krikščioniškų vertybių tematika nuorodas ir padaryti jas lengvai randamas. Šios svetainės privalumai, palyginti su Youtube kanalu - galimybė dėti nuorodas iš visų šaltinių internete; galimybė pridėti lietuviškus subtitrus Youtube kitų autorių įkeltiems filmams, nenusižengiant autorių teisėms; patogesnė negu Youtube paieškos sistema ir suskirstymas pagal temas, žanrus, trukmę, pavadinimą,

amžių, liturginį laiką, lietuvių bei užduotis, o siauresnės temos išskirtos žymomis. Tokios svetainės - duomenų bazės bus tuo gyvybingesnės, kuo labiau bus palaikomos bendruomenės, o ne tik atskirų darbuotojų.

2. Trumpų krikščioniškų filmų vertimas ir kūrimas.

Kaip atskleidė Tikybos mokytojų ir katechetų tyrimas (žr. 3.1. skyrių), Lietuvoje vis dar trūksta kokybiškos audiovizualinės medžiagos, t. y. filmukų iliustruoti bei geriau atskleisti tikybos pamokoms ir katechezėms. Šis trūkumas yra ne tiek kiekybinis, kiek kokybinis. Keičiantis technologijoms, o kartu ir visuomenės įvykiams, kai kurie anksčiau sukurti filmai ar laidos jau yra morališkai pasenę. Taip pat didžiausia dalis internete prieinamų krikščioniškų vaizdo įrašų yra "kalbančių galvų" stiliaus, t.y. juose trūksta dinamikos, įvairovės, tad jie greitai atsibosta jaunimui, nėra pajėgūs jų sudominti. Taip pat didžioji dalis šių prieinamų lietuviškų įrašų yra orientuoti ne į jaunimą, bet į vyresnio amžiaus žmones. Dėl šių priežasčių yra svarbu pasiūlyti daugiau jaunimui skirtų ir jį sudominti Kristumi gebančių vaizdo įrašų.

Šios medijos gali būti kuriamos, tačiau daug paprasčiau, greičiau ir pigiau jas išversti. Reikėtų atskiros jaunuolių tyrimo, kaip jie priima angliškų filmukus su lietuviškais subtitrais. Nors kai kurie mokytojai pastebi, jog mokiniai nespėja skaityti subtitrų, visgi dauguma šiuolaikinio jaunimo moka anglų kalbą ir titrai tėra pagalbinė priemonė jiems. Subtitrų vertimas yra pats pigiausias ir greičiausias būdas aprūpinti Lietuvos evangelizuotojus audiovizualinėmis priemonėmis. Be to, šis būdas nesukelia sunkumų dėl autorių teisių: interneto svetainėse galima įdiegti programas, kurios prideda išorinius subtitrus prie Youtube įkeltų filmų. Visgi subtitravimas netinka vaikams ir jaunesniems moksleiviams, kurie dar nemoka anglų kalbos ir sunkiau skaito. Ne tik subtitruoti, bet ir įgarsinti filmus kainuoja maždaug 2-3 kartus brangiau (* Remiantis Kauno arkivyskupijos katechetikos centro Medijų evangelizacijos projekto praktika). Tačiau įgarsinimas labiau įprastas Lietuvoje, skirtingai nei kitose šalyse, dėl tokios praktikos televizijoje.

Labiausiai tikybos mokytojų ir katechetų pageidaujamos temos: apologetika, lytiškumo ugdymas ir rengimas šeimai, vaizdingos pamokančios istorijos, dialogas su kitomis religijomis bei tikėjimo ir mokslo dialogas. Tačiau taip pat reikėtų skatinti Šventojo Rašto pažinimą gilinančius vaizdo įrašų vertimą ir kūrimą, kadangi Lietuvoje katalikai linkę nutolti nuo Šventojo Rašto ir Jame skelbiamo tikėjimo Kristaus Prisikėlimu¹⁹². Visgi kai tikėjimas neišsiskiria Dievo Žodyje, jis lieka paviršutinis, besiremiantis tradicijomis, prietaringas ir nutolęs nuo gyvenimo.

3. Šiuolaikiškų bei patrauklių tikėjimo mokymo priemonių ir užduočių kūrimas.

Internetu gausu nemokamų paslaugų – interneto programų siūlančių svetainių (pvz. getkahoot.com, playposit.com, emaze.com, powtoon.com, rawshorts.com), kurios leidžia greitai,

¹⁹² Sprinter research. Pusė Lietuvos krikščionių netiki, kad Kristus - gyvas. Prieiga per internetą: <http://sprinter.lt/site/lt/vidinis/menutop/9/home/publish/MTg0Ozk7OzA=> Žiūrėta: 2017-05-17

remiantis šablonais sukurti labai patrauklių mokymo priemonių: testų, žaidimų, klausimynų, prezentacijų, filmukų. Patrauklus dizainas ir žaidybiniai elementai leidžia greitai sudominti moksleivius bet kokia tema. O išmanieji telefonai įgalina rungtyniavimą ir bendradarbiavimą pasitelkiant medijas. Čia pasitvirtina Marshall McLuchan išsakytą mintį, jog pati medija yra pranešimas ir forma dažnai svarbesnė už turinį. Užduočių ir temų patrauklumas priklauso nebe nuo turinio, bet nuo naudojamų naujųjų medijų. Todėl jų vaidmuo itin svarbus mokymo priemonių kūrimo. Šį procesą palengvina ir bendra programų naudojimo paprastėjimo tendencija: vis sudėtingesni kūriniai sukuriama naudojant vis paprastesnes komandas ir vis sudėtingesnius iš anksto parengtus šablonus bei programas.

Užduočių kūrimą labai svarbu suderinti su krikščioniškų vaizdo įrašų prieinamumo didinimu. Tuomet *šių dviejų medijų - krikščioniškų audiovizualinių kūrinių bei interaktyvių užduočių pagal juos - sujungimas duotų sinergijos efektą.*

3.1. skyriuje aprašytame tyrime dalyvavusių respondentų - tikybos mokytojų ir katechetų - amžiaus vidurkis buvo beveik 48 metai. Vyresnės kartos žmonės paprastai pasižymi prastesniu gebėjimu dirbti su naujomis programomis bei prastesnėmis anglų kalbos žiniomis. Todėl šiems tikybos mokytojams ir katechetams labai praverstų seminarai, kaip panaudoti naująsias medijas tokių interaktyvių žaidybinių užduočių kūrimui.

4. Portalo tikybos mokytojams ir katechetams kūrimas.

3.1. sk. tyrime dalis respondentų minėjo, kad trūksta portalo tikybos mokytojams ir katechetams, kuriame vienoje vietoje būtų pateikta pagal temas ir amžių sugrupuota metodinė medžiaga, nuorodos į naudingas interneto svetaines ir visi kiti tikybos mokytojams reikalingi ištekliai. Šiuo metu tokios medžiagos nuotrupos yra pateiktos Šiaulių, Vilniaus, Vilkaviškio, Panevėžio vyskupijų katechetikos centrų svetainėse, Kauno arkivyskupijos nuo 2012 m. kasmet leidžiamuose tikybos mokytojų gerosios patirties diskuose bei Medijų evangelizacijos projekto naujienlaiškiuose, Ugdymo plėtotės centro svetainėje ir parengtame dorinio ugdymo portale (smp2014do.ugdome.lt), kai kurių jaunimo centrų metodinės medžiagos nuorodų puslapiuose ir kitose svetainėse. Toks vieningo portalo nebuvimas reikalauja sugaišti daug laiko ieškant reikalingos medžiagos. Tokio portalo atsiradimas padėtų Lietuvos tikybos mokytojams ir katechetams suvienyti jėgas ir paskatintų pasidalinti taip pat ir savo sukurta medžiaga.

Tyrimo rezultatai 8-oje lentelėje rodo, jog tikybos mokytojams ir katechetams nuorodų į naudingas svetaines ir PowerPoint prezentacijų, suskirstytų pagal temas poreikis yra 4-5 vietose iš 7, po krikščioniškų filmų bei jų suskirstymo pagal temas poreikių.

4.2. Evangelizacijos internetu gerinimo galimybės

1. Krikščioniškos muzikos portalo kūrimas

Tarp 80 populiariausių Youtube įrašų, net 77 (t. y. 96%) yra muzikiniai klipai.¹⁹³ Nors muzikiniai klipai yra patys populiariausi Youtube, galime manyti, kad jų milžiniški peržiūrų skaičiai atsiranda dėl to, kad patikęs muzikinis klipas peržiūrimas/perklausomas daugiau nei vieną kartą, netgi daug kartų, skirtingai nei patikęs filmas. Visgi muzika yra universali kalba, kuria perduodamos ne tik emocijos, bet ir gyvenimo nuostatos, vertybės. Muzika gali būti priemone vienyti su Dievu. „Kas gieda, dvigubai meldžiasi“ (KBK 1156) - sako populiarius šv. Augustinui priskiriamas posakis. „Muzika pajėgi peržengti intelektualinius barjerus ir nunešti žinią tiesiai į širdį“¹⁹⁴, teigia R. Warren, įkūręs vieną greičiausiai augančių protestantų Bažnyčių JAV. „Muzika turi galią formuoti charakterį. Akivaizdu, kad šiandien šėtonas tam naudoja muziką <...> Muzika yra didžiausias jaunosios kartos vertybių šaltinis“¹⁹⁵, toliau rašo R. Warren knygoje „Tikslo vedama bažnyčia“.

Iš tiesų galima teigti, kad krikščioniška muzika iš visų medijų rūšių yra artimiausia bendrystei su Dievu. Giesmė yra malda ir daugiau negu malda. Todėl krikščioniškos muzikos kūrimas ir sukurtos populiarinimas yra visų pirma maldingumo skleidimas, maldos populiarinimas. Įdomu, kad paaugliai paprastai nuobodžiauja bažnyčiose, tačiau noriai klausosi muzikos, o populiarius krikščioniškos muzikos klipai peržiūrų skaičiumi nedaug tenusileidžia nekrikščioniškiems. M. McLuhano tezė „Medija yra pranešimas“ atskleidžia, jog ne krikščioniškas turinys yra nuobodus jaunimui, bet krikščionių nepakankamas dėmesio skyrimas formai, kuri patraukliai perduotų tą turinį.

Pagal saleziečių sielovados modelį (žr. 2.1.2.4.), oratorijose niekad netrūkdavo teatro, muzikos, žaidimų. Taigi muzika yra kartu ir integrali holistinio ugdymo dalis. Ypač naujosios medijos suteikia galimybę nemokamai klausytis beveik visų geriausių pasaulio atlikėjų, besilavinusių dešimtis metų, kūrinių. Muzika yra taip pat neatsiejama jaunimo gyvenimo dalis, kaip ir kompiuteriai bei socialiniai tinklai. E. Sakalauskaitės atliktame tyrime „Kiek laiko muzikai skiria 14-17 m. jaunimas“¹⁹⁶, kuriame dalyvavo 577 respondentai, 95% nurodė, kad muzika yra svarbi jų gyvenimo dalis, 91% klausosi muzikos keliaudami, važiuodami automobiliu, 64,5% domisi naujai išleistais muzikos kūriniais, 67,2% žiūri muzikinius televizijos projektus. 2015 m. JAV atlikta studija „Common Sense Census: Media Use by Tweens and Teens“¹⁹⁷ tyrė, kiek laiko ir kokioms medijoms skiria šiuolaikiniai paaugliai. Lentelėje pateikiamas vidutinis laikas, kasdien skiriamas paauglių kiekvienai medijai.

¹⁹³ List of most viewed YouTube videos. Prieiga per internetą: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_most_viewed_YouTube_videos Žiūrėta: 2017-05-18.

¹⁹⁴ Warren R. Tikslo vedama bažnyčia. Šiauliai: Licht im Osten. 2007. P. 231.

¹⁹⁵ Warren R. Ten pat. P. 231.

¹⁹⁶ Sakalauskaitė E. Kiek laiko muzikai skiria jaunimas? Apklausa. 2016. Prieiga per internetą: <https://apklausa.lt/f/kiek-laiko-muzikai-skiria-14-17-metu-jaunimas-tbh612z/answers.html> Žiūrėta: 2017-05-18.

¹⁹⁷ Common Sense Census: Media Use by Tweens and Teens. Common Sense Media Inc. 2015. Prieiga per internetą: https://www.commonsensemedia.org/sites/default/files/uploads/research/census_researchreport.pdf Žiūrėta: 2017-05-18.

12 lentelė. Vidutinis laikas praleistas kasdien atskiroms medijoms

Medijos rūšis	Vidutiniškai skiriama laiko
TV, DVD, Video žiūrėjimas	2 val. 38 min.
Muzikos klausymasis	1 val. 54 min.
Video, kompiuteriniai ar mobilūs žaidimai	1 val. 21 min.
Socialiniai tinklai	1 val. 11 min.
Naršymas interneto svetainėse	36 min.
Kita veikla su kompiuteriu ar mobiliuoju įrenginiu	32 min.
Skaitymas	28 min.
Video-pokalbiai	13 min.
Ėjimas į kiną	3 min.
IŠ VISO EKRANO MEDIJOMS:	6 val. 40 min.
IŠ VISO MEDIJOMS:	8 val. 56 min.

Ši lentelė akivaizdžiai atskleidžia, į kokių sričių medijas reikėtų investuoti daugiausiai, siekiant plačiausiai paskleisti Evangelijos žinią šiuolaikiniam jaunimui: tai filmai, muzika, žaidimai, socialiniai tinklai. Muzikos klausymasis yra antroje vietoje pagal jai skiriamą laiką paauglio dienoje. Taip pat ir tarp tikybos mokytojų suranguotų trūkstančių medijų (žr. 3.1. sk. tyrimą), nuorodos į šiuolaikinės krikščioniškos muzikos įrašus buvo antroje vietoje po filmų (žr. 8 lentelę), nors filmų poreikis buvo dvigubai didesnis. Kita vertus, tokį didelį skirtumą galima paaiškinti tuo, jog filmai labiau tinka ugdymo procese. Tačiau laisvalaikio praleidime muzikos svarba nedaug neatsilieka nuo filmų.

2. Puslapių socialiniuose tinkluose kūrimas.

Socialiniai tinklai yra populiariausia šiuolaikinio jaunimo buvimo vieta, kaip rodo įvairūs tyrimai (žr. 1.2.4.), todėl šiame sąraše jiems skiriama pirmenybė. Deja, kaip atskleidė interneto svetainių tyrimas (žr. 3.2. sk.), net 80% iš 60 tirtų katalikiškų interneto svetainių neturi integruotos funkcijos dalintis įrašais socialiniuose tinkluose, o 47% tirtų svetainių savininkų - organizacijų ir institucijų - neturi viešo puslapio Facebook socialiniame tinkle, 58% neturi viešo kanalo Youtube tinkle. Tokiu būdu šios organizacijos ir institucijos praranda galimybę būti lengvai pasiekiamos, išgirsti visuomenės poreikius ir nuomones, o taip pat prabilti į visuomenę ir būti jos išgirstos. Tuo labiau, kad šių dalykų įgalinimas yra ne daugiau kaip 10 minučių darbas. Socialiniai tinklai puikūs tuo, kad nebūtina nieko turėti, kad būtų juose dalintis. Užtenka įterpti kitų sukurtų kūrinių nuorodas ar jomis pasidalinti ir taip skleisti Evangelijos žinią toliau. Labai didelis socialinių tinklų privalumas

yra jų suderinamumas su mobiliaisiais įrenginiais ir tai, kad vartotojams nereikia rūpintis puslapių juose dizainu, išlaikymu, saugumu.

3. Programėlių mobiliems įrenginiams vertimas ir kūrimas.

Didėjant išmaniųjų telefonų vartotojų skaičiui didėja ir poreikis perkelti dalį veiklų į išmanųjį telefoną. Tikintieji norėtų melstis, skaityti Šventąjį Raštą, rasti atsakymus į rūpimus tikėjimo klausimus naudodamiesi išmaniaisiais telefonais. Deja, katalikiškų programėlių lietuvių kalba GooglePlay portale beveik nėra (išskyrus retas išimtis: Marijos radijo, Vatikano radijo tarptautinės programėlės, Bažnytinio paveldo muziejaus bei ekumeninę XFM radijo programėles). Tačiau ten yra visų prekybos centrų ir visų bankų programėlės. Tai gali paaiškinti Jėzaus žodžiai: *“Šio pasaulio vaikai apsikresni tarp panašių į save negu šviesos vaikai”* (Lk 16,8).

Anksčiau reikėdavo kiekvienai operacinei sistemai (pvz. Android ar iOS) kurti atskiras programėles ir išmanyti specifinę tos sistemos programavimo kalbą. Naujos programavimo technologijos (pvz. Apache Cordova) leidžia Interneto svetainių kūrimo kalbomis (HTML, CSS ir JavaScript ar jQuery) sukurti programėles, kurios automatiškai konvertuojamos į visas populiariausias išmaniųjų telefonų operacines sistemas. Kadangi šios sistemos yra nemokamos, o Interneto programavimo kalbos nesunkiai išmokstamos, tikintieji katalikai būtinai turėtų imtis evangelizacijos ir šioje srityje. Kaip rodo tendencijos labiausiai išsivysčiusiose šalyse, programėlės mobiliems įrenginiams yra viena sparčiausiai augančių medijų sričių, o daugiausia (47% - 2013 m., jau 60% - 2014 m.; šis skaičius labai sparčiai didėja) medijoms skirtą laiką praleidžiama būtent per mobiliuosius įrenginius¹⁹⁸ (žr. 1.2.4.).

Taip pat, kaip ir krikščioniškų filmų atveju, pigiau ir greičiau yra išversti jau sukurtas nemokamas evangelizacines programas. Pavyzdžiui, YouBible siūlo labai interaktyvią ir kokybišką Biblijos programėlę su daugybę funkcijų ir su lietuviška Biblija. Tereikėtų išversti vartotojo sąsają, kurios tekstas tikriausiai tilptų į vieną puslapį. Tereikia atrasti panašias programėles ir užmegzti kontaktus su jų savininkais.

Dėl tokių plačių naujų medijų teikiamų galimybių dalintis ir pritaikyti vienoje šalyje sukurtas medijų įrankius kitoms kalboms, artimiausiais metais galima tikėtis greito krikščioniškų programėlių lietuvių kalba atsiradimo.

4. Interneto svetainių atnaujinimas.

Didelė dalis tirtų svetainių (žr. 3.2. sk., 7 pav.) neturėjo daugelio būtinų ir nieko nekainuojančių funkcijų: integruotos paieškos (neturėjo 60% svetainių), suderinamumo su mobiliaisiais įrenginiais (neturėjo 70% svetainių), jau 4.2.1. poskyryje minėtos galimybės dalintis įrašais socialiniuose tinkluose (neturėjo 20%), įjungtos komentarų galimybės (neturėjo 88%),

¹⁹⁸ Plg. Perez S. Majority Of Digital Media Consumption Now Takes Place In Mobile Apps. // [techcrunch.com](https://techcrunch.com/2014/08/21/majority-of-digital-media-consumption-now-takes-place-in-mobile-apps/). Prieiga per internetą: <https://techcrunch.com/2014/08/21/majority-of-digital-media-consumption-now-takes-place-in-mobile-apps/>. Žiūrėta: 2015-05-16.

patogios paramos internetu galimybės (neturėjo 85%), įterpto nors vieno vaizdo įrašo (neturėjo 70%), įterpto garso įrašo, pvz. Marijos radijo laidos (neturėjo 83%). Šie skaičiai aiškiai liudija apie neišnaudotas galimybes ir, galbūt, apie prisirišimą prie seno veikimo būdo, bijant naujų technologijų. Popiežius Pranciškus savo kalbose vis ragina nebijoti naujovių, kurias Dievas mums paruošęs: *“Naujovės dažnai mus gąsdina, įskaitant naujoves, kurias Dievas mums duoda, naujoves, į kurias Dievas mus kviečia. <...> Nebūkime užsivėrę naujumui, kurį Dievas nori įnešti į mūsų gyvenimus.”*¹⁹⁹

Ignoruodama naujas technologijas Bažnyčia lieka už jaunimo kasdienio akiračio ribų. Nūdien yra gausu nemokamų turinio valdymo sistemų (populiariausia iš jų Wordpress), kurios savo vartotojams siūlo naujausias technologijas, platų dizaino temų pasirinkimą ir galimybę jas keisti nekeičiant turinio, lengvą valdymą, šimtus tūkstančių galimų papildomų funkcijų ir nuolatinius atnaujinimus. Įdiegus šias turinio valdymo sistemas įvairios dabartinės katalikiškų svetainių suderinamumo, dizaino, integracijos, paieškos ir kitos problemos akimirksniu išsispręstų.

5. Katalikiškos televizijos klausimas

Visuomenės informavimo priemonės šiandien stipriai keičia visuomenės nuomonę, pomėgius, vertybes, o per tai ir gyvenimo būdą. Deja, viešojoje erdvėje dažniausiai girdimos nekatalikiškos nuomonės, kurios krikščionišką moralę siekia paversti mažumos įsitikinimais. Todėl Bažnyčiai labai svarbu pasiūlyti krikščionišką žiniasklaidą, kuri perteiktų visuomenės aktualijas per krikščioniškų vertybių prizmę.

Lietuvoje, Kaune 1992-2004 m. veikė katalikų televizijos studija. Ji jau neveikia, tačiau svarbu išsaugoti jos istorijos duomenis, kad galima būtų pasimokyti iš klaidų. Ją įkūrė Lietuvos vyskupų konferencija, tačiau finansavimo neteikė. Katalikų TV studija iš užsienio rėmėjų buvo gavusi brangios aparatinės, tačiau turėjo susirinkti visas krikščioniškų laidų kūrimui, patalpų nuomai bei kitas reikalingas lėšas iš komercinių projektų, pvz. koncertų, sporto varžybų filmavimo. Jos tiesioginės veiklos sritys buvo tiesioginių laidų rengimas, kino filmų kūrimas, televizijos programų rengimas ir montavimas, seminarų rengimas ir vedimas, švietimo paslaugos bei videofilmų gamyba. Buvo išversta ir įgarsinta daug krikščioniškų filmų, išleistos jų videokasetės.²⁰⁰ Deja, vertimo ir įgarsinimo kokybė neatitinka šiandieninių kokybės reikalavimų. Dalis šių išverstų filmų yra išsaugota įvairiose privačiose mediatekose.

Katalikų TV studija susidūrė su rimtomis finansinėmis kliūtimis, kadangi sukurti vieną laidą per mėnesį kainuodavo mažiausiai 16 000 litų. Kita problema buvo siųstuvų neturėjimas ir priklausymas nuo Lietuvos nacionalinės televizijos kanalo vadovybės, kuri tuo metu buvo neigiamai nusistačiusi Bažnyčios atžvilgiu ir siekė sumažinti religinių laidų skaičių. Be to, buvo sunku rasti talentingų ir profesionalių žurnalistų - TV laidų vedėjų, kurie atitiktų jiems keliamus ypač aukštus

¹⁹⁹ Popiežius Pranciškus. Homilija Velykų vigilijoje. Prieiga per internetą: <https://www.eimiz.com/dvasingumas/popie%C5%BEEiaus-homilija-velyk%C5%B3-vigilijoje/> Žiūrėta: 2017-05-18.

²⁰⁰ Plg. Informacija apie Katalikų TV studijos prekinį ženklą: <https://lt.trademarks.directory/view/LT500000000980807> Žiūrėta: 2015 10 27

išvaizdos, balso tembro, mimikos ir elgesio kriterijus.²⁰¹

Galima daryti prielaidą, kad jeigu Katalikų TV studija būtų išlaukusi interneto paplitimo ir svetainių, siūlančių sukurti internetinės televizijos kanalus, įsikūrimo, ji būtų galėjusi sėkmingai savo veiklą tęsti nepriklausomai nuo transliuotojo. Visgi, deja, ji buvo uždaryta kaip tik ant naujų, daug pigesnių ir prieinamesnių technologijų atsiradimo slenksčio. Tačiau šių technologijų atsiradimas sudaro labai palankias sąlygas Katalikų TV studijos ar panašios žiniasklaidos priemonės atkūrimui.

Kita vertus, jau egzistuoja krikščioniška internetinė Bernardinų televizija. Galima būtų pasimokyti iš Marijos radijo praktikos, jog atsivėrimas savanoriams veda prie veiklos suklestėjimo ir augimo. Tuo tarpu vien keleto profesionalų darbas, neatsiveriant savanoriams, veda prie veiklos sunykimo dėl aukštų kaštų ir žmogiško išsisėmimo. Tai, ką turtingos pasaulietinės televizijos gali nusipirkti už pinigus, krikščioniškai televizijai gali atnešti savanoriškos krikščionių tarnystės. Konkurencinė kova dėl žiūrovų dėmesio, o kartu ir dėl jų sielų, skatina krikščioniškas iniciatyvas vienytis, sutelkti jėgas, atsiverti vieni kitiems ir bendradarbiaujant kiekvienam įnešti tai, ką turi geriausio. Pavyzdžiui, Marijos radijo laidas būtų gana paprasta paversti aktualiomis televizijos laidomis. Tačiau didelė kliūtis krikščioniškos žiniasklaidos suklestėjimui būtų bendrojo gėrio vizijos stoka ir užsisklendimas savo organizacijos veikloje, nebendradarbiavimas ir kitų iniciatyvų nepalaikymas.

Sparčiai vystantis technologijoms, gali būti, jog po keleto metų nebereikės brangių siųstuvų, įrangos ir dažnių, o visos televizijos persikels į beveik nemokamą interneto erdvę. Tuomet jų populiarumą lems jau šiandien socialinių tinklų kanaluose (ypač "Facebook" ir "Youtube") įgyjamas socialinis kapitalas – prenumeratorių skaičius. Auginti šiam kapitalui reikia laiko, išmintingos strategijos, šiek tiek finansinių investicijų ir patrauklaus bei aktualaus turinio.

²⁰¹ Plg. Naujasis židinys - Aidai. 2000, Nr. 3, p. 71. Prieiga per internetą:
<http://www.nzidiny.lt/files/various/NZ%202000%20nr%203.pdf> Žiūrėta: 2015 10 27

IŠVADOS

1. Medijų filosofija išsivystė iš technologijų filosofijos, kuri suvokė techniką kaip gamtos - Dievo kūrinių pamėgdžiojimą ir plėtojimą. Medijos vystosi greitėjančiu tempu ir, atsiradus kompiuteriams, visos tampa skaitmeninės, todėl lengvai kopijuojamos ir perduodamos, greitai apdorojamos ir pigiai saugomos. Nors medijų filosofai į naujus išradimus dažnai žvelgia pesimistiškai, Katalikų Bažnyčia juos vertina kaip Dievo dovaną evangelizacijai ir žmonijos bendrystei bei pažangai. Blogis kyla ne iš medijų technologijų, bet dėl žmogaus nuodėmės. Vystantis technologijoms, labai išauga informacijos perteikimo formos vaidmuo.
2. Atsiliepimo į šiuolaikinius sielovados iššūkius atsakymai jau yra Evangelijoje: Jėzus Kristus savo pavyzdžiu mokė nekintamas moralines tiesas perteikti palyginimais ir įkūnyti Dievo Žodį kultūroje. Sėkmingų sielovados modelių patirtis rodo, jog pasitelkus visapusišką ugdymą, pramogas, žaidimus, muziką, galima efektyviau perduoti Evangelijos žinią. Z-kartos jaunimui sudominti būtinos naujosios medijos, įtraukiančios vaizduotę, jausmus ir vaizdinę atmintį. Pasaulėžiūros pasirinkimus žmonės dažniausiai padaro vėlyvojoje paauglystėje, tad šiame laikotarpyje ypač didelis tikybos pamokų vaidmuo.
3. Apibendrinus 61 respondento anketas gauti tokie rezultatai: tikybos mokytojai ir katechetai Lietuvoje jaučia didelį krikščioniškų vaizdo įrašų lietuvių kalba trūkumą, ypač apologetikos, lytiškumo ugdymo, vaizdingų pamokančių istorijų, dialogo su kitomis religijomis bei tikėjimo ir mokslo dialogo tematika. Taip pat jaučiamas susistemintų duomenų bazių internete (krikščioniškų filmų, muzikos, metodinės medžiagos), padedančių greitai rasti norimą medžiagą, poreikis. Dauguma katechetų dažnai naudoja naująsias medijas pamokose, nors yra vyresnės kartos žmonės. Todėl jiems reikalinga pagalba kuriant naujųjų medijų mokymo priemones.
4. Daugiau kaip pusė iš 60 tirtų katalikiškų interneto svetainių neturėjo daugelio labai svarbių ir nieko nekainuojančių funkcijų: integruotos paieškos (neturėjo 60% svetainių), suderinamumo su mobiliuosiu įrenginiais (neturėjo 70% svetainių), galimybės dalintis įrašais socialiniuose tinkluose (neturėjo 80%), įjungtos komentarų galimybės (neturėjo 88%), patogios paramos internetu galimybės (neturėjo 85%), įterpto nors vieno vaizdo įrašo (neturėjo 70%), įterpto garso įrašo, pvz. Marijos radijo laidos (neturėjo 83%). 47% tirtų svetainių savininkų - organizacijų ir institucijų - neturėjo viešo puslapio "Facebook" socialiniame tinkle, 58% neturėjo viešo kanalo "Youtube" tinkle. Šie skaičiai aiškiai liudija apie neišnaudotas galimybes evangelizacijai bei dialogui su visuomene ir, galbūt, apie prisirišimą prie seno veikimo būdo, bijant naujų technologijų.
5. Palyginus gautus empirinius duomenis su teorinio tyrimo duomenimis ir kitų tyrėjų atliktais tyrimais, 2 kategorijose išskirtos 9 naujųjų medijų panaudojimo jaunimo evangelizacijai Lietuvoje gerinimo galimybės pagal prioritetinę svarbą. Pirmojoje kategorijoje "Naujųjų medijų panaudojimo tikybos pamokose gerinimo galimybės" atskleistas evangelizacijos tikybos pamokose pranašumas prieš evangelizaciją "Facebook" socialiniame tinkle ir išskirtos 4

galimybės: 1) krikščioniškų filmų ir jų ištraukų duomenų bazės kūrimas; 2) trumpų krikščioniškų filmų vertimas ir kūrimas; 3) šiuolaikiškų bei patrauklių tikėjimo mokymo priemonių ir užduočių kūrimas; 4) portalo tikybos mokytojams ir katechetams kūrimas. Antrojoje kategorijoje „Evangelizacijos internetu gerinimo galimybės“ išskirtos 5 galimybės pagal svarbą: 1) krikščioniškos muzikos portalo kūrimas; 2) puslapių socialiniuose tinkluose kūrimas; 3) programėlių mobiliems įrenginiams vertimas ir kūrimas; 4) interneto svetainių atnaujinimas; 5) katalikiškos televizijos klausimas. Pastarasis klausimas paliktas diskusijai, kokia turėtų būti katalikiška televizija Lietuvoje.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. 5 Best WordPress Security Plugins to Keep Your Site Secure. Tripwire. 2016-07-11. Prieiga per internetą: <https://www.tripwire.com/state-of-security/featured/5-best-wordpress-security-plugins-to-keep-your-site-secure/> Žiūrėta: 2017-05-15.
2. *American College of Pediatricians*. Gender Ideology Harms Children. Prieiga per internetą: <http://www.acpeds.org/the-college-speaks/position-statements/gender-ideology-harms-children> Žiūrėta: 2016-05-24.
3. *Amichai-Hamburger Y., Ben-Artzi E.* Loneliness and Internet use // *Computers in Human Behavior*. 2003;19(1): 71–80.
4. Apie Facebook. Prieiga per internetą: https://www.facebook.com/facebook/info?tab=page_info Žiūrėta: 2015-12-21.
5. Apie Youtube. Prieiga per internetą: <https://www.youtube.com/yt/about/lt/> Žiūrėta: 2015-10-27.
6. Apie Marijos radiją. Prieiga per internetą: <http://www.marijosradijas.lt/apie-mus.html> Žiūrėta: 2015-12-21.
7. *Baliūnaitė R.* Šiuolaikinių komunikavimo priemonių naudojimo galimybės užsienio lietuvių sielovadoje. Magistro darbas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. 2014.
8. *Barbe W. B., Milone M. N.* What We Know About Modality Strengths // *Educational Leadership*. Feb. 1981. P. 378-380.
9. Bendras pareiškimas katalikų ir liuteronų Reformacijos minėjimo proga. 2016-10-31 // *Bažnyčios žinios*. Nr. 11 (437). 2016. P. 5–6.
10. *Bennet W. L., Iyengar S. A.* New Era of Minimal Effects? The Changing Foundations of Political Communication. // *Journal of Communication*. 2008. Vol. 54 (4). P. 707-731.
11. *Bhattacharyya A.* The Interesting Evolutionary History of Mass Media. 2016. Prieiga per internetą: <http://www.buzzle.com/articles/history-of-mass-media.html> Žiūrėta: 2016-12-11.
12. *Burton D.L., Leibowitz G. S., Booxbaum A., & Howard A.* Comparison by crime type of juvenile delinquents on pornography exposure: The absence of relationships between exposure to pornography and sexual offense characteristics. // *Journal of Forensic Nursing*. 2011. Vol. 6. P. 121-129.
13. *Cash H., Rae C. D., Steel A. H., Winkler A.* Internet Addiction: A Brief Summary of Research and Practice // *Current Psychiatry Review*. 2012 Nov; 8(4): 292–298.
14. *Cohen M. A. et al.* Auditory recognition memory is inferior to visual recognition memory // *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*. V. 106(14); 2009 Apr 7. Prieiga per internetą: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2667065/> Žiūrėta: 2017-04-24.

15. Common Sense Census: Media Use by Tweens and Teens. Common Sense Media Inc. 2015. Prieiga per internetą: https://www.common sensemedia.org/sites/default/files/uploads/research/census_researchreport.pdf Žiūrėta: 2017-05-18.
16. Comprehensive Sexual Education violates parental rights. Prieiga per internetą: <http://cseorg.wpengine.com/?p=33> Žiūrėta: 2016-05-14.
17. Computer History Museum. Timeline of Computer History. Prieiga per internetą: <http://www.computerhistory.org/timeline/computers/> Žiūrėta: 2016-12-12.
18. *Dvasininkijos kongregacija*. Bendrasis katechezės vadovas. 1998. Vilnius: Lietuvos katechetikos centras.
19. *Ekonomikos mokymo centras*. Viskas apie telefoną. Prieiga per internetą: http://www.kvalifikacija.lt/index.php?view=article&catid=42%3Astraipsniai&id=127%3Aviskas-apie-telefona&option=com_content&Itemid=66 Žiūrėta: 2016-12-11.
20. *Erikson E. H.* Childhood and Society. New York: W.W. Norton. 1963.
21. *Erikson E. H.* Identity: Youth and Crisis. New York: W. W. Norton. 1968.
22. *Franssen M., Lokhorst G.J., De Poel I.* Philosophy of Technology. // Stanford Encyclopedia of Philosophy. 2009. Prieiga per internetą: <https://plato.stanford.edu/archives/spr2010/entries/technology/> Žiūrėta: 2017-04-25.
23. *Ferrero B.* Saleziečių prevencinė ugdymo sistema: žvilgsnis į praeitį ir ateitį. Vilnius: Saleziečių Vilniaus namai. 2014.
24. *Gedvilienė G.* Suaugusiųjų raida skirtingais amžiaus tarpsniais. Pateiktis. 2010. Prieiga per internetą: <http://www.sac.smm.lt/bmt/wp-content/uploads/2010/02/Prof.-G.-Gedviliene-Suaugusiųjų-raida-skirtingais-amžiaus-tarpsniais.ppt> Žiūrėta: 2016-05-26.
25. *Grinius L.* Šeimos politikos formavimas. Šiaurietiško modelio galimybės Lietuvoje. Prieiga per internetą: <http://apzvalga.eu/seimos-politikos-formavimas-siaurietisko-modelio-galimybes-lietuvoje.html> Žiūrėta: 2016-05-14.
26. *Huning A.* Inžinieriaus kūryba // Technikos filosofijos įvadas. Sud. Mureika J. Vilnius: Alma litera. 1998.
27. *Yla S.* Ateitininkų vadovas. Chicago: Ateitininkų federacija. 1983. Prieiga per internetą: <http://www.prodeoetpatria.lt/files/html/Yla-ateitininku-vadovas.htm> Žiūrėta: 2016-05-28.
28. Internet Live Stats. Internet Users. Prieiga per internetą: <http://www.internetlivestats.com/internet-users/> Žiūrėta: 2016-12-11.
29. Informacija apie Katalikų TV studijos prekinį ženklą. Prieiga per internetą: <https://lt.trademarks.directory/view/LT500000000980807> Žiūrėta: 2015-10-27.
30. Informacinių technologijų naudojimas namų ūkiuose. Oficialiosios statistikos portalas. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=4646516> Žiūrėta: 2016-12-11.

31. Interviu su Popiežiumi Benediktu XVI. Castelgandolfo. 2006-08-05. Prieiga per internetą: <http://archive-lt-2012.com/open-archive/988597/2012-12-16/9b3b3d747379cce64305a8121320651a> Žiūrėta: 2016-05-05.
32. *Italian Episcopal Conference. The Renewal of the Education of Faith.* 1970. Prieiga per internetą: <http://203.10.46.30/mre/621/mod2b/RenewaOfEducationOfTheFaith1970.pdf> Žiūrėta: 2016-05-17.
33. *Jankauskas G.* Kas, kada ir kur parodė pirmuosius filmus? Prieiga per internetą: <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2013-05-09-gediminas-jankauskas-kas-kada-ir-kur-parode-pirmuosius-filmus/100583> Žiūrėta: 2016-12-11.
34. Jaunimo dienų istorija. Prieiga per internetą: http://www.jaunimodienos.lt/tekstai/jd_istorija.htm Žiūrėta: 2016-05-27.
35. *Jordan T. G. Kapp, Ernst* // Handbook of Texas Online. Prieiga per internetą: <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fka01> Žiūrėta: 2017-04-25.
36. Katalikų Bažnyčios Katekizmas. Kaunas: LKB TKK leidykla. 1996.
37. Kauno arkivyskupijos antrasis sinodas. Kauno arkivyskupija. 2008. Prieiga per internetą: http://kaunas.lcn.lt/sinodas/files/File/pdf/kn_sinodo_nutarimai.pdf Žiūrėta: 2016-05-20.
38. Klausk kunigo. Interneto svetainė. Prieiga per internetą: <http://klauskkunigo.lt/> Žiūrėta: 2015-10-29.
39. *Kowalczyk D.* Vatikano II Susirinkimo mokymas trumpai. Vatikano radijas. 2011-02-17. Prieiga per internetą: http://lt.radiovaticana.va/storico/2011/02/17/dariusz_kowalczyk_sj_vatikano_ii_susirinkimo_mokymas_trumpai/lit-462976 Žiūrėta: 2017-01-01.
40. LATGA per teismus Lietuvoje bandys uždrausti “Likomaniją”. Prieiga per internetą: <http://www.delfi.lt/veidai/kinas/latga-per-teismus-lietuvoje-bandys-uzdrausti-linkomanija.d?id=71616070> Žiūrėta: 2017-05-17.
41. *Laumenskaitė I. E.* Krikščioniškoji antropologija: problemos ir atvertys // SOTER. 2014. Nr. 50 (78). P. 95-114.
42. *Leiner B. M., Cref V. G. et al.* Brief History of the Internet. Prieiga per internetą: <http://www.internetsociety.org/internet/what-internet/history-internet/brief-history-internet> Žiūrėta: 2016-12-12.
43. *Levinson D. J.* The Seasons of Man's Life. New York: A. Knopf. 1978.
44. List of most viewed YouTube videos. Prieiga per internetą: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_most_viewed_Youtube_videos Žiūrėta: 2017-05-18.
45. Live Action. Interneto svetainė. Prieiga per internetą: <http://liveaction.org/> Žiūrėta: 2016-12-12.
46. *Logan R. K.* Understanding New Media: Extending Marshall McLuhan. New York: Peter Lang. 2010.

47. *Perez S.* Majority Of Digital Media Consumption Now Takes Place In Mobile Apps. Prieiga per internetą: <https://techcrunch.com/2014/08/21/majority-of-digital-media-consumption-now-takes-place-in-mobile-apps/> Žiūrėta: 2015-05-16.
48. *Maina A.* Lenovo ThinkPad Now Has Integrated Projector for Presentations. Small Business Trends. 2016-01-01. Prieiga per internetą: <https://smallbiztrends.com/2016/01/lenovo-thinkpad-projector.html> Žiūrėta: 2017-05-17.
49. *Manovich L.* Naujųjų medijų kalba. Vilnius: Mene. 2009.
50. *McLuhan M.* Kaip suprasti medijas: žmogaus tęsiniai. Vilnius: Baltos lankos. 2003.
51. *McQuail D.* Mass Communication Theory: An Introduction. London: Sage. 2006.
52. *Mehrabian A.* Silent Messages. Implicit communication of emotions and attitudes. Belmont, CA: Wadsworth. 1981.
53. *Michelkevičius V.* Meno ir komunikacijos studijų sąveika: medijos ir medijų menas. // Acta Academiae Artium Vilnensis. Nr. 44. 2007.
54. *Milušauskienė J.* Visuomenės komunikavimo tarnystės prioritetai Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje. Magistro darbas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. 2012.
55. *Narbekovas A., Obelenienė B., Pukelis K.* Lytiškumo ugdymo etika. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. 2008.
56. Naujasis židinys - Aidai. 2000. Nr. 3. P. 71. Prieiga per internetą: <http://www.nzidiny.lt/files/various/NZ%202000%20nr%203.pdf> Žiūrėta: 2015-10-27.
57. Nemokamų TV kanalų - vis mažiau. Prieiga per internetą: <http://www.delfi.lt/verslas/medija/nemokamu-tv-kanalu-vis-maziau.d?id=59523431> Žiūrėta: 2017-05-17.
58. *Nevinskaitė L.* Šiuolaikinės medijos ir masinės komunikacijos teorijos. Vilnius. 2011.
59. *Nugent W.* Progressivism: A Very Short Introduction. Oxford University Press. 2010.
60. *Obolevičiūtė J.* Informacinių technologijų pritaikomumo tikybos pamokose gairės. Magistro darbas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. 2009.
61. *Palaimaitė R.* Kristologinės žinios perteikimo teorinis modelis Lietuvos jaunimo evangelizacijoje. Daktaro disertacija. Kaunas: VDU. 2013.
62. *Peters B.* And Lead Us Not Into Thinking The New Is New: A Bibliographic Case for New Media History. // New Media & Society. 2009. Vol. 11 (1&2). P. 13-30.
63. Pokalbiai apie jaunimo neformalųjį ugdymą: JNU vakar šiandien ir poryt. Lietuvos jaunimo neformalaus ugdymo asociacija. 2005. Prieiga per internetą: https://neformaliai.files.wordpress.com/2013/01/lijna_knyzhka_ok.pdf Žiūrėta: 2016-04-29.
64. *Pope Pius XII.* Encyclical letter "Miranda Prorsus". 1957. Prieiga per internetą: http://w2.vatican.va/content/pius-xii/en/encyclicals/documents/hf_p-xii_enc_08091957_miranda-prorsus.html Žiūrėta: 2017-05-18.
65. Popiežiaus Benedikto XVI kalba, pasakyta 2007 m. birželio 11 d. Laterano bazilikoje pradedant Romos vyskupijos pastoracinį susitikimą // Bažnyčios žinios. Kaunas: Lietuvos

- Katalikų Bažnyčios informacijos centras. 2007. Nr. 19 (283). P. 6. Prieiga per internetą: <http://www.lcn.lt/bzinios/bz0719/719pop2.html> Žiūrėta: 2016-05-05.
66. Popiežiaus Benedikto XVI žinia jaunimui: „Plaukite prieš srovę“ // Bažnyčios žinios. Kaunas: Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras. 2007. Nr. 19 (283). P. 9. Prieiga per internetą: <http://www.lcn.lt/bzinios/bz0719/719pop3.html> Žiūrėta: 2016-05-04.
67. *Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba*. Bažnyčia ir internetas. 2002. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/baznycia-ir-internetas.html Žiūrėta: 2016-12-01.
68. *Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba*. Interneto etika. 2002. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/interneto-etika.html Žiūrėta: 2017-05-01.
69. *Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba*. Pastoracinė instrukcija “Aetatis Novae”. 1992. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/instrukcijos/aetatis_novae.html Žiūrėta: 2016-12-01.
70. *Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba*. Pastoracinė instrukcija “Communio et Progressio”. 1971. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/instrukcijos/communio_et_progressio.html Žiūrėta: 2016-12-01.
71. *Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių taryba*. Visuomenės komunikavimo etika. 2000. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/komunikavimo-etika.html Žiūrėta: 2016-12-01.
72. *Popiežius Benediktas XVI*. Homilija per Velyknakčio šv. Mišias // Bažnyčios žinios. Nr. 8 (248). 2006. P. 4–6.
73. *Popiežius Benediktas XVI*. Žinia 45-osios Pasaulinės taikos dienos proga. 2012 // Bažnyčios žinios. Nr. 18 (378). 2011. P. 2–5.
74. *Popiežius Jonas Paulius II*. Enciklika “Redemptoris Missio”. 1990. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/enciklikos/redemptoris-missio.html Žiūrėta: 2017-05-01.
75. *Popiežius Jonas Paulius II*. Enciklika “Ut Unum Sint”. 1995. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/enciklikos/ut-unum-sint.html Žiūrėta: 2017-05-17.
76. *Popiežius Jonas Paulius II*. Laiškas 24-osios Pasaulinės visuomenės komunikavimo priemonių dienos proga. 1990.
77. *Popiežius Jonas Paulius II*. Laiškas 35-osios Pasaulinės visuomenės komunikavimo priemonių dienos proga. 2001.
78. *Popiežius Jonas Paulius II*. Posinodinis apaštališkasis paraginimas Christefideles Laici. Vilnius: Aidai. 1994.
79. *Popiežius Paulius VI*. Apaštališkasis paraginimas “Evangelii Nuntiandi”. 1975. Prieiga per internetą: http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_paraginimai/evangelii_nuntiandi.html Žiūrėta: 2016-12-01.

80. *Popiežius Pranciškus*. Apaštališkasis paraginimas „Evangeliu Gaudium“ // Bažnyčios žinios. 2013 gruodžio 17, Nr. 12. Prieiga per internetą:
http://www.baznycioszinios.lt/site/files/file/pdf/bzinios_2013-12.pdf Žiūrėta: 2016-05-20.
81. *Popiežius Pranciškus*. Bendrosios audiencijos katechezė. Šeima. 12. Santuoka (I) // Bažnyčios žinios. Nr. 6 (420). 2015. P. 3–4.
82. *Popiežius Pranciškus*. Bulė „Misericordiae vultus“ dėl Gailestingumo ypatingojo jubiliejaus paskelbimo // Bažnyčios žinios. Nr. 5 (419). 2015. P. 2–10.
83. *Popiežius Pranciškus*. Enciklika „Laudato Si“. Kaunas: Katalikų interneto tarnyba. 2015.
84. *Popiežius Pranciškus*. Enciklika „Lumen Fidei“ // Bažnyčios žinios. Nr. 8 (398). 2013. p. 2–19.
85. *Popiežius Pranciškus*. Homilija per bendrą ekumeninę maldą liuteronų Lundo katedroje. 2016-10-31 // Bažnyčios žinios. Nr. 11 (437). 2016. P. 5–6.
86. *Popiežius Pranciškus*. Homilija Velykų vigilijoje. Prieiga per internetą:
<https://www.eimiz.com/dvasingumas/popie%C5%BEliaus-homilija-velyk%C5%B3-vigilijoje/>
Žiūrėta: 2017-05-18.
87. *Popiežius Pranciškus*. Žinia 29-osios Pasaulinės jaunimo dienos proga // Bažnyčios žinios. Nr. 3 (405). 2014. P. 3–5.
88. *Popiežius Pranciškus*. Žinia 49-osios Pasaulinės visuomenės komunikavimo priemonių dienos proga // Bažnyčios žinios. Nr. 4 (418). 2015. P. 2–3.
89. Psichologijos žodynas. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla. 1993.
90. *Richter F.* TV screens are getting bigger and bigger. 2015-09-08. Prieiga per internetą:
<https://www.statista.com/chart/3780/tv-screen-size/> Žiūrėta: 2017-05-17.
91. *Sacred Congregation for the Clergy*. General Catechetical Directory. 1971. Prieiga per internetą:
<http://203.10.46.30/mre/621/mod2b/GeneralCatecheticalDirectoryFULLVersion.html> Žiūrėta: 2016-05-17.
92. *Sakalauskaitė E.* Kiek laiko muzikai skiria jaunimas? Apklausą. 2016. Prieiga per internetą:
<https://apklausa.lt/f/kiek-laiko-muzikai-skiria-14-17-metu-jaunimas-tbh6l2z/answers.html>
Žiūrėta: 2017-05-18.
93. Screen Resolution Statistics. Prieiga per internetą:
<http://www.rapidtables.com/web/dev/screen-resolution-statistics.htm> Žiūrėta: 2017-05-15.
94. Sparks G. Media Effects Research: A Basic Overview. Boston: Cengage Learnig. 2015.
95. *Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras*. Naujosios (Z) kartos ugdymo pedagoginiai ir psichologiniai aspektai. Vilnius. 2015. Prieiga per internetą:
<http://www.sokis.upc.smm.lt/wp-content/uploads/2015/06/Naujosios-Z-kartos-ugdymo-pedagoginiai-ir-psichologiniai-aspektai.-sppc-.pdf> Žiūrėta: 2017-05-15.
96. *Sprinter research*. Pusė Lietuvos krikščionių netiki, kad Kristus - gyvas. Prieiga per internetą:
<http://spinter.lt/site/lt/vidinis/menutop/9/home/publish/MTg0Ozk7OzA=> Žiūrėta: 2017-05-17

97. Strong's Exhaustive Concordance to the Bible. 1979.
98. *Targamadzé V.* Naujosios kartos charakteristika ir didaktinių principų įžvalga // Naujosios (Z) kartos vaiko mokymosi procesų esminių aspektų identifikavimas. Vilnius: Titnagas. 2015.
99. Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius: Vyriausioji enciklopedijų redakcija. 1985.
100. The Library of Congress: America's Story from America's Library. Thomas Edison and the First Phonograph. Prieiga per internetą:
http://www.americaslibrary.gov/jb/recon/jb_recon_phongrph_1.html Žiūrėta: 2016-12-11.
101. *The Nobel Foundation.* Guglielmo Marconi - Biographical. Prieiga per internetą:
http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/physics/laureates/1909/marconi-bio.html Žiūrėta: 2016-12-11.
102. Tikybos pamokas lankančių mokinių skaičius 2015-2016 m. Lietuvos katechetikos centro statistika. Prieiga per internetą:
http://vilniauskc.lt/v2/Dokumentai/Statistika/LKC_statistiks_2015-2016_mokiniai.doc Žiūrėta: 2017-05-18.
103. *Trimakas K.* Asmenybės raida gyvenime. Kaunas: Marijonų talkininkų centro leidykla. 2002.
104. *United States Catholic Conference.* Renewing the Vision: A Framework for Catholic Youth Ministry. Washington, D.C.. 1997. Prieiga per internetą: <http://www.usccb.org/about/laity-marriage-family-life-and-youth/young-adults/renewing-the-vision.cfm> Žiūrėta: 2016-05-20.
105. *Verma S.* Invention Story of Radio // Engineers Garage. Prieiga per internetą:
<http://www.engineersgarage.com/invention-stories/radio-history> Žiūrėta: 2016-12-11.
106. Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Vilnius: Aidai. 2001.
107. *Volskis O. P.* Evangelijos skelbimas socialinėmis komunikavimo priemonėmis Kauno arkivyskupijoje. Magistro darbas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. 2009.
108. *Warren R.* Tikslas vedama bažnyčia. Šiauliai: Licht im Osten. 2007.
109. *Wohlsen M.* As Online Viewing Soars, Internet TV Will Soon Be the Only TV // Wired. Prieiga per internetą: <http://www.wired.com/2014/10/online-viewing-soars-internet-tv-will-tv/> Žiūrėta: 2015-10-27.
110. *Žukauskienė R.* Raidos psichologija. Vilnius: Valstybinis leidybos centras. 1996.

PRIEDAI

1 priedas

TIKYBOS MOKYTOJŲ IR KATECHETŲ APKLAUSA dėl medijų naudojimo tikybos mokyme ir katechezėje

Sveiki, aš esu klierikas Sigitas Jurkštas, atsakingas už medijų išteklius Kauno arkivyskupijos katechetikos centre.

Šia apklausa siekiame sužinoti tikybos mokytojų ir katechetų Kauno arkivyskupijoje poreikius *medijų* (t. y. komunikacijos priemonių, turinčių technologinę prigimtį, pvz. internetas, kinas, fotografija, televizija, multimedijos pateiktys, kompiuterinės programos ir pan.) srityje.

Naujosios technologijos suteikia daug papildomų galimybių evangelizacijai, katechezei ir tikybos mokymui. Tad norėtume išsiaiškinti, kiek Jūs jau naudojate informacines technologijas savo darbe, kiek turite informacijos apie prieinamus išteklius ir kokių išteklių Jums labiausiai trūksta. Jūsų dalyvavimas apklausoje padėtų parūpinti Jums trūkstamos informacijos ir išteklių.

Ši anketa yra anoniminė. Ją užpildyti reikės maždaug 10 minučių.

I. Informacinių technologijų ir medijų naudojimas Jūsų darbe

1. Kaip dažnai jūs naudojate skaitmeninėmis medijomis (t. y. kompiuterio pagalba demonstruojate garso ir vaizdo kūrinius, Interneto svetaines, PowerPoint pateiktis ir pan.) **savo pamokose/užsiėmimuose?**

Teisingą atsakymą pabraukite.

✓ *Niekada* ✓ *Retai* ✓ *Pusėje pamokų* ✓ *Daugiau kaip pusėje pamokų* ✓ *Beveik visada*

2. Kokias medijų priemones dažniausiai naudojate?

Teisingą atsakymą pabraukite.

PowerPoint pateiktis: ✓ *Retai* ✓ *Vidutiniškai* ✓ *Dažnai*

Filmus ir jų ištraukas: ✓ *Retai* ✓ *Vidutiniškai* ✓ *Dažnai*

Įvairias interneto svetaines (išskyrus filmus): ✓ *Retai* ✓ *Vidutiniškai* ✓ *Dažnai*

Garso įrašus (be vaizdo, pvz. Marijos radijo laidos, giesmės):
✓ *Retai* ✓ *Vidutiniškai* ✓ *Dažnai*

Pilnos trukmės filmus: ✓ *Retai* ✓ *Vidutiniškai* ✓ *Dažnai*

2. Parašykite 3 interneto svetaines, kuriomis dažniausiai naudojate ruošdamiesi tikybos pamokoms/katechezėms (google.lt nerašykite ☺):

1. *http://*

2. *http://*

3. *http://*

III. Jūsų darbo poreikiai

4. Įvardinkite, kurios iš šių medijų rūšių Jums labiausiai trūksta:

Teisingą atsakymą pabraukite.

Trūksta kokybiškai parengtų ir suskirstytų pagal temas PowerPoint pateikčių (prezentacijų) katechezei ir tikybos pamokoms:

✓ *Netrūksta* ✓ *Trūksta* ✓ *Labai trūksta*

Trūksta kokybiškų krikščioniškų filmų lietuvių kalba:

✓ *Netrūksta* ✓ *Trūksta* ✓ *Labai trūksta*

Trūksta krikščioniškų filmų ir laidų ištraukų, kuriomis galima būtų iliustruoti pamokas/užsiėmimus:

✓ *Netrūksta* ✓ *Trūksta* ✓ *Labai trūksta*

Trūksta krikščioniškų radijo laidų ištraukų, suskirstytų pagal temas:

✓ *Netrūksta* ✓ *Trūksta* ✓ *Labai trūksta*

Trūksta krikščioniškų kompiuterinių programų, žaidimų, kuriuos galima būtų rekomenduoti mokiniams:

✓ *Netrūksta* ✓ *Trūksta* ✓ *Labai trūksta*

5. Kokių medijų išteklių jums labiausiai trūksta Jūsų darbui:

Sumeneruokite: 1 – labiausiai trūksta, 7 -mažiausiai trūksta.

____ Parengtų PowerPoint pateikčių reikalingomis temomis.

____ Tinkamos trukmės krikščioniškų filmų (laidų) ištraukų lietuvių kalba.

____ Nuorodų į krikščioniškus filmus ir laidas lietuvių kalba, suskirstytų pagal temas.

- ___ Nuorodų į gerus krikščioniškus filmus anglų kalba.
___ Nuorodų į naudingas katechezei Interneto svetaines lietuvių kalba.
___ Nuorodų į Marijos radijo laidas, suskirstytų pagal temas.
___ Nuorodų į šiuolaikinės krikščioniškos muzikos vaizdo ar garso įrašus.

6. Jeigu tai Jums aktualu, kokios trukmės ištraukos, suskirstytos pagal temas, Jums būtų labiausiai reikalingos: ✓ 1-5 min ✓ 5-10 min ✓ 10-15 min ✓ 15-20 min ✓ 20-30 min

7. Kokios tematikos medijos išteklių Jūsų darbe Jums labiausiai trūksta:

Jaunimo bendruomenių ir susitikimų: ✓ *Netrūksta* ✓ *Trūksta* ✓ *Labai trūksta*

Šventųjų gyvenimo: ✓ *Netrūksta* ✓ *Trūksta* ✓ *Labai trūksta*

Pagalbos vargšams (įkvepiančių gailestingumo darbų pavyzdžių):

✓ *Netrūksta* ✓ *Trūksta* ✓ *Labai trūksta*

Lytiškumo ugdymo ir rengimo šeimai: ✓ *Netrūksta* ✓ *Trūksta* ✓ *Labai trūksta*

Šventojo Rašto: ✓ *Netrūksta* ✓ *Trūksta* ✓ *Labai trūksta*

Apologetikos (argumentų, kodėl tikėti protinga): ✓ *Netrūksta* ✓ *Trūksta* ✓ *Labai trūksta*

Tikėjimo ir mokslo dialogo: ✓ *Netrūksta* ✓ *Trūksta* ✓ *Labai trūksta*

Apsireiškimų ir stebuklų: ✓ *Netrūksta* ✓ *Trūksta* ✓ *Labai trūksta*

Dialogo su kitomis religijomis: ✓ *Netrūksta* ✓ *Trūksta* ✓ *Labai trūksta*

Ekumenizmo: ✓ *Netrūksta* ✓ *Trūksta* ✓ *Labai trūksta*

Vaizdingų pamokančių istorijų: ✓ *Netrūksta* ✓ *Trūksta* ✓ *Labai trūksta*

Skirtų vaikams: ✓ *Netrūksta* ✓ *Trūksta* ✓ *Labai trūksta*

8. Kiti anketoje neįvardinti Jūsų poreikiai: _____

III. Duomenys apie Jus

9. Jūs esate (*teisingą atsakymą pabraukite*):

10. Jūsų amžius: ____.

✓ *Katechetas* ✓ *Tikybės mokytojas*

11. Mokinių, su kuriais dirbate, amžius: nuo ____ iki ____ metų

12. Mokinių, su kuriais dirbate, bendras skaičius: _____

Dėkojame Jums už atsakymus. Stengsimės pagreitinti Jūsų paminėtų problemų sprendimą!

2 priedas

Tikybės mokytojų ir katechetų pasiruošimui naudojamos interneto svetainės

Pasiruošimui tikybai ir katechezei naudojamos svetainės:	Kiek kartų paž.	Trumpas aprašymas	Pasiruošimui tikybai ir katechezei naudojamos svetainės:	Kiek kartų paž.	Trumpas aprašymas
com youtube.	24	Interneto TV platforma	lcn.lt/b_dokumentai	1	Katalikų Bažnyčios dokumentai
bernardinai.lt	18	Internetinis dienraštis ir TV	www.peliukai.lt/kiti-dalykai/tikyba-etika	1	Mokytojų pasidalintos prezentacijų skaidrės
svkc.lt	14	Šiaulių vyskupijos katechetikos centras	maestramary.altervista.org	1	Vaikų katechezės ištekliai italų k.
katalikai.lt	13	Pagr, Katalikų Bažnyčios svetainė	eis.katalikai.lt	1	Katalikų Bažnyčios dokumentai
vilniauskc.lt	11	Viliaus vysk. katechetikos centras	vvjc.lt/?page_id=3579	1	Vilkaviškio vysk. jaunimo centro metodinės medž. nuorodos
biblija.lt	9	Šventasis Raštas	lietuvsseimoscentras.lt	1	Lietuvos šeimos centro svetainė
vkpkc.lt	6	Vilkaviškio vysk. katechetikos centras	thereligionteacher.com	1	Ištekliai religijos mokytojams anglų k.
krikscioniskifilmai.lt	5	Krikščioniškų filmų lietuvių k. sisteminė duomenų bazė	learningsapps.org	1	Edukacinių žaidimų kūrimo platforma
pvkcentras.lt	4	Panevėžio vysk. katechetikos centras	pinterest.com	1	Memų (nuotraukų su užrašais) pasirinktomis temomis bazė
marijosradijas.lt	4	Marijos radijo svetainė ir laidų archyvas	xfm.lt	1	Krikščioniškas radijas jaunimui
getkahoot.com	2	Interaktyvių užduočių-žaidimų kūrimo platforma	giesmes.lt	1	Giesmių žodžiai ir akordai
https://groups.google.com/forum/#!categories/tikyba	2	Lietuvos tikybės mokytojų ir katechetų el. pašto grupė	smp2014do.ugdome.lt	1	Ugdymo plėtotės centro Dorinio ugdymo metodinė medžiaga
www.upc.smm.lt (www.upc.smm.lt/ugdymas/vidurinis/rekomendacijos/)	2	Ugdymo plėtotės centro metodinė medžiaga	playposit.com	1	Video įrašų praturtinimas interaktyviais klausimais ir kitomis medijomis

Tikybės mokytojų ir katechetų pasiruošimui naudojamos interneto svetainės

Pasiruošimui tikybai ir katechezei naudojamos svetainės:	Kiek kartų paž.	Trumpas aprašymas	Pasiruošimui tikybai ir katechezei naudojamos svetainės:	Kiek kartų paž.	Trumpas aprašymas
facebook.com	1	Socialinis tinklas	www.prizme.lt/zurnalas/	1	Lietuviški religiniai straipsniai su išsamia temine rodykle
katekizmas.lt	1	Katalikų Bažnyčios katekizmas	wikipedia.org	1	Laisvoji enciklopedija
siauliu vyskupija.lt	1	Šiaulių vyskupijos svetainė.	religija.lt	1	Naudinga informacija apie naujuosius religinius judėjimus ir sektas
bpmuziejus.lt	1	Bažnytinio paveldo muziejus	straipsniai.lt	1	Krikščioniškomis vertybėmis grįsti straipsniai suskirstyti pagal temas
neplanuotasnestu mas.lt	1	Pagalba neplanuotai pastojus	www.vatican.va	1	Oficiali Šventojo Sosto svetainė
sodas.ugdome.lt	1	Šiuolaikinės metodinės priemonės ugdymui	www.coloring-page.net/bible.html	1	Spalvinimo medžiaga
katalikuleidiniai.lt	1	“Katalikų pasaulio” leidyklos e-parduotuvė	www.etest.lt	1	Testų kūrimo ir vykdymo sistema
biblecoloringpages.lt	1	Biblijos spalvinimo medžiaga	dltk-bible.com	1	Biblijos užduočių išteklių vaikams anglų k.
kaunoarkivyskupija.lt/kakc/	1	Kauno arkiv. katechetikos centras			

3 priedas

Tikybės mokytojų ir katechetų atskleisti neįvardinti poreikiai

Trūksta medžiagos apie apsireiškimus ir stebuklus
Trūksta medijų apie savanorystės akcijas
Trūksta praktinių užduočių pagal pamokų temas
Mano manymu, labiausiai trūksta sistematiškai suskirstytos medžiagos pagal klases ir temas. Labiausiai reikia pagalbos dirbantiems su 9-10, o ypatingai su 11-12 klasių mokiniais pagal modulių programas. Naujas modulis „Meilė ir šeima“ yra sudėtingas ir reikia kompetetingos pagalbos rengiantis pagal jį pamokoms su šiuolaikiniu jaunimu.
Mokomoji medžiaga atitinkanti bendrąsias mokymo programas.
Filmo išraukas naudočiau labai dažnai, bet nemoku karpyti filmų, tai jūsų atsiųstos filmų ištraukos yra didelė pagalba.
Trūksta gero portalo, kuriam galėtų būti mūsų duomenų bazė, kuria visi tikybės mokytojai ar katechetai galėtų naudotis.
kad būtų pritaikyta visokio mąstymo jaunimui, patraukliai
Šių laikų krikščionys-kankiniai, paaugoję gyvybę dėl tikėjimo: liudijimai, vaizdinė(galbūt) medžiaga.Pirmųjų krikščionybės amžių krikščionys, mirę dėl tikėjimo. Daugiau informacijos apie Jėzaus mokinius, paties Jėzaus gyvenimą tarp 12- 33 metų(gal yra kokie neskelbti, nežinomi dar šaltiniai). Trumpi Bažnyčios mokytojų - ordinų įkūrėjų mokymai(esmė) : Pranciškaus mokymas, domininkonų, bernardinų, seleziečių ir kt. (4-8kl.mokiniams;I-IV gimn.kl. arba 10-12kl.).
Būtų neblogai imtis ir filmų metodinės medžiagos kūrimo: užduočių, klausimų, kūrybinių temų pritaikytų šiems filmams.
Labai reikėtų jaunimui tikėjimo liudijimų. Ypač jaunimo šių dienų liudijimų.
Darbo kabinete silpnas internetas. Medžiagą įsirašome ir naudojame. Iš karto žiūrėti nepavyksta-neužkrauna. Ilgokos pauzės vargina. Visada patogiau įsirašyti, daugiau garantijos, kad viskas vyks sklandžiau.
Svajonė būtų, kad būtų konkretus internetinis puslapis tikybės mokytojams ir katechetams, kur būtų suskirstyta temomis, pagal amžiaus grupes, visa reikalinga informacija, nuorodos į užsienio puslapius. Kadangi labai daug užima naršymas internete ieškant informacijos ar pavyzdžių kaip įdomiau ir turiningiau praveisti pamokas, katechezes. Benaršant pastebėjau, kad užsienyje tikybės pamokoms, katechezėms pradinio ugdymo amžiaus vaikams yra daug visokių naudingų, nuotaikingų medijų kaip paprastai ir aiškiai išaiškinti vaikams sudėtingus dalykus (giesmelės, žaidimai, filmukai). Ir jei kalbant dar ne apie medijas, o jau apie leidybą, tai apčiuopiamų,vaizdinių dalykų, ten kur nėra galimybės dirbti su medijom.
Gera būtų suskirstyti filmus pagal temas.

4 Priedas

Interneto svetainių tyrimo duomenys

	Svetainės pavadinimas ir adresas	Integruota paieška	Suderinta su mobiliaisiais	Galimybė dalintis soc.tinkluose	Komentarų galimybė	Patogi parama internetu	Yra nuotraukų	Vaizdo įrašų pateikimas		Garso įrašų pateikimas		Tekstiniai ištekliai		Programos mobiliems įrenginiams Programėlės mobiliems	Viešas puslapis Facebook socialiniame tinkle		Kanalas Youtube socialiniame tinkle	
								Veiklos reklamai	Evangelizacijai	Veiklos reklamai	Evangelizacijai	Tekstiniai ištekliai	Tekstiniai ištekliai evangelizacijai		Facebook panaudojimas veiklos reklamai	Facebook panaudojimas evangelizacijai	Youtube panaudojimas veiklos reklamai	Youtube panaudojimas evangelizacijai
Jaunimas	www.jaunimodienos.lt	0	1	0	0	0	1	1	1	0	0	1	1	0	1	1	1	1
	www.vajc.lt	1	1	1	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1
	www.kajc.lt	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0
	www.alkc.lt	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1
	www.vvjc.lt	0	1	0	1	0	1	1	1	0	0	1	1	0	1	1	1	1
	www.dpjc.lt	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
	www.kpj.lt	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0	0
Šeima ir vaikai	www.lietuvosseimoscentras.lt	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0
	www.vasc.lt	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0
	www.mazuteliams.lt	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Švietimas ir ugdymas	www.seminarija.lt	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0
	http://kks.lcn.lt	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1
	http://lkma.lt	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	http://vilniauskc.lt/	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	http://www.svkc.lt/	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	http://www.teologija.vdu.lt/	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1
	www.tks.lt	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0
	http://www.pvkcentras.lt/	1	0	0	0	0	1	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	0
	http://www.vjg.lt/	0	1	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
	www.gtinstitutas.lt	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0
Žiniasklaida	http://KATALIKAI.LT	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
	http://lt.radiovaticana.va/	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	http://bernardinai.lt	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1
	http://marijosradijas.lt	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0	0
	http://www.artuma.lt	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0
	www.zodistarpmusu.lt	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
	http://www.bitute.lt/	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0
	http://www.baznycioszinios.lt/	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
	http://www.mstudija.lt/	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1	0	0	1	1	0	0
	www.nzidinys.lt	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	http://www.xxiamzius.lt/	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
Bendrijos	www.egzorcistas.lt	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0
	www.ateitis.lt	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1
	www.skautai.lt	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0	1	0
	www.europosskautai.lt	1	1	1	0	0	1	1	1	0	0	1	1	0	1	1	1	1
	www.fokoliarai.lt	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1
Biblija ir Mokymas	www.biblija.lt	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
	www.katekizmas.lt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
Piligrimystė	http://www.pilgrimukelias.lt/	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
	www.katedra.lt	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
	http://www.ausrosvartai.lt/	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	http://www.gailestingumas.com/	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0	1	1
	http://www.vilniauskalvarijos.lt/	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1
	www.trakubaznycia.lt	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1
	http://www.pivasiunai.lt/	1	0	0	0	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	http://www.marijampolesbazilika.lt/	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	http://www.kaunoarkikatedra.lt/	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	http://www.prisikelimas.lt/	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	http://www.siluva.lt/	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
	http://www.tytuvenubaznycia.lt/	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	http://www.kryziukalnas.lt/	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	http://www.siauliukatedra.lt/	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	http://www.zemaiciukalvarija.lt/	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0	0
	http://www.piligrimyste.lt	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	1	0	0	1	0	1	1
Gailistingu-mo darbai	www.caritas.lt	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1
	http://vilnius.caritas.lt	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	1	1	1
	vkcaritas.blogspot.com	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0
	http://kaunas.caritas.lt	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
	www.telsiucaritas.lt	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
	www.bernardinucentras.lt	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
	SUMA	24	18	12	7	9	51	18	12	10	9	60	40	2	32	26	19	17
	Procentais	40 %	30 %	20 %	12 %	15 %	85 %	30 %	20 %	17 %	15 %	100 %	67 %	3 %	53 %	43 %	32 %	28 %
								18	12	10	9	60	40	2	32	26	19	17
	Veiklos reklamai							30 %		17 %		100 %		3 %	53 %	43 %	32 %	28 %
	Evangelizacijai							20 %		15 %		67 %						

5 priedas

